

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
468

Subotica, 16. ožujka 2012. Cijena 50 dinara

BARELI PRAZNIH OBEĆANJA

UZ SUĐENJE
VOJISLAVU ŠESELJU

ŽIVOT FORMI
ANE BEŠLIĆ

INTERVJU
JELENA TUMBAS

SASTANAK UDRUGA
PUNO PROGRAMA
MALO NOVCA

SUBOTICAGAS

Јавно комунално предузеће “Суботицагас” - Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka

Javno komunalno poduzeće “Suboticaplin” - Subotica

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba: 024/641-211

Energetska platna kartica

ŠTEDI NOVAC I ENERGIJU

infoTelefon
021 488 4452
www.rbv.rs

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

SGINTERNET

brz

moćan

stabilan

jeftin

prvi u
gradu

KAKO ODOLJETI?

24000 SUBOTICA, KARADORDEV PUT 2 TEL: 024 555-465

JÖVÖ

VODA POWER

ENERGIA

WATER

BUDUĆNOST

VÍZ FUTURE

ENERGIA

JKP Vodovod i Kanalizacija
Subotica

Bolja budućnost?

Dobra vijest za Hrvate u Srbiji trebala bi biti da je nakon »duljeg vremena« pokrenut program na pokrajinskom radijskom servisu Radija Novi Sad i da će se svake subote s početkom u 21 sat emitirati polusatna emisija. Loša je vijest da se program ne čuje u svim krajevima gdje Hrvati žive, da će urednica realizirati ovu emisiju u neodgovarajućem radnom prostoru, bez odgovarajućih tehničkih pomagala, bez novinara suradnika, a i za pripremu ove emisije može odvojiti tek dva dana dok ostatak tjedna radi u redakciji na srpskom jeziku.

Može se zaključiti da je ovo, kao i brojna druga pitanja ostvarivanja ravnopravnosti Hrvata u Srbiji riješeno tek polovično. Da bi se ostvario tek mali pomak čeka se godinama, a neka od pitanja kao što su tiskanje udžbenika, pitanje financiranja udruga kulture i pitanje izravne skupštinske zastupljenosti nisu se pomakla dalje od početka usprkos ustavnim i zakonskim obvezama i potpisanim međudržavnim sporazumima.

Hrvatsko nacionalno vijeće inzistirat će na ostvarivanju ravnopravnosti s drugim nacionalnim zajednicama u AP Vojvodini, odluka je koju je Vijeće usvojilo na svojoj sjednici. Hoće li ta odluka značiti išta RTV-u ostaje vidjeti, ali imajući u vidu dosadašnja iskustva strepnja nove urednice da će sve ostati na obećanjima i te kako je osnovana.

Neshvatljiva je ovakva neravnopravnost hrvatske spram svih ostalih manjina, osobito imajući u vidu da je Demokratski savez Hrvata u Vojvodini u protekle četiri godine bio u koaliciji, ili preciznije rečeno imao svoje predstavnike na listi vladajuće Demokratske stranke. Po nekoj logici savezništvo s vladajućom strankom trebalo je dovesti do rješavanja barem nekih od problema i do dostizanja one razine ostvarivanja prava kakve ostvaruju druge manjine. To se nije dogodilo, četiri godine je prošlo, pomaci su minimalni.

Predsjednik Srbije (i Demokratske stranke) Boris Tadić raspisao je ovoga tjedna republičke izbore. Pozvao je građane da načine vlastiti izbor »za bolju budućnost« koji će osigurati nove potencijale i nove šanse za sve. Možda je pri tome mislio i na hrvatsku nacionalnu manjinu pa će svi neriješeni problemi biti riješeni u toj »boljoj budućnosti«.

J. D.

SUBOTICA

Upečatljivi tragovi »NIS-ovih« istraživanja nafte i plina

ZA USPOMENU I DUBOKO ORANJE.....18-19

Uoči sjetve

HALO, FAKTOR – OVDJE TRAKTOR!.....20-21

DOPISNICI

Tribina povodom Dana žena

KAKO DO SVOJIH PRAVA.....25

Dječje kazalište »Bole« Branke Dačević

PRUŽITI RADOST DJECI.....26-27

KULTURA

U povodu 100. godina od rođenja kiparice Ane Bešlić

ŽIVOT FORMI.....32-33

SPORT

Stevan Čupić, košarkaški trener

USPJEŠAN POVRATAK U SENIORSKU KOŠARKU.....49

SADRŽAJ

AKTUALNO

Raspisani republički, pokrajinski i lokalni izbori

IZBORI 6. SVIBNJA.....7

TEMA

Uz suđenje Vojislavu Šešelju

SUOČAVANJE S PRLJAVŠTINOM RATA I POLITIKE TADAŠNJEG REŽIMA.....8-9

Održan redoviti radni susret hrvatskih kulturnih udruga

PROGRAMSKO POVEZIVANJE KAO IMPERATIV.....14-15

INTERVJU

Jelena Tumbas, urednica programa na hrvatskom jeziku Radija Novi Sad

OČEKUJEMO POJAČANJE I VEĆU SATNICU.....12-13

URED VLADE RH ZA HRVATE IZVAN DOMOVINE

Darija Krstičević nova šefica

Premijer Hrvatske *Zoran Milanović* imenovao je *Dariju Krstičević* za voditeljicu Ureda za odnose s Hrvatima izvan Hrvatske. Bivša veleposlanica BiH u Beču, je od 2008. godine radila u Hrvatskoj gospodarskoj komori, a postavljena je na čelo ureda, koje je u rangu zamjenika ministra.

Voditeljica Darija Krstičević bit će ključna osoba za provedbu politike Vlade Republike Hrvatske prema Hrvatima izvan zemlje, a za svoj rad će biti odgovorna samoj Vladi. Ranije prihvaćenim zakonom se prvi put, dvadeset godina nakon hrvatske neovisnosti, uređuju odnosi s Hrvatima izvan domovine.

Strateški cilj i interes rada Ureda je suradnja u oblastima vanjske politike prema kojoj »položaj Hrvata izvan RH jest jedan od prioriteta vanjske politike RH«. Uloga ureda će se napose ogledati u suradnji s Hrvatima izvan RH u području obrazovanja i gospodarstva.

TOP 10 EUROPSKIH GRADOVA I REGIJA

Vojvodina pogodna za investicije

Vojvodina je četvrta destinacija na listi »TOP 10 europskih gradova i regija za inozemne izravne investicije (SDI)«, u kategoriji efektivnosti troškova ulaganja, a dva vojvođanska grada, Indija i Srijemska Mitrovica, osvojila su drugo i treće mjesto, dok je Subotica zauzela deseto mjesto u kategoriji TOP SDI strategije gradova. Natječaj »Europski gradovi i regije budućnosti« tradicionalno raspisuje magazin »fDi Intelligence«, dio »Financial Timesa«, koji analizira tržišta i pruža vrijedne informacije onima koji promiču svoju lokaciju, koji traže novu biznis lokaciju ili samo analiziraju trendove. Lista SDI gradova i regija budućnosti nastala je prikupljenjem podataka u 253 europska grada i 110 regija u Europi. Ocjenjivano je šest kategorija: ekonomski potencijali, ljudski resursi, troškovna isplativost, kvaliteta života, infrastruktura i biznis klima.

ODLUKA HNV-A O PROGRAMU NA HRVATSKOM NA RADIJU NOVI SAD

Inzistiramo na ravnopravnosti

Hrvatsko nacionalno vijeće inzistira na ostvarivanju ravnopravnosti s drugim nacionalnim zajednicama u AP Vojvodini u informiranju na pokrajinskom radijskom servisu, sukladno brojnosti hrvatske zajednice, a osobito glede trajanja i rasporeda emitiranja programa na hrvatskome jeziku te ostvarivanja neophodnih tehničkih i kadrovskih preduvjeta na način kako je to omogućeno drugim nacionalnim zajednicama, čiji se program već emitira na frekvencijama Radija Novi Sad. Ovo je odluka koju je Vijeće usvojilo na 24. redovitoj telefonskoj sjednici održanoj 9. ožujka, navodi se u priopćenju HNV-a.

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA URBANIZAM, GRADITELJSTVO I ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Raspisani natječaji

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine, 29. veljače ove godine u dnevnom listu »Dnevnik«, u »Službenom listu APV« broj 4 i na internetskoj prezentaciji Tajništva www.ekourb.vojvodina.gov.rs, raspisao je četiri natječaja i to za su/financiranje projektnih aktivnosti upravljača u zaštićenim područjima AP Vojvodine u 2012. godini.

Za su/financiranje izrade: planova generalne regulacije za naseljena mjesta do 30.000 stanovnika, projektno-tehničke dokumentacije infrastrukturnih objekata u lokalnim samoupravama s teritorija AP Vojvodine, projektno-tehničke dokumentacije za objekte javne namjene s teritorija AP Vojvodine, kojima se planira unapređenje primjene obnovljivih izvora energije, energetske efikasnosti, uporaba ekoloških građevinskih materijala i primjena novih tehnologija u građenju.

Natječaj je raspisan i za dodjelu bespovratnih sredstava za realizaciju projekata udruga građana u oblasti zaštite životnog okoliša kojima će se promovirati zaštita i unapređenje stanja životnog okoliša i realizirati konkretne aktivnosti u oblasti zaštite prirodnih vrijednosti, očuvanja i unapređenja biodiverziteta, kao i programa edukacije i podizanja svijesti javnosti na teritoriju APV i za dodjelu bespovratnih sredstava iz proračuna APV u 2012. godini za realizaciju projektnih aktivnosti udruga građana sa sjedištem na teritoriju APV u 2012. godini, iz oblasti arhitekture, urbanizma i graditeljstva, kojima će se promovirati urbano, arhitektonsko i graditeljsko naslijeđe, princip pristupačnosti, univerzalnog dizajna, energetske efikasnosti i uporabe obnovljivih izvora energije.

NUNS i NDNV: Osuda postupka prema novinarima u Šidu

Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) i Nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV) najoštrije prosvjeduju zbog postupka v.d. ravnatelja Industrije mesa »Srem« Šid *Nikole Utvića*, koji je istjerao novinare iz prostorija poduzeća, ne želeći im dati informacije potrebne za njihov rad. Novinari su izvještavali o štrajku radnika u koji zahtijevaju isplatu zaostalih dohodaka, i željeli su čuti i »drugu stranu« u skladu s pravilima profesije.

NUNS i NDNV zahtijevaju od Utvića ispriku novinarima te da im omogući nesmetan rad. Također, potičemo novinare da se bave teškim socijalnim položajem radnika u zemlji, kao i drugim traumatičnim temama, striktno poštujući profesionalne norme i Kodeks novinara.

Nažalost, ovakvo ponašanje prema novinarima i medijima postalo je uobičajeno u našoj zemlji, što govori o zabrinjavajućem odsustvu znanja o ulozi medija i novinara u suvremenom društvu. Zbog toga nam je danas potrebna solidarnost među novinarima i medijskim profesionalcima, navodi se u priopćenju NUNS i NDNV.

Platforma hrvatsko – bunjevačkog suživota

»Pučka kasina 1878« će predstaviti svoj prijedlog Platforme hrvatsko – bunjevačkog suživota u utorak, 27. ožujka, u Gradskoj vijećnici u Subotici s početkom u 19 sati.

RASPISANI REPUBLIČKI, POKRAJINSKI I LOKALNI IZBORI

Izbori 6. svibnja

Predsjednik Srbije *Boris Tadić* raspisao je 13. ožujka parlamentarne izbore za 6. svibnja 2012. godine. To će biti deveti izbori od ponovnog uspostavljanja višepartijskog sustava 1990. godine. Zajedno s parlamentarnim, bit će održani i pokrajinski i lokalni izbori. Pokrajinske izbore istog je dana raspisao predsjednik Skupštine Vojvodine *Sándor Egeresi*, dok je Odluku o raspisivanju lokal-

nih izbora potpisala predsjednica Skupštine Srbije *Slavica Đukić Dejanović*.

Republički parlament, koji je konstituiran 11. lipnja 2008. godine, drugi je saziv koji je imao pun četverogodišnji mandat od 1990. godine. Prethodni izbori održani su 11. svibnja 2008. godine, na kojima su sudjelovale 22 izborne liste, od kojih je bilo 10 manjinskih. Za manjinske liste ne važi cenzus od pet posto za ula-

zak u parlament, već prirodni prag koji ovisi o broju izašlih, a na prethodnim je bilo potrebno oko 15.000 glasova za jedno zastupničko mjesto. Izbori za 250 zastupnika Skupštine Srbije održavaju se po proporcionalnom izbornom sustavu s jednom izbornom jedinicom na teritoriju cijele zemlje. Na predstojećim izborima prvi put od uvođenja višestranačkog sustava bit će korišten jedinstven birački popis kao elektronska baza podataka. Parlamentarni izbori bit će provedeni po izmijenjenom

Zakonu o izboru narodnih zastupnika kojim je ukinuta blanko ostavka zastupnika, a najmanje trećina kandidata na izbornoj listi moraju biti žene. Političke partije poslije izbora neće moći određivati koji će kandidati za zastupnike ući u parlament, jer će se mandati dijeliti po redosledu s izborne liste, počev od prvog na listi. Zakon o izboru narodnih zastupnika predviđa da se republički izbori moraju održati u roku od 45 do 60 dana, što znači da će građani na birališta izaći najkasnije 29. travnja ili 6. svibnja.

PREDIZBORNA KAMPANJA U SUBOTICI

Najavljena koalicija DS-DSHV-SDPS

Demokratska stranka, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i Socijaldemokratska partija Srbije nastupit će zajedno na predstojećim lokalnim izborima u Subotici, najavljeno je uto- rak na konferenciji za medije. Konvencija na kojoj će biti potpisan koalicijski sporazum ovih stranaka, te predstavljen njihov program i kandidati bit će održana u idući petak, 23. ožujka, na Otvorenom sveučilištu.

Predsjednik Gradskog odbora DS-a *Modest Dulić* je istaknuo kako je ova koalicija rezultat dosadašnje dobre suradnje s DSHV-om te iste ideje socijaldemokracije koju dijele s SDPS-om.

»Cilj nam je nastaviti s dovođenjem investicija u naš grad, smanjiti nezaposlenost, zavr-

šiti kapitalne investicije koje smo naslijedili, te napraviti od Subotice grad obrazovanja, mladih i sporta«, kazao je Dulić. Predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić* je rekao kako je koalicija te manjinske stranke s DS-om

plod njihove dobre dosadašnje suradnje na svim razinama.

»Ponosni smo što smo u protekle četiri godine bili u vodstvu grada Subotice, koje je u veoma teškim uvjetima uspjelo napraviti 'gospodarsko čudo' dovođenjem

stranih investitora. Nastojat ćemo i dalje odgovarati na zahtjeve nezaposlenih. Smatramo da kao koalicija možemo činiti socijalno najodgovorniju vlast«, kazao je Kuntić.

Predsjednik Gradskog odbora SDPS-a *Dejan Antić* je naglasio kako će se njihova politika bazirati na principijelnosti i dosljednosti, te da će ta stranka pomoći socijalno najugroženije.

U ovoj koaliciji, čiji će slogan najvjerojatnije glasiti »Subotica gradi budućnost«, sudjelovat će i predstavnici Udruge umirovljenika, Udruge invalida i neovisni stručnjaci iz područja poljoprivrede. Prikupljanje potpisa za verifikaciju izborne liste koalicije DS-DSHV-SDPS počelo je jučer u sjedištima triju stranaka.

D. B. P.

ZAJEDNIČKI NASTUP STRANAKA NACIONALNIH ZAJEDNICA

Potpisan koalicijski ugovor

Nakon potpisivanja Sporazuma o suradnji u Subotici, Bošnjačka demokratska zajednica, Demokratska zajednica Hrvata, Građanski savez Mađara, Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara, Slovačka stranka i Demokratska partija Makedonaca dogovorili su zajednički nastup na predstojećim izborima. Sastanak i dogovor stranaka održan je u prostorijama

BDZ-a u Novom Pazaru, u nedjelju, a u srijedu je u Novom Sadu potpisan Koalicijski ugovor, navodi se u priopćenju DZH-a.

»Ovo zajedništvo rezultat je i potvrda našeg nastojanja kada smo inicirali početnu ideju i koncem prošle godine, potpisali Sporazum o suradnji u prostorijama Doma Demokratske zajednice Hrvata u Subotici. U cilju postizanja što boljih rezultata na predstojećim izborima, stranke nacionalnih zajednica smatraju da će njihova koalicija zajedništva predstavljati realnu snagu i snažno uporište za dobivanje mogućih glasova birača iz Sandžaka, Vojvodine i Srbije«, dodaje se u priopćenju Demokratske zajednice Hrvata.

UZ SUĐENJE VOJISLAVU ŠEŠELJU

Suočavanje s prljavštinom rata i politikom tadašnjeg režima

Premda su Hrtkovci zabilježeni kao sinonim protjerivanja Hrvata iz Srijema, to je učinjeno i u drugim srijemskim mjestima: Slankamenu, Golubincima, Beški, Nikincima, Srijemskoj Mitrovici, Petrovaradinu...

Točno dvadeset godina od masovnog egzodusa vojvođanskih Hrvata, poglavito iz Srijema, dvije su vijesti početkom ovoga mjeseca ponovno uzburkale emocije i već izbljediela sjećanja javnosti podsjetile na grotlo raspada bivše Jugoslavije i nastali tsunami laži, koji je svojim dahom zamaglio ogledalo povijesnih istina i iznjedrio riječi mržnje, koje su kao oštrica mača rezale ljudske sudbine, a nasilje trijumfalno marširalo širokim prostranstvima Vojvodine.

Prva je vijest – smrt general pukovnika *Blagoja Adžića*, koji je 1. ožujka umro u Beogradu, u osamdesetoj godini, jednog od najekstremnijih jugoslavenskih generala koji je između 1989. i 1992. godine obnašao dužnost načelnika Glavnog štaba JNA, a kratko vrijeme, nakon odlaska *Veljka Kadževića*, bio je i ministar obrane. Podsjećamo da je to bilo razdoblje najgorih ratnih događanja u Hrvatskoj, vrijeme kada je Adžić neposredno odlučivao o angažmanu jugoslavenskih vojnih snaga u bitkama u Hrvatskoj i osobno slao tenkove i zrakoplove na Vukovar, te odobrio pokušaj atentata na hrvatskog predsjednika *Franju Tuđmana*, predsjedavajućeg Predsjedništva SFRJ *Stjepana Mesića* i jugoslavenskog premijera *Antu Markovića* raketiranjem Banskih dvora u listopadu 1991. godine.

Blagoje Adžić je bio i ostao snažan simbol okrutnosti JNA i užasnog rata što su ga *Milošević* i JNA nametnuli Hrvatskoj, neprijeporno puno odgovorniji za Vukovar od jednog *Mrkšića* ili *Šljivančanina*, pa ipak, osim što je bio optužen u Hrvatskoj,

nikada nije postao jedan od haških okrivljenika i, eto, umro je na slobodi.

Druga je vijest ulazak u završnicu jednog od najvažnijih haških suđenja, vodi srpskih radikalnih *Vojislavu Šešelju*. Haško tužiteljstvo je od Haškog suda zatražilo da vođu srpskih radikalnih proglasi krivim i osudi na 28 godina zatvora zbog uloge u etničkom čišćenju ne-Srba u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Vojvodini te da je huškačkim govorima u Vukovaru, Malom Zvorniku i Hrtkovcima potaknuo zločine i protjerivanje koji su uslijedili. Optužen je da je od kolovoza 1991. do rujna 1993. godine, kada se sukobio s Miloševićem, sudjelovao u udruženom zločinačkom pothvatu s ciljem protjerivanja Hrvata i Muslimana iz dijelova Hrvatske, Vojvodine i Bosne i Hercegovine radi stvaranja »velike Srbije«.

ODGOVORAN JE

Tužitelj *Mathias Marcusen* istaknuo je kako je uz govor mržnje Šešelj organizirao i tisuće dobrovoljaca, tzv. šešeljevce, koje je slao u Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu kako bi činili zločine.

»Odgovoran je za patnje desetaka tisuća ljudi koji su bili progonjeni iz domova, ubijani, zatočeni, silovani te čija su sela razarana zbog njegovih riječi i postupaka. Njegova djela dramatično su izmijenila nacionalnu sliku u općinama koje je uzimao za metu, ostavio je za sobom razaranja i pljačku, uništene vjerske ustanove i 905 ubijenih«, rekao je na kraju završnih riječi tužitelj *Mathias Marcusen*, koji smatra kako je dokazana

Šešeljeva krivnja, dodajući da za njega nema olakotnih okolnosti, jer nije pokazao kajanje za zločine.

Vojislav Šešelj je u pritvoru Haškog suda od 2003. godine, nakon što se predao, te se od početka suđenja 2007. godine stalno svađao sa sucima oko financiranja svoje obrane i tražio njihovo izuzeće. Sabotirao je proces tvrdnjama da ne razumije optužbe, pri tome na raznorazne načine provocirao i ismijavao Haški tribunal.

Tragom tih vijesti razgovarali smo s nekoliko Hrtkovčana koji su početkom devedesetih godina prošlog stoljeća izbjegli u Hrvatsku, a čija imena iz razumljivih razloga nećemo spominjati, poglavito što su neki i zaštićeni svjedoci u haškom procesu. Svi oni kao činjenicu potvrđuju tadašnje događaje u Hrtkovcima i zbor građana 6. svibnja 1992. kada je u nazočnosti Šešelja, samozvanog vojvode i predsjednika Srpske radikalne stranke, »ozvaničeno« protjerivanje građana nesrpske nacionalnosti iz višenacionalne Vojvodine, pa se često taj događaj i kolokvijalno naziva »Sindrom Hrtkovaca«. Toga je dana, naime, pročitao i popis 17 »nepodobnih« građana hrvatske nacionalnosti, koji su se pod prijetnjama pojedinih izbjeglica ubrzo morali iseliti, a 20 obitelji hrvatske nacionalnosti nasilno je izbačeno iz svojih domova. Uslijedila su i zastrašivanja smrću, prijetilo se telefonom, inscenirane su tuče mladića koji su došli i starosjedilaca koji su rođeni u Hrtkovcima, maltretiran je tadašnji župnik *Nikola Kraljević*, a mještani *Mijat Štefanac* (u Hrtkovcima poznati pod nadimkom *Piršić*) pro-

nađen je mrtav u ataru između Hrtkovaca i Nikinaca.

PROGONI HRTKOVČANA

U progonu Hrtkovčana prvi su na udaru bili najugledniji građani: liječnik, učitelji, profesori, a zatim su na red došli i ostali. Hrtkovčani su se selili, ostavljali svoje susjede i prijatelje, grobove, kuće mijenjali za druge u Hrvatskoj. Mjesna vlast na čelu s *Ostojom Sibinčićem* promijenila je naziv sela u Srbislavce, postavljena je i nova ploču na ulasku u selo, koju je, doduše, policija sljedeći dan uklonila, te su Hrtkovci jedno vrijeme bili »bezimeni«.

Franjo Nilić i *Ante Plivelić*, bivši i sadašnji predsjednik Zavičajnog kluba Hrtkovčana »Gomolava«, utemeljenog 5. travnja 1997. godine u Zagrebu, prisjećaju se tih događaja i rata koji je pokazao jedno od svojih najgorih i najokrutnijih lica te rezultirao iseljavanjem oko 600 hrtkovačkih obitelji u 88 mjesta širom Hrvatske i svijeta, od čega je u samo mjesec dana 1992. godine iz Hrtkovaca odselilo oko 300, od ukupno 460 obitelji iseljenih 1991. i 1992., u te prve dvije ratne godine.

»Hrtkovci imaju bogatu i slavnu prošlost, a počinje naseljavanjem na područje Srijema ilirskog plemena katoličke vjeroispovijesti Kelmend. Po Uredbi carice Marije Terezije 1747. je godine vojna vlast osnovala Hrtkovce i Nikince kao stalna naselja, te se ta godina uzima kao rođendan

Ante Plivelić

Hrtkovaca. Dvadesetak godina kasnije, 1770. godine, prilikom osnivanja župe u susjednom mjestu Nikinci, Hrtkovci su postali njena podružnica, sve do 1786. godine, kada je i naše mjesto postalo samostalna župa. Hrtkovci su već u to vrijeme imali 97 kuća, narodnu školu i crkvu. Prva škola otvorena je još 1773. godine, a prva crkva, mala drvena, sagrađena je 1786. godine. Izgradnja nove, današnje hrtkovačke crkve, nazvane po sv. Klementu, papi mučeniku, trajala je četiri godine. Počela je 1824., a završena 1828. godine, a zanimljiv je podatak da je župa Hrtkovci, odmah po osnivanju, tri godine bila pod izravnom upravom Vatikana, da bi nakon toga prvo bila pripojena Senjskoj, a zatim Đakovačko-srijemskoj biskupiji«, prisjeća se hrtkovačke prošlosti predsjednik Plivelić i dodaje kako su Hrtkovčani ponosni na multikulturalnost tih prostora, kao i činjenice da su stoljećima živjeli s Mađarima, Nijemcima, Klementincima, a poslije 1945. godine i građanima srpske nacionalnosti, kao i pripadnicima ostalih naroda. »Sama činjenica da je to višenacionalna sredina koja je stoljećima živjela i bila protkana različitim vjeroispovijestima i različitim osobnostima,

rezultirala je višom kvalitetom življenja i neponovljivim hrtkovačkim duhom, bez obzira na tragičnu sudbinu i suprotnim stavovima u tumačenju te sudbine. Zato i danas u nama prognanim Hrtkovčanima nema mržnje prema bilo kome, premda bi se ona zbog tragične sudbine od nas mogla očekivati, i čudimo se kada nas svijet uči toleranciji i suživotu, nas koji smo upravo tako cijelo vrijeme živjeli, a to potvrđuje i činjenica da su u egzodusu zajedno s nama krenuli i drugi narodi. Danas se mi sve više pitamo je li upravo taj suživot u Vojvodini, pa i u Bosni i Hercegovini, nekome smetao, umjesto da bude primjer i obrazac zajedničkog življenja«, pita se Ante Plivelić.

STRADANJA I U DRUGIM MJESTIMA

Premda su Hrtkovci zabilježeni kao sinonim protjerivanja Hrvata iz Srijema, to je učinjeno i u drugim srijemskim mjestima: Slankamenu, Golubincima, Beški, Nikincima, Srijemskoj Mitrovici, Petrovaradinu...

Mato Jurić

»U Kukujevcima je tijekom ratnih devedesetih godina stradalo najviše Hrvata, tako da je od dvije tisuće pripadnika hrvatske nacionalne zajednice ostalo živjeti samo njih petnaestak«, kaže nam Mato Jurić, predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata i dodaje kako se u cijelom Srijemu kontinuirano provodilo etničko čišćenje nad hrvatskim stanovništvom, a rezultat je te nacionalističke

politike 25 brutalno ubijenih Hrvata i progonstvo oko 40.000 Hrvata iz svog rodnog kraja.

Njegove riječi potvrđuju i statistički podaci koji govore da se prije 40 godina u Vojvodini 185.000 stanovništva izjasnilo kao Hrvati, a prije desetak godina ostalo ih je samo sedamdesetak tisuća. Prognaničku sudbinu Srijemaca doživio je i Petar Andrić, koji je ponižavan i pretučen morao napustiti Bešku, kao i Milan Cindrić, Kukujevcin koji sada živi u Gradini pokraj Virovitice. Cindrić je, također, bio žrtva torture, kako tadašnjih legalnih srpskih vlasti, tako i paravojnih formacija: »Više od 50-ak mještana su na neviđene načine mučeni i zlostavljani od strane specijalne policije MUP-a Srbije, pod optužbom da držimo oružje, radio stanice, da smo ustaše, iako u našim kućama koje su temeljito više puta pretresali nisu pronašli ništa od toga. Sve se to događalo u studenom i prosincu 1991. godine, kao uvertira u nešto, još mnogo strašnije. Naime, tukli su nas palicama, rukama, nogama, kundacima, stolicama i ne znam čime sve ne, a sve se to događalo u stanicima policije u Šidu, po našim ulicama, kod željezničke postaje, na putu prema Fruškoj gori, jednom riječju – svugdje gdje su stigli. Ovu torturu sam i osobno proživio, da bi mi na kraju moji mučitelji rekli, s nožem pod grlom i policijskim pištoljem u ustima, kako se moram odseliti ili će me zaklati, te da će mi zauzvrat ostaviti braću i roditelje da mirno žive u selu. Na moj upit zašto se moramo seliti kada ni za što nismo krivi, kada nam nisu našli oružje, kada nijedan Hrvat nikada nije zapucao, a nijednom Srbinu u selu ništa se nije dogodilo, te da smo lojalni građani Srbije, odgovor je bio da se moramo seliti, 'jer ako nećete milom, onda će prva polovica sela izaći silom, a druga milom'. Još su dodali kako će kada očiste Kukujevce i Slankamen, problem Srijema biti riješen. To isto su poslije ponovili još dvojici Kukujevcina koje su, također, pretukli i mučili«, duboko emo-

tivno, na granici suza, ispričao je Cindrić te dodao kako su, usprkos obećanjima, nakon njegovog odlaska u roku od 24 sata prognana i njegova braća, a zatim i roditelji, dakako, pod prijetnjom likvidacije. »Koliko su te prijetnje doista bile opasne pokazuje primjer dva brata Abjanović iz Morovića, Ivice i

Petar Andrić

Mate, koje su policajci odveli na ispitivanje 1991. godine, te im se od tada gubi svaki trag«, podsjetio je Cindrić te nabrojio i sedam zločina nad civilima, od kojih je šest i masakrirano, a koje su počinili ekstremisti i razne paravojne formacije, uključujući i »šešeljevce«.

Za kraj predsjednik Mato Jurić ističe kako Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata podržava i iznimno cijeni sve napore aktualnih državnika u uspostavljanju dobrosusjedskih odnosa sa svim hrvatskim susjedima, ali je naglasio da se dobrosusjedski odnosi ne stvaraju zaboravom zločina već, s jedne strane, njihovim priznavanjem i spremnošću za pokajanjem, te oprostom, s druge strane. »Vjerujem da svi dijelimo isto mišljenje kako se jedino spoznavanjem prave istine o nalogodavcima i izvršiteljima našeg progonstva i brojnih ubojstava mogu razvijati i iskreno produbljivati prijateljski odnosi naših dviju država i njenih naroda«, rekao je Mato Jurić i zaključio kako će i ovaj sudski proces Vojislavu Šešelju, kroz suočavanje s prljavštinom rata i politike tadašnjeg režima doprinijeti tom cilju.

Zlatko Žužić

PONOVO AKTUALIZIRANO PITANJE GRANICE IZMEĐU SRBIJE I HRVATSKE

Rješenje za dva različita pristupa

S obzirom na hrvatsko članstvo u Europskoj Uniji i početak

pregovora koji očekuje Srbiju, pitanje granice koje je svih ovih

godina ostavljano po strani morat će se početi rješavati

Izjavu hrvatskoga predsjednika *Ive Josipovića* da se zalaže za fleksibilno rješavanje pitanje granice između Srbije i Hrvatske, odnosno da je za rješenje koje je kombinacija rješenja koja predlažu dvije zemlje, prenijeli su svi beogradski mediji. »Ako do toga ne dođe, granični spor rješavat će se arbitražom ili na Međunarodnom sudu pravde. Hrvatska inzistira na

Hrvatska bi u svakom slučaju htjela Vukovarsku adu na Dunavu kod Vukovara, rekao je on, dodavši kako bi »bilo dobro da ada bude na hrvatskoj strani, koje god rješenje da se nađe«. U slučaju neuspjeha, prema njegovim riječima, ostaje da se pokuša pregovarati kombinacijom rješenja, dakle, sredine rijeke i katastra. »Ako se ne može postići ni

koja se proteže duž Dunava od granice s Mađarskom do Bačke Palanke u ukupnoj dužini od 145 kilometara. Ovo pitanje s vremena na vrijeme osvane u medijima prigodom posjeta dužnosnika ovom dijelu Bačke. Tako se pitanje granice spominjalo i 2010. godine kada su predsjednici Hrvatske Ivo Josipović i Srbije *Boris Tadić* posjetili Bački Monoštor. Obojica predsjednika založila su se tada za zajedničko rješenje. O rješavanju graničnog pitanja govori se više od desetljeća, čak su formirane i radne grupe u objema državama, ali se osim nekoliko zajedničkih sastanaka nije dalje odmaklo. Trenutačna situacija je da se na lijevoj, srbijanskoj obali Dunava od granice s Mađarskom do Bačke Palanke nalazi oko 10.000 hektara koji po katastarskim knjigama pripadaju Hrvatskoj. Najveći dio tog teritorija, oko 7800 hektara je na području općina Sombor i Apatin. Područje koje je na lijevoj obali Dunava katastarski pripada hrvatskim općinama Batina, Draž, Kneževi Vinogradi, Zmajevac I, Zmajevac II i Kopačevo. Uglavnom je riječ o obradi-

vom zemljištu, pašnjacima, trsticima, šumama i u manjem dijelu vinogradima. Dijelom tog područja upravljaju državna poduzeća, a dio je u privatnoj svojini. Primjera radi u okolici Bezdana oko 400 hektara poljoprivrednog zemljišta katastarski pripada Hrvatskoj. Od tih 400 hektara oranica, 250 je ili u državnoj svojini ili je vlasništvo poljoprivrednog kombinata, a oko 150 hektara obrađuju individualna gazdinstva. S druge strane, na desnoj hrvatskoj obali Dunava je, u ovisnosti o izvoru, od 900 do 3000 hektara teritorija koji po katastru pripada Srbiji. Privremena granica trenutačno je na sredini toka Dunava, ali će u dolazećem razdoblju dvije države morati riješiti ovaj zamršeni »Gordijev čvor«.

»KRIVAC« NEMIRNI DUNAV

S obzirom da se pitanje granice proteklih desetak godina s vremena na vrijeme spominje u javnosti još početkom prošlog desetljeća, Nevladina organizacija »Otvoreni liceji« iz Sombora pokušala je pojašniti kako je nastao problem

Predsjednici Josipović i Tadić u Bačkom Monoštoru

katastarskom pristupu, dakle prati na neki način rješenje Badinterove komisije, dok Srbija s druge strane želi primijeniti generalni princip sredine rijeke. Naravno da su i rješenja različita, jer po katastarskom pristupu, nešto više teritorija na lijevoj strani Dunava pripada Hrvatskoj, ali ima i nešto što bi pripadalo Srbiji s hrvatske strane«, rekao je prošloga tjedna Josipović novinarima.

to fleksibilno rješenje, onda ćemo se morati na kraju odlučiti na neki oblik arbitraže ili Međunarodni sud pravde«, rekao je Josipović.

STARO NERIJESHO PITANJE

Ova izjava predsjednika Ivo Josipovića ponovno je podsjetila na neriješeno pitanje granice između Srbije i Hrvatske,

obrazlažući to jednom prirodnom pojavom, a to je Berov zakon. Prema ovom zakonu sve rijeke na sjevernoj zemljinoj polulopti koje teku od juga ka sjeveru, ili od sjevera

prema jugu, potkopavaju više desnu nego lijevu obalu, što je uvjetovano Zemljinom rotacijom. Takav je slučaj s Volgom, Tisom od Szolnoka u Mađarskoj do ušća u Dunav, ali i Dunavom od mađarskog Váca do Dalja. Tako je nemirni Dunav prouzročio graničnu zavrzlamu, a za pojašnjenje se treba vratiti u XIX. stoljeće. Katastrom Austro-Ugarske Carevine koji je osnovan 1878. godine određeno je da katastarske granice budu fiksirane maticom glavnog korita Dunava. Međutim, Dunav je od tada pomaknuo svoje glavno korito, prosječno tri do pet kilometara k zapadu, a negdje i za više od deset kilometara. I eto problema, koji zapravo do raspada SFRJ i nije bio problem. Zaključak Badinterove komisije iz 1992. godine je da granice republika SFRJ postaju granice država. Upravo je na tome Hrvatska prethodnih godina obrazlagala

svoje zalaganje za katastarski pristup. Srbijanska se strana zalagala da granica bude sredina toka Dunava. S obzirom na ove različite stavove velika je vjerojatnoća da će se granično pitanje morati rješavati arbitražom. A u sklopu iste izjave predsjednika Hrvatska Ive Josipovića, s početka teksta, stoji i da Josipović smatra kako bi arbitraže trebale biti dogovorene bilateralno, kako bi se smanjili troškovi i vrijeme procesa. On je rekao kako bi svaka zemlja mogla predložiti po dvojicu arbitražnih sudaca, a potom bi se suglasili, pa bi se obvezali na prihvatanje svakog rezultata arbitraže. S obzirom na hrvatsko članstvo u Europskoj Uniji i početak pregovora koji očekuje Srbiju, pitanje granice koje je svih ovih godina ostavljano po strani morat će se početi rješavati.

Zlata Vasiljević

KONFERENCIJA ASOCIJACIJE MEDIJA JAVNIH SERVISA JUGOISTOČNE EUROPE

Uspostavljanje koprodukcijских odnosa

U Novom Sadu je od 8. do 10. ožujka održana Konferencija Asocijacije medija javnih servisa Jugoistočne Europe čiji je domaćin bila Radiotelevizija Vojvodine. Na ovom skupu sudjelovali su generalni ravnatelji javnih servisa i visoko pozicioniran programski menadžment, a središnja tema skupa bila je uspostavljanje koprodukcijских odnosa. Ova Asocijacija osnovana je s ciljem da promovira i unapređuje suradnju u različitim područjima djelovanja javnih medijskih servisa, razmjenu programskih sadržaja, ljudi i ideja, kao i da potiče sudjelovanje u zajedničkim projektima.

Tim je povodom u Novom Sadu boravio i Josip Popovac, predsjednik uprave HRT-a, koji je istaknuo dobru suradnju s RT Vojvodine. »Moram priznati da imamo jako dobru surad-

nju s i planiramo naći modele kako bismo ostvarili suradnju i na planu međusobne razmjene, osobito na planu onog što bi bilo interesantno za hrvatsku nacionalnu manjinu u Vojvodini. Pratimo zajednicu u Vojvodini na našim televizijskim i radijskim kanalima tako da bi nam i vaši radovi i emisije koje radite bili dragocjeni i inte-

resantni. Ekskluzivno je najavio da će se ići na samo jedan kanal na kome će raditi program za iseljeničstvo.

Ovom prigodom o početku emitiranja programa na hrvatskom jeziku na Radiju Novi Sad generalni ravnatelj RTV Siniša Isakov naglasio je sljedeće: »Ovo je dobar start, dobra prilika da pokažemo što hrvat-

ske uredništvo radi na televiziji već neko vrijeme, a prije toga je kao neovisna produkcija bila prisutna 10 godina. Šteta je što do sada nismo imali emisiju na radiju. Nadam se da će taj program biti jednako kvalitetan kao onaj televizijski i da ćemo uskoro moći svjedočiti tome da će slušatelji hrvatske nacionalne zajednice imati jedan odgovarajući sadržaj.«

Članovi Asocijacije su javni medijski servisi zemalja Jugoistočne Europe među kojima su: Srbija, Hrvatska, Rumunjska, Bugarska, Grčka, Albanija, Turska, Slovenija, Bosna i Hercegovina, Makedonija i Crna Gora. Održavanjem ove konferencije potvrđeno je još jednom koliko je značaj javnih servisa za razvoj suvremenih demokratskih društava nemjerljiv.

A. J. M.

Predsjednik uprave HRT-a Josip Popovac istaknuo je dobru suradnju s RTV-om

JELENA TUMBAS, UREDNICA PROGRAMA NA HRVATSKOM JEZIKU RADIJA NOVI SAD

Očekujemo pojačanje i veću satnicu

Razgovor vodila: Mila Horvat

Nadam se pojačanju od barem dva novinara i jednog honorarnog lektora. Priželjkujemo i veću satnicu, barem po 15 minuta radnim danima, što bi stvorilo kontinuitet u izvještavanju. Mislim da Hrvati, kao jedna od najbrojnijih manjinskih zajednica u Vojvodini, to itekako zaslužuju

Nakon duljeg vremena i inicijative Hrvatskoga nacionalnog vijeća, upornih nastojanja pokojnog dužnosnika *Duje Runje* i hrvatske zajednice uopće, za pokretanjem radijskoga programa na pokrajinskom radijskom servisu, Radio Novom Sadu, u subotu 9. ožujka na valovima te postaje začuo se hrvatski jezik. S početkom u 21 sat emitirana je prva polusatna emisija na hrvatskom jeziku. Usprkos nedostatku odgovarajućeg radnog prostora i tehničkih pomagala, te novinara suradnika, urednica programa *Jelena Tumbas* uspješno je realizirala

ovu emisiju. U intervjuu za naš tjednik govori o ovom povijesnom događaju za informiranje vojvođanskih Hrvata, kao i svojim dosadašnjim iskustvima u području radijskog novinarstva. **HR: Emitiranje emisije na hrvatskome jeziku na Radiju Novi Sad za hrvatsku zajednicu predstavlja povijesni događaj i značajan korak. S obzirom da ste Vi novi glas u hrvatskoj zajednici recite nam tko je Jelena Tumbas?**

Rođena sam u Subotici, 1980. godine. Tamo sam završila osnovnu i srednju medicinsku školu, nakon čega sam upisala Filozofski fakultet u Novom

Sadu, smjer filozofija. Tijekom osnovne i srednje škole, kao i tijekom studija, dosta sam putovala. Moji roditelji, *Marija i Josip*, smatrali su da su putovanja najbolja investicija, tako da sam, za razliku od svojih vršnjaka, često putovala u inozemstvo. Tijekom osnovne škole uglavnom sam išla u Hrvatsku na more i u Bosnu kod tetke, a kasnije sam posjetila i Njemačku, Italiju, Francusku, Nizozemsku i druge europske zemlje. Putovnicu imam još od 1993. godine, tako da nisam prestajala putovati ni u vrijeme embarga, što mislim da je dosta utjecalo na moj razvitak i na formiranje stavova. Shvatila sam da postoji ljepši i bolji svijet od onoga gdje se stoji u redu za kruh, ulje, benzin, gdje moraš paziti što ćeš reći i pred kime. Još tada sam naučila da se ne zadovoljavam postojećim stanjem i da nastojim promijeniti ono što mi se ne sviđa. Naravno, kasnije sam shvatila da je to jako teško ako si sam u tom nastojanju.

Studij filozofije bio je još jedno interesantno putovanje. Nažalost, ubrzo nakon studija, tražeći posao, shvatila sam da prosvjeta neće biti moj poziv, iako mislim da mi tako široko obrazovanje ne bi pružio niti jedan drugi smjer. Primjerice, to što sada solidno poznajem hrvatski jezik mogu zahvaliti i tome što je filozofska literatura uglavnom prevedena na hrvatski. Doduše, pripomoglo je i to što moj rođeni brat *Stevan* živi u Zagrebu. On je tamo završio Medicinski fakultet, a sada radi klinička istraživanja za jednu švicarsku farmaceutsku tvrtku.

HR: Vi dulje vrijeme radite na Radiju Novi Sad. Radi li se o spletu okolnosti ili je to bila Vaša želja?

Nakon završenog studija, krajem 2006. godine, nakratko sam se vratila u Suboticu, misleći da ću tamo lakše naći posao. Konkurirala sam svugdje gdje god se tražila visoka stručna sprema. Bila sam jedina profesorica filozofije na burzi, ali unatoč svome trudu nisam se mogla zaposliti. Upravo zbog toga sam se vratila u Novi Sad, gdje sam pratila sve moguće natječe. Jedan od njih je bio i natječaj RTV-a i Nacionalne službe za zapošljavanje. Tražili su novinara-vježbenika na neodređeno vrijeme. Prijavila sam se iz puke radoznalosti, misleći da je to još jedan »namješteni natječaj« na kakve sam se prijavila puno puta prije toga. Međutim, prošla sam jednu veoma ozbiljnu organiziranu audiciju, na koju se prijavilo mnogo njih. Bilo je ljudi i iz Beograda s novinarstva, bilo je i onih koji su završili fiziku ili čak i dva fakulteta. Mislila sam da nemam šanse. I danas ne znam točno što je presudilo da odaberu baš mene, ali pretpostavljam da je presudan bio glas i to što pri čitanju vijesti u studiju nisam napravila ni jednu pogrešku. Tada, naime, nisam imala tremu, jer sam bila uvjeren da je to mjesto već rezervirano.

HR: Kada se rodila ljubav prema radijskom novinarstvu?

Ljubav prema radiju rodila se još u djetinjstvu. Kada su me ranom zorom budili u vrtić, ono što mi je uljepšavalo jutro bile su radijske dječje emisije. Osim toga, sjećam se kako je moj dida *Albe* na salašu pratio nogometne utakmice – okupili bi se svi oko tranzistora i navijali. Za mene je radio čaroban medij. Uspio je opstati unatoč svim promjenama, preživio je i informatičku

ekspanziju. On nas prati i kada smo u pokretu, dok se spremamo na posao, putujemo, radimo. Ne nameće se, ne bombardira nas reklamama poput televizije i, ono najvažnije, ostavlja nam slobodu da sami stvorimo predstavu o nečemu. Na televiziji je sve servirano i to vrlo često na pogrešan način. Naravno, postoje izuzeci, ali svjedoci smo da je sve više »ogoljenosti« i vulgarnosti na televiziji, pa čak i u tisku. Radio je spašen tih poštasti suvremenog društva.

HR: Kako su izgledala Vaša prva iskustva na radiju?

Kada sam 2007. došla u redakciju programa na srpskom jeziku Radio Novog Sada, moram priznati da mi nije bilo svejedno. Ipak je to radio koji ima dugu povijest, osnovan je davne 1949. godine. Došla sam bez gotovo ikakvog medijskog iskustva, ali sam naišla na jedan zaista divan kolektiv. Kolege su mi nesebično pomagali i mogu reći da sam s radošću odlazila na posao, jer mi je prijala ta »obiteljska atmosfera«, nekako sačuvana od surovosti kapitalizma. Mogu reći da za više od 4 godine rada nisam doživjela niti jednu neprijatnost, štoviše sa svim kolegama odlično surađujem.

Već prvog tjedna, zahvaljujući mom mentoru koji je imao povjerenja u mene, prilog mi je emitiran na valovima Radio Novog Sada. Prve godine rada već sam pratila skupštinska zasjedanja, nakon godinu i pol dobila sam priznanje Novosadske novinarske škole, a nakon dvije godine počela sam uređivati vijesti i Vojvodanski dnevnik.

HR: Kako ste se uključila u projekt informiranja na hrvatskom jeziku?

Neko sam vrijeme živjela u Petrovaradinu gdje sam upoznala *Petra Pifata*, jednog od najvećih poznavatelja povijesti tog prelijepog mjesta, koji sada radi kao voditelj svetišta Gospe Snježne na Tekijama. On me je preporučio *Mati Groznici* koji me je pozvao u Vladu Vojvodine na razgovor o hrvat-

skej redakciji. Moram priznati da taj poziv nisam prihvatila s oduševljenjem, jer sam već navikla na jedan uigran kolektiv, na redakciju u pravom smislu te riječi. Plašila sam se da bih u novoformiranoj redakciji bila prepuštena samoj sebi, što je za jednog novinara najgora mora. Jer novinarstvo suštinski jest timski rad. Međutim, Mato je, kao i pokojni Dujo Runje kojeg sam upoznala tijekom pregovora, imao povjerenja u to da ću moći odgovoriti tome zadatku. Točnije, Duju sam znala još iz Subotice, kada je jedini bio spreman pomoći mi naći posao. Naime, dao mi je broj urednice »Hrvatske riječi« da joj se javim, međutim, ja sam tada već odlučila vratiti se u Novi Sad, jer sam željela živjeti baš tu. Kasnije sam Duju vidjela i u Skupštini Vojvodine, jer sam često pratila rad Odbora za međunacionalne odnose. Pamtim ga kao čovjeka dobre duše, spremnog da pomogne, čovjeka koji je uvijek otpozdravljao s osmijehom na licu. Nakon mnogih razgovora i mnogo razmišljanja, jer nije lako ostaviti nešto što dobro funkcionira i prijeći u neizvjesnost, predala sam prijavu na mjesto urednice programa na hrvatskom jeziku, a kasnije uspješno prošla i provjeru znanja hrvatskog na RTV.

HR: Koliko se dugo čekalo na realizaciju ove ideje?

Od mog konkuriranja na mjesto urednice do početka emitiranja prošlo je oko devet mjeseci. U samim pregovorima nisam sudjelovala, to su bili dugi pregovori između predstavnika RTV-a i HNV-a. Mene su povremeno obavještavali o tijeku pregovora i nisam baš bila optimistična za ishod, ali to i nije ovisilo o meni. Kada je RTV uvažio moj izbor za urednicu, počeli su dogovori s ravnateljem Radija *Jožefom Klemom* i glavnom i odgovornom urednikom *Klarom Kranjc*, koji su mi predložili da ću, za početak, jednom tjedno raditi emisiju od pol sata. I to tako što ću tri dana biti angažirana u

redakciji programa na srpskom, a dva dana u pripremi programa na hrvatskom jeziku. Tu vijest prenijela sam meritornim predstavnicima HNV-a koji su se, u dogovoru s predsjednikom *Slavenom Bačićem*, pokušali izboriti za veću satnicu, ali i bolja kadrovska rješenja – da dobijem, za početak, barem jednog novinara koji bi mi pomogao u pripremi emisije i koji bi me mogao zamijeniti, ali i bolje uvjete za rad – prije svega prostorijsku i računalo.

HR: Kako je izgledalo raditi prvu emisiju?

U pripremi prve emisije, koja je u subotu emitirana na trećem programu Radija Novi Sad, radila sam sama, ali uz pomoć kolega s televizije: *Ivana Benašića* i *Josipa Stantića*, koji su mi poslali priloge koji su emitirani na Televiziji Vojvodine. Veliku potporu pružila mi je i *Ankica Jukić-Mandić* koja mi je lekturirala tekst. Moram spomenuti i potporu kolega iz redakcije na srpskom jeziku, koji su mi čestitali na novom radnom mjestu i ponudili pomoć. Pomoć će mi zasigurno trebati jer je teško kada sve ovisi o vama i kada radite pod pritiskom da vas nema tko zamijeniti, osobito ako ste prije toga radili u timu. No, nadam se boljem, tj. da neću ostati usamljeni otok, te da ću, osim dopisnika, dobiti i suradnika u Radiju. U izboru glazbe pomaže mi kolegica *Maja Tomas* iz glazbene redakcije, a veoma značajna pomoć, prijenosno računalo, stiglo mi je od HNV-a što će mi umnogome olakšati posao.

Emisija je kolažnog tipa. Sadrži događanja koja su obilježila tjedan, a važne su za hrvatsku zajednicu u Vojvodini. Tu je i tema tjedna. U prvoj emisiji to je bila problematika osnivanja redakcije na hrvatskom jeziku, u drugoj emisiji to će biti problematika pokrivenosti trećeg programa Radija Novi Sad. Naime, termin u 21 sat bio nam je dodijeljen jer je vodstvo Radija tvrdilo da se u tom terminu ta postaja čuje i u Subotici. Međutim, to nije bio

slučaj u subotu, pa oni koji nisu mogli pratiti preko interneta, nisu čuli prvu emisiju. Mislim da nije potrebno isticati koliko je važno da se program čuje u tom dijelu pokrajine, gdje je najviše Hrvata. U emisiji emitiram i priloge koje su pripremili kolege s televizije, a završavam vijestima iz Hrvatske. Slušajte Radio Novi Sad subotom u 21 sat, na 100 ili 107,1 Megaherca, a ukoliko ne pronađete postaju na radio aparatima, posjetite web stranicu rtv.rs i odaberite opciju Radio Novi Sad 3.

HR: Kakvi su Vaši dojmovi nakon prve emisije?

Uvijek može bolje, no zadovoljna sam prvom emisijom, jer sam se, osim prikupljanja materijala za nju, morala pozabaviti i mnogim formalnostima. Radila sam gotovo cijeli dan, ali nadam se da će i to doći na svoje i da će vrlo brzo sve biti lakše. Tješim se da je svaki početak težak, ali se i plašim da ne ostanem vječno na početku i na obećanjima da ću »uskoro« dobiti pojačanje.

HR: Koje su Vaše ideje i želje za daljnji rad?

U skoroj budućnosti zamišljam rad u pravoj redakciji. Znam da to ipak neće biti redakcija poput rumunjske, rusinske ili slovačke, koje postoje dugo i imaju višak zaposlenika, barem prema riječima vodstva RTV-a, koje već godinama najavljuje plan racionalizacije broja zaposlenika u svim redakcijama. Ipak, nadam se pojačanju od barem dva novinara i jednog lektora, koji neće biti zaposlenik u kući, ali koji će za svoj posao dobiti honorar. Također, nadam se jednoj prostoriji, makar i od 4 četvorna metra, s obzirom da je redakcija programa na srpskom i ovako pretijesna i sve je teže raditi u ovim uvjetima. Naravno, priželjkujem i veću satnicu, barem po 15 minuta radnim danima, što bi stvorilo kontinuitet u izvještavanju. Mislim da hrvatska nacionalna zajednica, kao jedna od najbrojnijih manjinskih zajednica u Vojvodini, to itekako zaslužuje.

ODRŽAN REDOVITI RADNI SUSRET HRVATSKIH KULTURNIH UDRUGA

Programsko povezivanje kao imperativ

*Naglašena važnost ukрупnjavanja manifestacija, čime bi se povećala atraktivnost i kvaliteta onoga što udruge nude * Nastavljen rad na usuglašavanju kalendara glavnih godišnjih manifestacija*

Izrada kalendara stalnih kulturnih manifestacija Hrvata u Vojvodini, obilježavanje Godine hrvatskih velikana u Vojvodini te modeli prikupljanja sredstava za programe udruga u kulturi bile se glavne teme redovitog radnog susreta s predstavnicima hrvatskih kulturnih udruga koji je u subotu, 10. ožujka, organizirao Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem.

Na susretu u Hrvatskoj čitaonici u Subotici okupili se se predstavnici 24 udruge, više od polovice svih udruga od njih 39 kojima je kultura primarno područje djelovanja, uz vidljivo odsustvo predstavnika srijemskih udruga. Sastanku je također nazočila i konzulica-savjetnica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici *Vesna Njikoš Pečkaj*.

DORADA KALENDARA

Kako je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata krajem godine u suradnji s udrugama sačinio radni kalendar svih planiranih manifestacija za ovu godinu, uvodničarka prvoga dijela susreta, *Katarina Čeliković*, menadžerica kulturnih aktivnosti Zavoda, obrazložila je potrebu izrade svojevrstne agende kulturnih događaja Hrvata u Vojvodini sa stalnim, odnosno glavnim manifestacijama. Postojeći kalendar sadrži 131 manifestaciju od kojih je, prema mišljenju predstavnika udruga, polovica svrstano u glavne.

»Predstavnici udruga pokazali su spremnost za izradu reprezen-

tativne agende kulturnih događaja, te žele za postojanjem zajedničkih godišnjih manifestacija koje bi svima omogućile bolju i veću vidljivost kako u srbijanskoj javnosti, tako i u Republici Hrvatskoj. Podsjetili smo na kriterije po kojima su glavne manifestacije one od pokrajinskog značaja, koje se redovito održavaju najmanje pet godina i koje okupljaju veći broj udruga i njihovih članova, kao i onaj koji pretpostavlja kvalitetu i trajnost posljedica, kao što su knjiga, film, CD, slika, istraživanje ... Prepoznata je također potreba ukрупnjavanja scene i zajedničkih nastupa kako zbog kadrovskih deficita tako i zbog financijskog aspekta. Tako će se u skorije vrijeme održati sastanci s predstavnicima onih udruga koji imaju dramske skupine radi dogovora o godišnjim smotrama, a slično će biti i s predstavnicima koji njeguju folklor i tamburašku glazbu«, kaže *Katarina Čeliković*.

Zavod će u komunikaciji s udrugama čiji predstavnici nisu bili na susretu nastaviti usuglašavanje oko kalendara glavnih godišnjih manifestacija, te nakon toga kalendar putem medija plasirati široj javnosti.

Na taj će način svi čimbenici u kulturi moći lakše planirati svoje programe, a i njihova bi vidljivost trebala biti mnogo kvalitetnija, dodaje *Katarina Čeliković*.

UKRUPNJAVANJE MANIFESTACIJA

Drugi dio sastanka bio je posvećen temi financiranja udruga. Naime, na prethodnom sastanku udruga, održanom u prosincu prošle godine, bilo je riječi i o kriterijima za dodjelu sredstava prilikom natječaja koji raspisuje HNV za sufinanciranje kulturnih udruga i manifestacija. Predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Darko Sarić Lukendić* je istaknuo kako je pitanje racionalne raspodjele sredstava još uvijek otvoreno, te naglasio važnost ukрупnjavanja manifestacija, čime bi se povećala atraktivnost i kvaliteta onoga što udruge nude.

»S jedne strane, mi imamo neku vrstu hiperprodukcije manifestacija od oko 130 na godinu, što znači da gotovo svaka tri dana imamo neko kulturno događanje. S druge strane, imamo paradoks da svaka od tih manifestacija ponaosob nije

dovoljno atraktivna ni medijski, ni turistički, tj. komercijalno za mjesto u kojemu se održava. Tako se smanjuje mogućnost učinkovitog financiranja tih manifestacija, što ne bismo smjeli dopustiti. Ako bismo oko 2 milijuna dinara namijenjenih u ovu svrhu podijelili s brojem od 130 manifestacija, svaka bi dobila nešto više od 15 tisuća dinara. Zato je naš apel da se udruge udružuju u zajedničku organizaciju manifestacija, na principu rotacije: da se ona svake godine održava u drugom mjestu iz kojeg udruga sudionica dolazi. Na takvoj manifestaciji će onda sudjelovati veći broj udruga, bit će alocirana veća sredstva što može uvjetovati i bolju organizaciju i veću atraktivnost«, rekao je *Darko Sarić Lukendić*.

FINANCIRANJE NA LOKALU

Darko Sarić Lukendić ukazao je i na pozitivan primjer Subotice koja je ove godine po prvi put izdvojila posebna sredstva za rad nacionalnih vijeća u lokalnoj zajednici.

Prihvaćen program »Godine velikana«

Na susretu je predložen i prijedlog programa obilježavanja stoljetnih obljetnica hrvatskih velikana u Vojvodini, kojega je sačinio ZKVH nakon preliminarnih susreta s nositeljima određenih programa i predstavnicima medija na hrvatskom jeziku. Program je prihvaćen u cijelosti i udruge su prihvatile prijedlog da se u svakom mjestu na primjeren način obilježi Godina velikana kako bi se cijela hrvatska javnost, pa i šira, upoznala s njihovim stvaralaštvom i postignućima.

temeljem Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina. Iznos tih sredstava za hrvatsku zajednicu iznosit će oko 500.000 dinara i ona će, kako ističe, biti usmjerena prema hrvatskim udrugama kulture s područja Subotice.

»Bilo bi lijepo kada bi ovaj primjer slijedile i lokalne samouprave u Šidu, Rumi, Srijemskoj Mitrovici... Mi bismo istim principom relocirali ta sredstva udrugama. HNV će se ove godine angažirati, tj. lobirati da još neka od lokalnih samouprava u tu svrhu izdvoji sredstva u proračunu za iduću godinu i na ovaj način ispuni svoje zakonske obveze«, kaže on.

HNV će također pratiti i natječe lokalnih samouprava na koje hrvatske udruge mogu aplicirati, a u cilju pribavljanja podataka uolikoj mjeri hrvatske udruge apliciraju na ove natječe i u kojoj mjeri dobivaju sredstva u odnosu na neke druge nacionalne zajednice. »Time ćemo utvrditi gdje smo, eventualno, podzastupljeni i gdje bismo, možda, trebali reagirati prema određenoj lokalnoj

samoupravi«, pojašnjava Sarić Lukednić.

SPONZORSTVA I DRUGI NATJEČAJI

Predstavnici više udruga nazočnih na sastanku istaknuli su kako surađuju s lokalnim samoupravama te da dobivaju sredstva, ali da se ona mahom isplaćuju naknadno i da nisu dovoljna za ozbiljnije djelovanje. Ipak, postoje primjeri udruga, poput HKD-a »Šid« koja je u proteklih godinu i pol dana, koliko postoji, putem sponzorstava, osigurala sredstva za nošnje i tambure.

»Kako bismo osigurali potrebna sredstva za rad imali smo prošle godine tzv. misiju prošnje kada smo posjećivali općine u Hrvatskoj, koje su nam, moram priznati, jako lijepo pomogle. Također, išli smo i po privatnim poduzećima čiji su vlasnici Hrvati od kojih smo također dobili neka sredstva. Od prikupljenog novca uspjeli smo kupiti 10 instrumenata i 16 šokačkih nošnji«, kazao je Josip Hodak, predsjednik HKD-a »Šid«.

Također, valja spomenuti i primjer HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta koje aplicira i na natječe koji nisu isključivo vezani za manjinske zajednice. »Mi se s našim potencijalima, posebice Galerijom kolonije naive u tehnici slame, želimo uključiti u područje ruralnog turizma«, kaže za HR dopredsjednik udruge Ivan Dulić. »S tim ciljem smo primjerice aplicirali na natječaj Pokrajinskog tajništva za gospodarstvo. To nužno ne znači da ćemo sredstva dobiti, ali se trudimo doći do sredstava, prateći sve natječe. U kontekstu promidžbe stvaralaštva u tehnici slame i ruralnog turizma već dvije godine unatrag aplicirali smo na IPA projekt s partnerom iz Hrvatske, koji je, nažalost, oba puta zatajio. Sad sličnu stvar pokušavamo napraviti s Hrvatskom manjinskom samoupravom iz Kačmara u Mađarskoj, koja bi nam bila prekogranični partner. U takvim projektima vidimo mogućnost financiranja i razvijanja našeg rada«, dodaje Dulić.

na postojanja«, kaže Tamara Lerić, predsjednica HKPD-a »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Berega. »Tema ovogodišnjeg susreta 'Šokci i baština' bit će svatovske pjesme i običaji Šokaca, uz upriličenje scenskog prikaza. Ova će manifestacija biti održana krajem listopada ili početkom studenoga«.

S druge strane, zanimljiva je situacija u Općini Bač u kojoj postoji čak pet hrvatskih udruga na oko 1400 Hrvata u tom mjestu. Predstavnici dviju udruga iz te općine – »Mostonge« i »Tragova Šokaca« – slažu se kako je njima nužno zajedničko djelovanje.

»Trudit ćemo se surađivati više nego ranije, jer nas je malo, a i uvjeti rada nisu zavidni. U tom smislu, organizirat ćemo sastanak svih udruga iz Bača, da vidmo što možemo učiniti na zajedničkom planu«, kaže novoizabrani predsjednik HKUPD »Mostonga« Antun Šamanović Baja.

Predsjednica UG »Tragovi Šokaca« Stanka Čoban kaže kako postoji ideja da se pet udruga u Baču integrira u Hrvatski

Seminari za voditelje folklora i tamburaša

Na prijedlog predstavnika udruga, odlučeno je da HNV uz logističku potporu ZKVH-a organizira stručne seminare za voditelje folklornih sekcija i za tamburaške sastave. To je zaključak koji su poduprli svi koji su nazočili sastanku budući da se, kako je istaknuto, osjeća veliki deficit upravo takvih kadrova u više mjesta, a da unutar nekih udruga postoje kadrovi koji mogu stručno pomoći u obuci.

PRIMJERI SURADNJE

Glede zajedničkog djelovanja udruga, poznati primjer je manifestacija »Šokci i baština« koja će se ove godine održati u Bačkom Bregu i okupiti sve šokačke udruge iz Vojvodine, ali i jednu iz Santova u Mađarskoj. »Prošle je godine ta manifestacija bila u Sonti, gdje je KPZH 'Šokadija' slavila deset godina rada, a ove godine u Bregu jer naša udruga slavi 85 godi-

kulturni centar. »Smatram da bismo tako kreirali i više programa i lakše dolazili do sredstava. Intenzivniju suradnju s 'Mostongom' počinjemo ove godine, a nadam se da će se i ostali uključiti«, kaže Stanka Čoban.

Putem bolje programske suradnje poći će, čini se, i udruge u Srijemu koje bi uskoro trebale održati sastanak s ciljem definiranja jedinstvene zajedničke manifestacije.

Davor Bašić Palković

SUBOTICA KOJA NESTAJE

Kuća Jožefa Kuneca – Somborski Put 41

Piše: dr. Viktorija Aladžić

Ukoliko ste i vi mišljenja da bi stare i vrijedne kuće u Subotici trebalo sačuvati i budućim naraštajima, možete potpisati peticiju za usvajanje »Subotičke deklaracije o zaštiti kulturnog naslijeđa u okvirima urbanističkog razvoja«, u subotičkom parlamentu, na www.savesubotica.org, u knjižari »Plato«, odnosno Art kinu »Lifka«.

Vlasnik ovoga placa 1838. godine bio je subotički građanin *Stipan Sučić*. Sve do 1899. godine nemamo podataka o drugim vlasnicima ove parcele, niti je li na njoj izgrađen neki objekt. Predmetne godine kao vlasnik parcele pojavljuje se *József Kunecz* koji je te godine predao molbu da na parceli podigne prizemnu građansku kuću »L« osnove, prema projektu subotičkog arhitekta *Géze Koczka*¹. Uz standardni raspored prostorija, s tri sobe orijentirane prema ulici, dodatnim sobama, kupanom, smočnicom i kuhinjom u dvorišnom, nadalje kraku kuće i zatvorenim trijemom, orijentiranim prema dvorištu, duž izlomljene dvorišne fasade – kuća ima zanimljivu funkcionalnu organizaciju prostora.

ORGANIZACIJA PROSTORA

Glede funkcija prostorija, očito je *Kunecz* bio poduzetnik. Prva prostorija u koju se ulazilo iz predsoblja, odnosno zatvorenog trijema bio je njegov ured, orijentiran prema ulici. Pokraj nje, zauzimajući središnji dio fasade prema Somborskom putu, smještena je blagovaonica u koju je na ručak mogao pozvati i svoje

¹ IAS, F:2, ép. eng. IV kör 6/1899.

vac građevinskim i ogrjevnim drvetom, te mu se u kući u kojoj je stanovao nalazila kancelarija drvare, čiji je telefonski broj tada bio 68, kao i šupe u kojima se nalazila drvena građa i ogrjevno drvo².

PROČELJE OD FASADNE OPEKE

József Kunecz se nije zadržao samo na trgovini drvima, tijekom 1906. sudjeluje u osnutku »Tvornice vate d.d.«, koja je oslonjena na kapital od milijun kruna započela s radom 15. rujna 1906. Njeni osnivači su bili *Ernő Balogh*, *Vilmos Berger* i trojica *Kunecza*: *József*, *Kálmán* i *Oszkár*³. Tijekom kratkog razdoblja bio je vlasnik manje prizemne građanske kuće »L« osnove koja se nalazila na parceli današnjeg *Népköra* u Ulici Žarka Zrenjanina 9, a 1903. godine podnosi molbu da izvrši dogradnju pomoćnog objekta prema projektu arhitekta *Nándora Wágnear*⁴.

Kuća na Somborskom putu 41 i danas izgleda kao u vrijeme gradnje, osim što je uništen obiteljski grb na sporednoj fasadi. Kuća je izvedena u žutoj fasad-

² Malusev, S., *Czim és lakjegyzéke*, Szabadka: Kladek és Hamburger, 1906, str. 124, 172..

³ IAS, F:086.50.CT IV-18424.

⁴ IAS, F:2, ép. eng. IV kör 20/1903.

noj opeki s opšivom i dekoracijskim ukrasima od crvene opeke. Fasada ove kuće podsjeća na fasade radničkih naselja, na rubovima velikih gradova u Engleskoj. Odluka da se fasada kuće izvede skupom fasadnom opekom sigurno je imala dalekosežni cilj. Poznato je kako se fasade kuća od nabijene zemlje moraju popravljati, liječiti blatom i ličiti vapnom svake godine. Ukoliko su kuće od nabijene zemlje ovako održavane bile su veoma dugotrajne, ipak zamo- ran je bio posao koji se morao ponavljati svake godine, obično se to obavljalo pred Uskrs. *Kunecz* je izabравši fasadu od fasadne opeke priuštio sebi zadovoljstvo da se oslobodi brige o njoj, što također govori o njegovom poduzetničkom duhu. Kvalitetna opeka koja je na kući korištena i danas je skoro nepromijenjena, osim u donjim dijelovima koji su izloženi utjecaju vlage.

Ovo je još jedan u nizu tih malobrojnih zanimljivih prizemnih kuća s fasadama od opeke koje su se gradile na kraju 19. i početkom 20. stoljeća u Subotici. Raspored crvenih opeka u potkrovnom vijencu nešto je pojednostavljen u odnosu na projekt, ipak rezultat je skladna, umjerena a ipak dekorativna fasada, još jedne značajne subotičke kuće. Jedina stvar koja iznenađuje je što kuća nije napravljena sa pokrivenim kolskim ulazom, ali je vjerojatni razlog tomu bio što se u dvorištu nalazila drvvara u koju su kupci jamačno ulazili s vlastitom zapregom. Prolaz kroz popločan suhi ulaz seoskim kolima zacijelo bi bio bučan i ometao bi život u kući i rad u kancelariji. Mnoge kuće su građene bez takozvanog suhog ulaza, odnosno natkrivene kapije, pa bi ga vlasnici naknadno dozidali ovdje se to, međutim, nije dogodilo premda je parcela dopuštala odvajanje poslovnog i privatnog ulaza, odnosno, suhi je ulaz mogao biti pored kuće, orijentiran prema Somborskom putu, a poslovni, namijenjen kupcima, iz današnjeg Gundulićeve ulice.

Značajne promjene u pukovnijama

Značajne promjene u husarskim pukovnijama započinju početkom 70-tih godina 18. stoljeća kada dolazi do promjene propisa u svezi s naoružanjem i odijevanjem, gdje se točno određuju tipovi oružja i odora. Najznačajnije promjene vidjele su se u promjeni pokrivala za glavu gdje kalpake od krzna, koji su predstavljaju stoljetnu tradiciju, zamjenjuje »čako«, visoka vojnička kapa od kože. Ostali dijelovi odjeće razlikovani su po boji u zavisnosti od pukovnije, dok su boje odjeće u graničarskim pukovnijama namjerno ostale međusobno usklađene. Sve graničarske pukovnije su nosile crvene hlače, dok je boja dolama i kaputa bila zelena, ali različitih nijansi. Pripadnici karlovačke i varaždinske pukovnije su imali dolame i kapute boje zelene trave, banska pukovnja čelično zelene boje, dok je slavonska pukovnja imala dolame i kapute papagaj zeleno. Od naoružanja jedinstveni konjički karabin uvodi se u sve husarske pukovnije 1770. godine, njegova dužina je iznosila 90 cm, a kalibar 18,3 mm. Karabin se nosio s cijevi prema dolje zakvačen o grudni remen, u zasebnoj torbici nošeni su naboji i prateća puščana oprema. Po propisu je svaki husar posjedovao i dva pištolja duljine 45 cm čiji je promjer kalibra bio kao kod puške, pištolji su se nosili u futrolama obješenim o unkaš (prednji i zadnji uzdignuti dio sedla). Godine 1768. uveden je jedinstveni tip sablje za sve pripadnike husarskih postrojbi. Sablje na čijem je sječivu bio ugraviran habsburški orao proizvodile su se u Pottensteinu (Njemačka) i austrijskom Weitzu. Sječivo je bilo jednako na svim sabljama, no postojala je razlika u opremi, odnosno dekoraciji sablje, koja je ovisila od položaja u pukov-

niji. Časnici u tom periodu nisu imali tipizirane sablje.

PROMJENE U PJEŠAŠTVU

Promjene u pješaštvu započinju 1808. godine promjenama u odijevanju, gdje se nova odora sastoji od kape tipa »čako«, prsluka bijele boje, dok je vojni haljetak (kaput) bio tamnosmeđi čime su se graničarski pješaci razlikovali od ostalih pješaka kod kojih je bijela boja bila dominantna. Vojne hlače su bile plave boje ukrašene žuto-crnim gajtanima, dok je zimi graničar dobivao kao dodatak odori rukavice bez prstiju i ogrtač. Kao

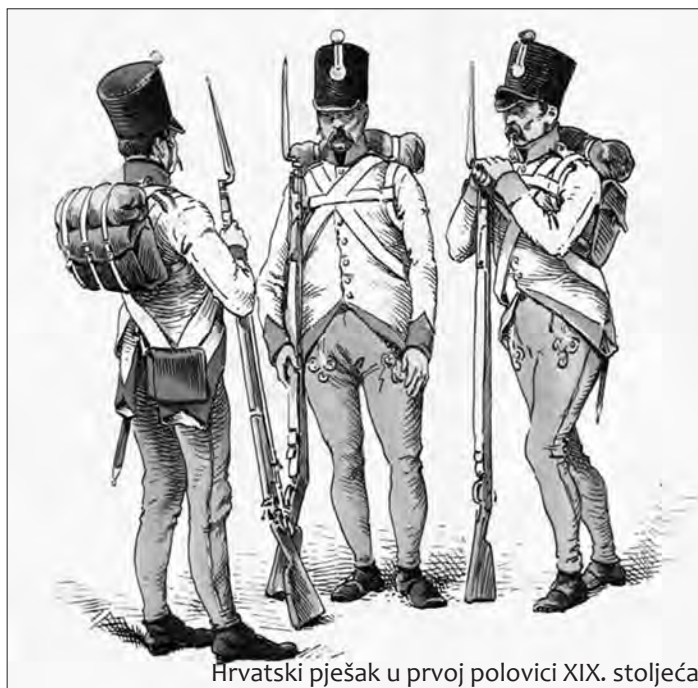
POČETAK HRVATSKOG DOMOBRANSTVA

Poraz habsburške vojske kod Koniggratza 1866. godine (Austrijsko-pruski rat) doveo je do značajnih promjena u samoj monarhiji kad je Habsburška Monarhija putem Austro-ugarske nagodbe 1867. godine pretvorena u Austro-Ugarsku Monarhiju. To je dovelo i do Hrvatsko-ugarske nagodbe 1868. godine. Jedan dio ove nagodbe uvjetuje osnivanja hrvatskog domobranstva, a u nekoliko točaka reguliraju se pojedini uvjeti poput obilježja na odorama, zapovjednog

i domobrantskih dočasničkih škola u Zagrebu, Karlovcu i Srijemskoj Mitrovici.

ODORE I NAORUŽANJE DOMOBRANA

Domobrantska kapa 1868. godine je bila tipa »Mutzer« crvene boje s ispisanim brojem pukovnije na desnoj strani. Ova je kapa nakon 1873. godine zamijenjena plavom kapom s kožnim štitnikom. Gornji dio vojničke odore je bio plave boje s crvenim detaljima, dok su hlače u cjelini bile crvene boje, a umjesto čizama nošene su vojničke cipele. Jedan od glavnih razloga austrijskog poraza u Austrijsko-pruskom ratu je bio što su austrijski vojnici koristili puške s punjenjem na prednjoj strani cijevi - takozvane sprednjače, dok su pruski vojnici bili naoružani novim puškama - takozvanim ostragušama, koje su se punile sa stražnje strane, odnosno kroz zatvarač. Glavna odlika ostraguša je bila tri do četiri puta veća brzina punjenja, odnosno paljbe, kao i novi sustav uporabe udarne igle za aktivaciju barutnog punjenja, za razliku od austrijskog perkusionog sustava aktivacije barutnog punjenja. Ove prednosti su omogućavale uporabu puške u klečećem i ležećem stavu. Nakon rata Austrijanci prerađuju stare modele »sprednjača« Wanzel u »ostraguše« i ubrzo proizvode pušku »ostragušu« Werndl M.1867. Velika većina domobrantskih postrojbi je posjedovala pušku novog tipa Werndl, a samo nekolicina postrojbi prerađeni i osuvremenjeni stariji tip Wanzel. Svaka puška je imala bajunetu sa zakrivljenim sječivom. Ove bajunete po prvi put imaju i dršku - zato su se mogle koristiti i kao ratni nož, a ne samo kao oružje za ubadanje pričvršćeno za vrh puške.

Hrvatski pješak u prvoj polovici XIX. stoljeća

oružje koristi se puška M. 1798 s trobridnom bajunetom. Model puške M.1798 predstavlja poboljšani model »legendarne« francuske puške *modele* 1777, čiji je domet bio više od 250 metara, za razliku dometa od 100 metara koji je imala većina drugih pušaka. Razlika između »modele« 1777 i M.1798 je bila u kalibru, sustavu za nišanje i sustavu za paljenje barutnog punjenja.

jezika te naziva domobrantskih postrojbi. Nakon nagodbe na području hrvatske postoje četiri pješačke i konjičke bojne: 79. bojna - Varaždin, 80. bojna - Zagreb, 81. bojna - Virovitica, i 82. bojna sa sjedištem u Vinkovcima. Nakon 1873. godine osnivaju se još osam domobrantskih bojni: 83. - Sisak, 87. - Gospić, 88. - Ogulin, 89. - Švarča, 84. - Bjelovar, 90. - Glina, 91. - Nova Gradiška i 92. - Srijemska Mitrovica, kao

UPEČATLJIVI TRAGOVI NIS-OVIH ISTRAŽIVANJA NAFTE I PLINA PO NJIVAMA OKO SUBOTICE

Za uspomenu i duboko oranje

Ako se neki pisar iz Gradske kuće ovih dana nađe kao tiho pojačanje snaga na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje, može bitno će to biti zbog toga što je negdje nešto zapelo u njegovu procesu savjesnog obavljanja rada. Nije, naime, riječ o pisarevoj običnoj pogrešci – ta, takve se svakodnevno ljudski događaju i kod nekih je ta brojka i sigurno veća od pet osobnih – nego je riječ o propustu koji se – liječnička stroga praksa to stalno pokazuje – jednostavno »ne smije dogoditi«.

Da se takva pogreška, recimo, nije dogodila, zemljoposjednici bi na vrijeme bili obaviješteni da će im strojevi »NIS Gazpromnjefta« tijekom veljače i ožujka posjetiti njive, ostavljajući za uspomenu uočljive tragove u širini od 3,7 metara, na svakoj. Kako se takva pogreška, ponavljamo, može bitno dogodila, iz pisarnice Gradske kuće nije stigao dopis domaće kompanije u ruskom vlasništvu, upućen lokalnoj samoupravi 30. siječnja da će »NIS Gazpromnjeft« u veljači započeti regionalna seizmička istraživanja na istražnom prostoru Bačka-Srijem, u okviru kojega se nalazi i potez od 17 kilometara njiva oko Subotice. Kako iz prizemlja Gradske kuće taj dopis nije stigao ni do Službe za poljoprivredu, ni do zamjenika gradonačelnika, resorno zaduženog za poljoprivredu *Pere Horvackog*, lokalna samouprava nije mogla obavijestiti vlasnike njiva o spomenutim »2 D« radnjama (tako se službeno zovu seizmička ispitivanja), jer ni sama za njih nije znala. A kako nisu znali oni koji su to trebali znati, logično je da su o

tome najmanje znali oni koji o tome nisu ni sanjali, odnosno vlasnici posjeda.

PRVI NALAZ – BLATO

A vlasnici posjeda u ovoj su priči najbitniji, jer je njima – a ne, recimo, nekome iz lokalne samouprave ili čak radniku, nedajbože direktoru same Kompanije – načinjena poprilična šteta na imanju, koju nisu ni odobrili, a još manje tražili. Bilo kako bilo, strojevi »NIS Gazpromnjefta« uronili su u njive subotičkih zemljoposjednika čim je nakon jake zime malo otoplilo. Obavljajući aktivnosti istraživanja nafte i plina, prvo na što su naišli bila je golema količina blata kojeg su velikodušno ostavili zemljoposjednicima + kako će to potvrditi i *Ana Ivković Ivandekić* tragove, koji su na nekim dijelovima iznosili skoro dvostruku dozu zimskog oranja. Iako svjesni da se tako nešto radi zarad općeg dobra, a kasnije i putem e-maila Radio Subotici (s radnim naslovom »Poštovani Zlatko«) upoznati da su za te radove dobivene sve potrebne dozvole i suglasnosti (nije bilo prostora da se navedu sve, pa nije nijedna), uključujući i uvjete Zavoda za zaštitu prirode i spomenika kulture, vlasnici su ipak pokazali dozu slabosti ljudskog karaktera i zapitali se »što će biti s njivom«. Zapravo, ne s njivom nego s onim što je na njoj učinjeno.

Udruga poljoprivrednika »Subotica« tako je prošloga tjedna postala zbornom mjesto svih oštećenih, koji su ubrzo upućeni kod predstavnika poljočuvarske službe, zapo-

slenih u lokalnoj samoupravi. Poljočuvare su tamo vrijedno uzimali podatke o tomu kakva je šteta, što je zasijano, a što je u planu, izlazili na teren kako bi se i sami uvjerali u vjerodostojnost danih iskaza i sve to zabilježili. S druge strane, »NIS Gazpromnjeft« u dosad jedinom dopisu upućenom medijima umirio je vlasnike riječima kako će »u slučaju da prilikom izvođenja geofizičkih radova na terenu dođe do određene štete, kompanija 'NIS' a. d. nadoknaditi nastalu štetu«. U zaključku istog teksta precizira se kako se »vrsta i visina štete utvrđuje suglasno pravilima poljoprivredne struke«. I što je sad tu nejasno? A ako nekome i jest, o tome ćemo na kraju.

PISANJE I BRISANJE

Prva šteta koja je, na opće zadovoljstvo, otklonjena tiče se samih uklanjanja tragova strojeva, koji potragu za naftom i plinom već obavljaju izvan subotičkog atara. U tu je svrhu u subotu u Mjesnoj zajedni-

ci »Aleksandrovo« organiziran sastanak predstavnika NIS-a, lokalne samouprave, mjesne zajednice i vlasnika zemlje. Na izričitu želju *Živodraga Mladenovića*, koji je tom prigodom izjavio kako nije ovlašten za izjave, prisutni su se – što prešutno, što otvoreno – složili da prisustvo jed(i)nog predstavnika medija na javnom skupu nije ujedno i od javnog značaja. Prisutni su tom prilikom pokazali visok stupanj lijepog odgoja i, osim razumijevanja i solidarnosti s ugroženim predstavnikom »oštećivača«, dokazali i već opjevanu tolerantnost ljudi sa sjevera Bačke. Ipak je on (bio) gost. Dakle, svi prisutni dogovorili su se da će, o trošku NIS-a, sve fizičke štete na njivama biti sanirane, koliko to strojevi i priroda dopuštaju. Za tu je prigodu formirano i sedmočlano povjerenstvo koje je imalo zadaću nadgledati kvalitetu obavljenih radova.

Ono što tek slijedi, a što se, možda samo potpisniku ovog teksta, čini nejasnim jesu odgovori na nekoliko pitanja.

Zbog pogreške u kores-

pondenciji između ruske

kompanije i lokalne samou-

prave zemljoposjednici ostali

neobaviješteni o nezvanim

gostima na svojim parcelama

* Iako su prve štete otklonje-

ne, pouke i tako nikoga ne

zanimaju

Primjerice, koliko u dinarima iznosi pojam utvrđivanja štete »suglasno pravilima poljoprivredne struke«? Ili: hoće li se obeštećenje odnositi samo na jednu ili više godina, s obzirom da poljoprivrednici upozoravaju kako će se NIS-ovih strojeva njive sjećati narednih nekoliko ljeta? Pitali smo NIS, ali do danas nismo dobili odgovor na kojoj se dubini obavljaju 2 D seizmička ispitivanja i kakvi su rezultati dosad dobiveni? Kada bismo iz NIS-a imali s kim razgovarati, mogli bismo ih pitati i je li u poslanom dopisu lokalnoj samoupravi bio i popis parcela na kojima će se istraživanja obavljati s imenima njihovih vlasnika? To bi, recimo, bio prvi korak k dobivanju suglasnosti i uvjeta pod kojima bi se navedeni posao mogao obavljati. To bi, također, bio i pravi korak da se pokaže kako privatna svojina u ovoj državi nije svetinja samo na papiru. Ali, postavljati takva pitanja »ovdje i sada« isto je što i tražiti podatke o tomu koliko je u domaćem prometu utrošeno nafte iz Turije.

Z. R.

16. ožujka 2012.

U SUBOTICI ODRŽANA ZNANSTVENA KONFERENCIJA »EXPRES 2012«

Neiskorišten geotermalni potencijal

Od Srbije se očekuje da se više okrene proizvodnji energije iz obnovljivih izvora, ali zasad je takva proizvodnja skoro nevidljiva u ukupnoj potrošnji i iznosi ispod jedan posto, kaže prof. dr. Péter Odri

Procjena je da se u Mađarskoj trenutačno od ukupne potrošnje energije pet do sedam posto proizvede iz obnovljivih izvora, a takva vrsta proizvodnje planira se do 2020. godine povećati na oko 20 posto. Europska Unija ulaže značajna sredstva za projekte u području obnovljivih izvora energije čime se potiče smanjenje emisije ugljičnog-dioksida te povećava energetska neovisnost. Temom eksploatacije energije iz obnovljivih izvora, te racionalizacijom potrošnje bavila se i ovogodišnja, četvrta, znanstvena konferencija »Expres 2012« održana u Subotici 9. i 10. ožujka na koju je bilo pristiglo više od 30 radova znanstvenika, profesora i stručnjaka u području energetike iz Mađarske, Slovenije i Srbije.

Mađarska ulaže puno napora kako bi se proširila uporaba i potrošnja energije iz obnovljivih izvora, te je jedna od državnih poticajnih mjera sufinanciranje adaptacija zgrada pod uvjetom da se koriste obnovljive energije, ističe prof. dr. István Patkó sa Sveučilišta u Óbudi. On međutim navodi kako je primjerice uporaba solarnih kolektora još uvijek zanemarivo mala. »Zanimljiv je podatak da Njemačka ima oko 12 milijuna četvornih metara instaliranih solarnih kolektora, Austrija, sa znatno manje stanovnika, ima oko 3,5 milijuna četvornih metara takvih izvora, a Mađarska oko sto tisuća četvornih metara. To znači da je u Mađarskoj u odnosu na Austriju, srazmjerno broju stanovnika i površini, instaliran tek 30-i dio«. Mađarska pak u velikoj mjeri koristi geotermalnu energiju i u tom području planira nove projekte, a kada je riječ o energiji vjetra, prema riječima prof. dr. Istvána Patkóa, postignut je maksimum, jer prema procjenama nova instaliranja u tom dijelu ne bi donijela značajnije dobitke. Veoma stabilna i već

oko 50 godina nepromjenjena je uporaba velike količine biomase za energetska proizvodnja, te u Mađarskoj postoje i velike energane na biomasu u kojima se proizvodi električna energija.

Od Srbije se također očekuje da se više okrene proizvodnji energije iz obnovljivih izvora, ali za sada je takva proizvodnja, ako se izuzmu drva koja ložimo po kućama, skoro nevidljiva u ukupnoj potrošnji i iznosi ispod jedan posto. Prof. dr. Péter Odri s Visoke tehničke škole kaže kako još uvijek nema organiziranih projekata na razini države, osim što se organiziraju konferencije na ovu temu, no nitko se ne bavi suštinskim problemima. »Uvijek je u pitanju politika. Moramo biti jasni – ako politika želi uvoditi takve nove tehnologije i vidi neke svoje interese onda će se to pojaviti, ako ih ne vidi možemo organizirati još deset ovakvih konferencija i to neće ući u igru«, kaže prof. Odri.

Primjerice, neshvatljivo je zbog čega se ne koristi ocean termalne vode na kojemu leži Vojvodina kao dio Karpatskog basena. Prof. Odri navodi kako u Mađarskoj postoji niz gradova, osobito u južnom dijelu države između Dunava i Tise, od kojih neki, poput Hódmezővásárhelya, u cjelosti svoju toplotnu energiju eksploatiraju iz termalnih izvora. On navodi da za takvu primjenu ne trebaju velika ulaganja osobito jer bi se povezivanjem s gradovima u Mađarskoj mogla primijeniti njihova iskustva i tehnologija. Jedan od značajnih potencijala ovog područja, zbog velike osunčanosti, odnosno malo padavina, jest i sunčeva energija, a prof. Odri ističe da bi proizvodnja električne energije iz sunčeve mogla naći važnu primjenu kod sustava zalijevanja i navodnjavanja.

S. Mamučić

Sporazumi o suradnji u korištenju geotermalne energije

»U Mađarskoj ima više od 300 toplica, dok ih u Vojvodini imamo samo šest, a geotermalni potencijal je isti. Osim toga, Mađarska ima dragocjeno iskustvo koje želi prenijeti u tome kako da se za ove namjene koriste odgovarajući fondovi EU«, rekao je pokrajinski tajnik za energetiku i mineralne sirovine Radoslav Striković prilikom potpisivanja sporazuma o suradnji u korištenju geotermalne energije s NIS-om i dvjema mađarskim tvrtkama – EU-FIRE i GMV. Sporazum je proistekao iz Memoranduma o suradnji koji je Vlada Vojvodine potpisala s NIS-om u studenom 2011. godine, kojim se predviđa realizacija zajedničkih projekata i formiranje zajedničkog poduzeća za iskorištavanje alternativnih i obnovljivih resursa energije u Vojvodini.

Civilne straže neprihvatljivo rješenje

Povodom formiranja tzv. civilnih straža u nekim vojvođanskim mjestima, zbog sve češćih krađa i provala, predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara *István Pásztor* ogradio se od takvih ideja, te apelirao na policiju, tužiteljstvo i sudstvo da učinkovitije rade svoj posao. »Posao je policije i države da pronađu odgovor na to što se događa, kao što je primjerice slučaj u Čantaviru gdje se svakodnevno događaju provala i građani su veoma zabrinuti. Međutim, nitko nema pravo uzimati pravdu u svoje ruke i preuzimati dužnost države«, rekao je Pásztor ističući kako civilne straže mogu izazvati povećanje međunarodnih napetosti i potači formiranje nekih drugih grupacija. On je podsjetio da je SVM podnio amandmane na Krivični zakon, kojima traži izmjenu odredbi kojima se krađa ispod 15.000 dinara definira kao sitna krađa i ne smatra se kaznenim djelom, te se procesuira po službenoj dužnosti, nego se oštećenima ostavlja da privatno pokreću postupke. SVM je u Čantaviru organizirao službu pravne pomoći kojoj se mogu javiti građani nezadovoljni postupanjem državnih tijela, rekao je predsjednik Gradskog odbora *Jenő Maglai*. Na inicijativu stanovnika Čantavira, koji su u više navrata tražili pomoć od nadležnih kako bi se zaštitili od obijanja domova i krađa, prošloga tjedna s njima se sastao *Slavko Parać*, predsjednik Skupštine grada, zajedno s predstavnicima policije. U priopćenju iz Gradske uprave, danom nakon tog sastanka, navodi se kako je dogovoreno da će biti pojačane policijske patrole, a osim njih patrolirat će i Komunalna policija. U priopćenju se navodi i kako je poseban problem što su se oko ovog pitanja angažirale pojedine političke stranke nudeći razne oblike pomoći, prikupljanja podataka, kao i organiziranje tzv. civilnih straža. »Pojedine političke stranke pokušavaju upotrijebiti ovo stanje radi svoje promidžbe, a to je da se organiziranjem tzv. civilnih straža van sustava i pravnog poretka zemlje rješavaju problemi. To, nažalost, može dovesti do neželjenih incidenata, uključujući i međuetničke, između pojedinih grupa«, ocijenio je Parać. U priopćenju stranke Pokret mađarske nade, tvrdi se da je organiziranje »čuvara mira« u naseljima Bačko Petrovo Selo i Čantavir već dalo dobre rezultate i konstatira kako ne gledaju svi blagonaklono na ove pozitivne promjene. »To su oni koji za četiri godine s pozicije vlasti nisu uspjeli postići ono što je običnim građanima pošlo za rukom za samo tjedan dana«, stoji u priopćenju Pokreta

mađarske nade. Ovim povodom oglašio se i Savez bačkih Bunjevaca, koji upozorava da je organiziranje civilnih straža neprihvatljiv način za rješavanje problema krađa i nasilništava, kojih ima mnogo, ali koje treba rješavati institucionalno, dok formiranje civilnih straža može izazvati daleko ozbiljnije probleme u nacionalno mješovitim sredinama. »Problem krađa treba rješavati policija u suradnji s gradskom vlašću i mi zahtijevamo da nam ona odgovori zašto se ništa ne poduzima kako bi se građani zaštitili od siledžija i lopova. Sigurni smo da se počinitelji znaju, ali se ništa ne čini zbog visokog limita za gonjenje takvih prekršaja«, navodi se u priopćenju te ističe da SBB podržava zahtjev SVM-a da se taj limit smanji s 15.000 na 3.000 dinara.

Donacija Njemačke banke

Njemačka razvojna banka će Subotici donirati 230 tisuća eura za izradu studije izvodljivosti za kombinirano postrojenje grijanja na biomasu. Sporazum o donaciji potpisali su gradonačelnik *Saša Vučinić* i ravnatelj ureda Njemačke razvojne banke u Beogradu *Jürgen Welschhof*. Rezultati se očekuju već ove godine, a gradonačelnik vjeruje kako će studija pokazati da je gradnja postrojenja na biomasu isplativa, što, kako je rekao, potvrđuje i značajno zanimanje privatnih poduzetnika i investitora. Postrojenje bi moglo osigurati isporuku energije i u ljetnim mjesecima i podići cjelokupnu učinkovitost sustava. To bi u krajnjoj instanci moglo dovesti i do smanjenja cijene za korisnike.

Održana gradonačelnikova humanitarna večer

U Gradskoj kući je u nedjelju održana gradonačelnikova humanitarna večer, a prikupljena sredstva, više od milijun dinara, namijenjena su Osnovnoj i srednjoj školi »Žarko Zrenjanin«. Humanitarnoj večeri prisustvovalo je oko 180 zvanica koje su, po pozivu gradonačelnika, kupile ulaznicu od šest tisuća dinara, od kojih sredstva će, nakon odbijanja troškova, ostati više od 600 tisuća dinara namijenjenih za užinu đaka u školi »Žarko Zrenjanin«. Osim toga, tvrtka »Agroposlovi«, koja je zakupac Fidelinke mlina, školi je namijenila iznos u visini cijene ulaznica za svih 70 radnika koliko radi u dva mlina, što je 420 tisuća dinara. U glazbenom dijelu večeri nastupili su Garden kvartet, operna pjevačica *Alenka Ponjavić*, bend *Gabora Bunforda* i pjevač *Dušan Svilar*.

UOČI SJETVE RATARI NAPRAVILI

Halo, fakt

*Prosvjednim okupljanjem početkom tjedna »kuka i motika« ministra Dušana Petrovića upozorila da joj je od prošlogodišnjih blokada ostalo sasvim dovoljno »drvlja i kamenja« * Uvjet da se i dalje razilaze k'o ljudi jest da Ministarstvo poljoprivrede donese obećanu uredbu o poticanju ratarske proizvodnje – po hektaru*

Što se više bliži, kraj mandata ministra poljoprivrede i trgovine *Dušana Petrovića* sve više poprima oblike s njegova početka. »Kuka i motika«, koja ga je sačekala u ožujku prošle godine, nakon neobjašnjene smjene njegovog prethodnika *Saše Dragina*, u ponedjeljak je u više vojvođanskih gradova jasno stavila do znanja da je u pričuvi ostalo sasvim dovoljno »drvlja i kamenja« kojima su ga obasipali za vrijeme svi-banjsko-lipanjskih blokada. Za sve to vrijeme Dušan Petrović ostao je dosljedan barem u dvije ključne stvari koje mu se lako mogu obiti o glavu: nedosljednosti u okviru ispunjenja vlastitih obećanja i nesposobnosti da iz pogrešaka nešto nauči.

BARELI PRAZNIH OBEĆANJA

Tako je i povod istjerivanja traktora s početka tjedna u središta vojvođanskih mjesta ostao isti: proljetna sjetva žitarica i uljarica tek što nije počela, a ministar zavlači poljoprivrednike tako što ne donosi

RAVILI PROLJETNU SMOTRU MEHANIZACIJE U SREDIŠTIMA VOJVODANSKIH GRADOVA

Traktor – ovdje traktor!

uredbu o poticaju za ratarsku proizvodnju, iako je uoči Nove godine sam obećao da će to učiniti do konca siječnja 2012. Ima tu još zahtjeva poljoprivrednika, koje je u ponedjeljak pročitao *Josip Kujundžić* – a koji se tiču kontinuiteta provedbe Nacionalne strategije ruralnog razvoja – ali je bit sadržana u činjenici da se ratari još jednom osjećaju obmanuti, jer su prigodom obnove registracije gospodarstva sačuvali sve fiskalne račune za utrošen repromaterijal prigodom jesenske sjetve.

Aludirajući na uredbu Vlade o bonovima za naftu, koja je usvojena prošlog petka, predsjednik Skupštine Asocijacije poljoprivrednika *Miroslav Ivković* kaže kako se obećanjima spremnici u traktorima ne mogu napuniti niti će ta ista obećanja zamijeniti sjeme i niči na njivama. On ističe da je ratarima prekipjelo i da će Asocijacija već ovoga tjedna izaći s jasnim naptom o radikalizaciji prosvjeda, »negdje bliže vlasti«, ukoliko Ministarstvo hitno ne donese uredbu o poticajima za ratarsku proizvodnju.

Slično razmišlja i *Nikola Cvijanov* s Bikova, kojemu je još u živom sjećanju ono što je ministar u međuvremenu zaboravio. Cijeneći da su pripadnici iste vrste živih bića *Cvijanov Petrovića* – umjesto za izrasline koje imaju samo pojedini muševi – drži za riječ, ističući kako se Vlada ne može igrati s poljoprivrednicima tako što će uredbe donositi »kad joj padne napamet« ili ih uopće neće donositi (kao što je to slučaj dosad).

Poljoprivrednik iz Subotice *Jovan Ognjanov* kaže kako će, ukoliko Ministarstvo ne izađe s mjerom o poticajima, ovoga proljeća na njive biti »bačeno«

znatno manje umjetnoga gnojiva, jer su se ratari za te namjene već istrošili prigodom jesenske sjetve. Naravno, ne treba biti ministar pa shvatiti da manjak gnojiva u konačnici znači i umanjen rod na jesen.

PROBNI GALONI

Ono što dodatno iritira ratare su najave da će Ministarstvo poljoprivrede, namjesto po hektaru, ove godine izaći s uredbom koja će poticati proizvodnju po količini proizvedene robe. U tu je svrhu, može se shvatiti i kao probni balon, upotrijebljen čak i predsjednik Srbije *Boris Tadić* koji je prošlog tjedna izjavio

ukalkuliran u otkupnu cijenu određenog proizvoda. Drugim riječima, predstavnicima šećerana, žitomlinskih ili uljarskih kuća to bi bilo zeleno svjetlo za obaranje cijene šećerne repe, pšenice ili suncokreta, a manjak u iznosu bio bi nadoknađen kroz određenu cijenu poticaja, pri čemu nije teško zamisliti kome bi otišao neplanirani višak.

Iz tih razloga, stvari zasad bar tako stoje, Asocijacija poljoprivrednika od Ministarstva traži da se drži onoga što je provjerenom davalo bolje rezultate u ratarskoj proizvodnji. Podsjećaju pri tom na činjenicu da je prosječan rod žitarica u posljednjih nekoliko godina evidentno porastao, *Ivković* kaže kako nijedna druga mjera ne može zamijeniti poticanje po hektaru. S obzirom da su u međuvremenu inputi

će ratare da budu konkurentni. Također, jedan od zahtjeva Asocijacije je – a to je i sam ministar koncem 2011. najavio – da prilikom donošenja ove uredbe poljoprivrednici dobiju na uvid njezin tekst kako »sutra ne bi bilo...«.

Zanimljivo, iako se prosvjed upozorenja održao ispred svečanog ulaza u Gradsku kuću, iz subotičke lokalne samouprave nikoga nije bilo da izađe pred poljoprivrednike i, kada su već tamo, onako ih ljudski upita za zdravlje. Uostalom, za to su se brinule prilično u dobrom broju okupljene snage prometne policije, pojačane svojim kolegama u nesvakodnevnom uniformama i malo ozbiljnijom opremom od one koju očevi kupuju svojim nasljednicima u trgovinama igračaka.

kako je takva mjera bolja u odnosu na onu koju su dosad provodili ljudi iz njegove stranke. Ali, kao ni *Petrović* – koji je već na početku od poljoprivrednika dočekan sa znatnim deficitom ugleda – ni *Tadić* nije prošao ništa bolje. Spomenuti *Miroslav Ivković* kaže kako bi donošenje takve uredbe još jednom išlo na ruku prerađivačima, a na štetu proizvođača, jer bi iznos poticaja jednostavno bio

poskupjeli (ratari procjenjuju da će proljetna sjetva biti skuplja i do 30 posto u odnosu na prošlu godinu), Asocijacija od ministarstva traži da poticaji po hektaru iznose 17.000 dinara. U prilog tomu *Ivković* navodi kako svi poljoprivrednici u zemljama u okruženju dobivaju takvu vrstu poticaja (u Hrvatskoj ona iznosi 300 eura po hektaru, bez obzira na vrstu proizvodnje), što u startu onemogućuje doma-

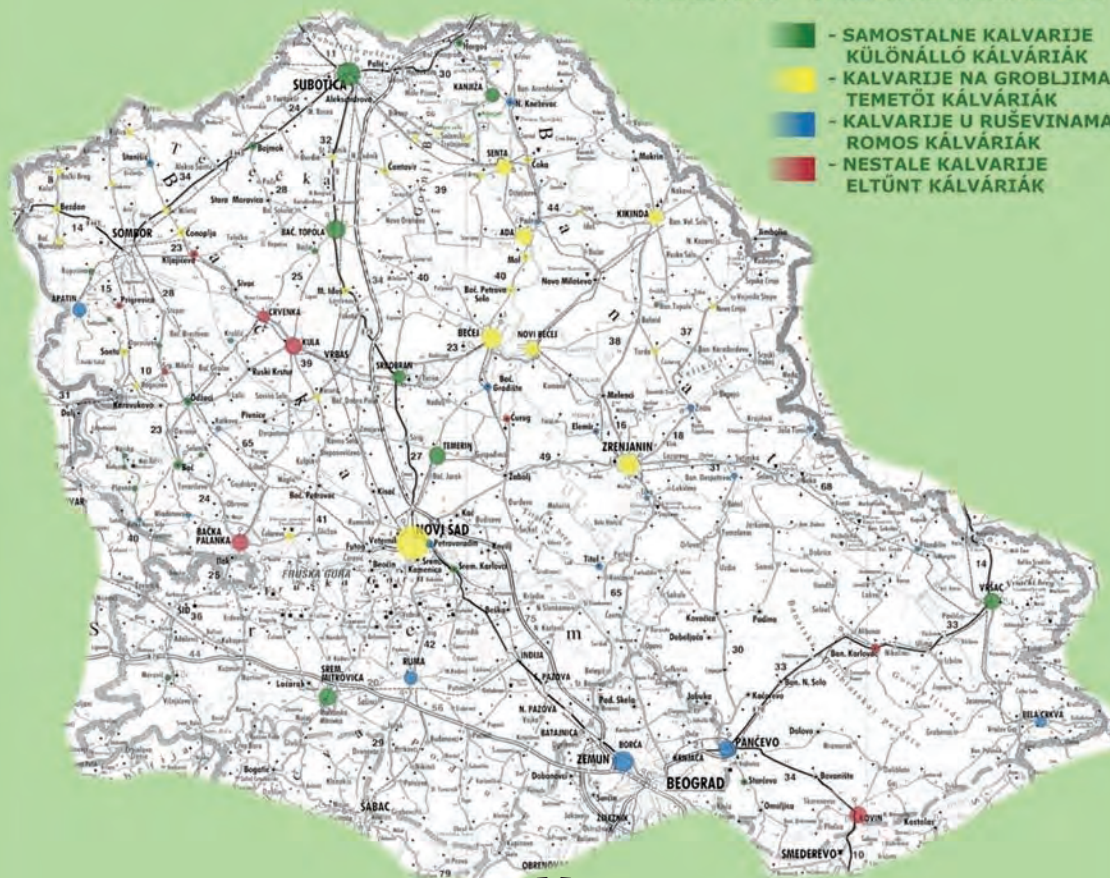
Otvorenu potporu poljoprivrednicima zato su dale stranke koje se trenutačno nalaze u oporbi: Savez vojvodanskih Mađara i Ujedinjeni region i Srbije. Ali, to je već dio upravo raspisanog predizbornog cirkusa i o tome ćemo svakodnevno slušati u narednih mjesec i pol. Zasad je mnogo zanimljivije ono što se događa na relaciji traktor – faktor.

Z. R.

KALVARIJE U VOJVODINI - A VAJDASÁGI KÁLVÁRIÁK

LEGENDA - JELMAGYARÁZAT:

- SAMOSTALNE KALVARIJE KÜLÖNÁLLÓ KÁLVÁRIÁK
- KALVARIJE NA GROBLJIMA TEMETŐI KÁLVÁRIÁK
- KALVARIJE U RUŠEVINAMA ROMOS KÁLVÁRIÁK
- NESTALE KALVARIJE ELTÜNT KÁLVÁRIÁK

Postaje križnog puta kroz vrijeme i prostore

*Izložba o vojvođanskim kalvarijama prvi put je prikazana u Subotici u crkvi sv. Jurja 2010. godine i od tada putuje i drugim gradovima, te je ovog mjeseca u Srbobranu, a od 21. ožujka u Malom Idošu * Fotografije i tlocrti postojećih kalvarija prikazanih u okviru izložbenog postava tek su dio bogate građe višegodišnjeg istraživačkog rada kojim mr. Valéria Beszédes namjerava i želi u narednom razdoblju posvetiti knjigu*

Kalvarijama se od ranog baroka nazivaju mjesta u prirodi gdje je smješteno četrnaest postaja križnog puta. Obično se nalaze kraj groblja, na niskim umjetnim ili prirodnim brežuljcima, na čijem vrhu se nalaze tri raspela. U podnožju brežuljaka je grob Isusa Krista – u prezentaciji »Kalvarije u Vojvodini« etnologinja mr. Valéria Beszédes ovim riječima u najkraćem opisuje temu kojoj je posvetila nekoliko godina istraživačkog rada, postavila izložbu i prikupila obimnu građu obilaskom svih mjesta u Vojvodini u kojima se nalaze kalvarije, ili tek njihovi ostaci, upotpunjujući

podatke svjedočanstvima mještana i sačuvanim dokumentima. Jednoga dana, planira, prikupljeni podaci bit će objavljeni u knjizi posvećenoj ovoj temi. Željko Vukelić je autor svih fotografija načinjenih na terenu i dijelom prikazanih na izložbi. Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika kulture izložbu koju je postavila mr. Valéria Beszédes prvi put je prikazao u Subotici u crkvi sv. Jurja 2010. godine (to je ujedno i godina u kojoj je autorica iz ove ustanove otišla u mirovinu), zatim prošle godine u Bačkoj Topoli, ovog mjeseca u Srbobranu, dok će od 21. ožujka biti prikazana u Malom Idošu.

JEDINSTVENI PRIKAZ VOJVO

»Bio je to rad za moju dušu«, kaže autorica istraživanja osvrćući se na višegodišnje bavljenje tematikom kalvarija i uopće sakralnom etnologijom.

KAKO SU NASTAJALE

»Pri obilasku terena pronašli smo 85 kalvarija - 57 u Bačkoj, 23 u Banatu i 5 u Srijemu«, iznosi etnologinja nakon proučavanja kalvarija na teritoriju Subotičke, Zrenjaninske i Srijemske biskupije. Popis aktivnih i napuštenih kalvarija, kao i pregled jesu li izdvojene, ili na grobljima, objavljen je u katalogu pripremljenom uz izložbu. »Materijal naše izložbe sastavili smo od fotografija i tlocrta postojećih kalvarija.

Prvenstveno smo željeli prikazati postaje križnog puta, odnosno prostornu organizaciju u različitim periodima i utjecaj povijesnih stilova na komplekse malih sakralnih spomenika od kraja XVIII. do prvog desetljeća XXI. stoljeća, budući da je posljednja kalvarija postavljena u Oromu 2009. godine«, navodi se u katalogu.

»S aspekta etnologije veoma je interesantno da je za svaki podignuti sakralni objekt, primjerice za križeve krajputaše, vezan konkretan događaj zbog kojeg je tamo postavljen. Zanimao me kult koji se formirao oko takvih spomenika«, kaže mr. Valéria Beszédes.

»Kalvarije su najveće cjeline sakralnih spomenika, jedinstvene cjeline, cjelokupne arhitektonske i spomenične jedinice, i smatram ih iznimno značajnim. U vremenskom kontekstu one su se mijenjale. Neke potječu još iz XVIII. stoljeća i na identičnom su mjestu. Duboka vezanost ljudi za kalvarije vidi se i po tome što je najnovija formirana u ovom stoljeću, u Oromu. Prva kalvarija još i sada je tamo, podignuta je u Kanjiži 1753. godine.«

VOĐANSKIH KALVARIJA MAGISTRE ETNOLOGIJE VALÉRIE BESZÉDES

mr. Valéria Beszédes

Prema prikupljenim podacima, sredinom, odnosno u posljednjoj trećini XVIII. stoljeća, kalvarije su postojale u Subotici, Somboru, Kanjiži, Bačkoj Topoli, Bezdanu, Čantaviru, Kupusini, Bačkoj Palanki, Petrovaradinu. Drugi značajan period osnutka kalvarija bilo je XIX. stoljeće i potom prelazak iz XIX. u XX. stoljeće. Većina onih koje su i danas u funkciji, osnovane su ili preuređene tada. »Razdoblje nakon Drugog svjetskog rata nije zlatni period osnutka križnih puteva. On će ostati karakterističan u prvom redu po rušenju križeva kraj puteva, kao i crkava koje su ostale bez svojih vlasnika. Ipak, postoje i iznimke...«, bilježi mr. Valéria Beszédes u katalogu izložbe 2010. godine napominjući da je jedna od rijetkih kalvarija u to vrijeme završena 1951. godine u Gornjem Bregu, a potom su sljedećih desetljeća, pogotovu na prijelazu u novi

milenij, mnoge obnavljane i rekonstruirane.

SUBOTIČKA KALVARIJA

Autorica istraživanja ocjenjuje da je običaj i ritual odlaska na kalvariju duboko ukorijenjen i njegovan upravo na subotičkom području, a da je ovaj sakralni objekt kroz vrijeme i sam proživljavao vlastitu »kalvariju«. Na temelju dokumenata iz nekoliko izvora, publikacija i bilješki iznosi da je prvi križni put postavljen 1758. godine kod franjevačke crkve, gdje se nalazio više od četrdeset godina. »Ispred franjevačke crkve po svoj prilici nije stajala samo grupa kipova, nego i postaje s nišama kojima je ovjekovječena Isusova muka. Tih postaja možda je bilo sedam, a možda i četrnaest... Početkom XIX. stoljeća, prilikom urbanističkog preuređivanja grada, planirali su je premjestiti u park koji je u međuvremenu nastao isušivanjem Rogine bare. Plan je, zbog Napoleonovih ratova, mogao biti ostvaren tek 1817. godine. Gradska kasa bila je ispražnjena, troškove izgradnje nije pokrивao grad nego Matija Vojnić, apelacijski sudac. Dvije godine prije toga on je dao podići skupinu skulptura Svetog trojstva, koja i danas postoji. Jožef Vistingner, gradski arhitekt, izradio je plan kalvarije. Ako su kipovi ispred

KIKINDA
NAGYKIKINDABač
BácsPETROVARADIN
PÉTERVÁRAD

franjevačke crkve i postojali, oni su 1817. godine vjerojatno preneti na Roginu baru. Iz projekata nastalih početkom XIX. stoljeća jasno se vidi da je arhitekt predao gradu dvije verzije plana: po prvoj postaje su smještene u krug, a po drugoj u obliku potkove. Matija Vojnić odabrao je drugu verziju. Grupa objekata na temelju Vistingerovog plana ostaje u parku do 1864. godine. Kalvariju su srušili zbog izgrad-

nje željeznice, pa su je premjestili tamo gdje se i danas nalazi.»

»Ostala je priča u narodu«, dodaje mr. Valéria Beszédes, »da je Subotičanima teško bilo što se kalvarija ruši i premješta, i da su cigle na rukama prenijeli do nove lokacije.« Narednih desetljeća je dopunjavana, a početkom XX. stoljeća dobila je današnju formu i do danas je održavana i obnavljana.

Katarina Korponaić

ZAJEDNIČKI PROJEKT UDRUGA ŽENA IZ HRVATSKE I VOJVODINE

Ženske ruke mira i pomirenja

Radionica o položaju žena na selu održana je u subotu, 10. ožujka, u Bačkom Monoštoru. Ova aktivnost dio je projekta prekogranične suradnje između Srbije i Hrvatske, pod nazivom »Ženske ruke mira i pomirenja«, a podržana je i od strane »Ekumenske inicijative žena« iz Omiša.

Nositelj projekta je Udruga žena »N.A.D.E.« – Nova alter-

nativna društvena energija iz Bačkog Monoštora, utemeljena 2007. godine s ciljem osnaživanja i afirmacije marginaliziranih skupina stanovništva kroz stručne edukativne programe. Ono što ovu udruhu još interesira je i poboljšanje kvalitete života u lokalnim zajednicama – tolerancija prema nacionalnim, vjerskim, etničkim, spolnim i kulturološkim različitostima;

pomoć građanskim inicijativama u samoorganiziranju radi rješavanja problema; zaštita i pomoć pojedincima i grupama stanovništva. Udruga osobito vodi računa o zaštiti i osnaživanju, te o brizi prema društvenim kategorijama kao što su žene, djeca, mladi, stari, samohrani roditelji i sl.

»N.A.D.E.« imaju 20 članica, žena angažiranih u različitim segmentima aktivizma, te različitih profesija, od akademskih građanki, prosvjetnih radnica, službenica, ugostiteljica, kućanica i dr.

Radionica održana u subotu okupila je dvadesetak žena iz Bačkog Monoštora. Predavanje naslovljeno »Pravna i stvarna zaštita ženskih i manjinskih prava« održala je *Snežana Patarić*, pravnica, kroz koje je ukazala na realno stanje i položaj žena i pripadnika drugih manjinskih skupina. Projekt je koordiniran od strane *Amire Miler* i predsjednice udruge *Ksenije Kuveljić*.

Među nastupajućim aktivnostima u ovom projektu ističe se radionica koja će biti održana u selu Berak kod Vukovara, a u drugoj polovici travnja planiran je okrugli stol u Monoštoru, koji će okupiti po petnaestak žena iz Beraka i Bačkog Monoštora. Tom prigodom temom će skupa biti nenasilno i konstruktivno rješavanje konflikata, iznalaženje rješenja na putu mira i razvijanje i održavanje razumijevanja i suradnje kao temelj mira među etničkim skupinama dviju država.

Nebrojeno puta dosad dokazano je da su žene nositeljice promjena, nenasilnog iznalaženja rješenja različitih problema i čimbenik stabilnosti, kako u obitelji, tako i na širem društvenom planu. Ženska inicijativa ima veliki značaj, kao i obvezu u svim procesima, a na pragu ulaska u Europsku Uniju uloga žena se još više naglašava, pa se valja nadati promjenama nabolje.

Zdenka Mitić

HKUD »VLADIMIR NAZOR« OTVORENO ZA SURADNJU

»Raša sa salaša« na sceni

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Vladimir Nazor« otvoreno je za suradnju s drugim udrugama iz Sombora, pa je tako svoju veliku dvoranu ustupilo Recikliranom kazalištu Udruženja roditelja Sombor koje je izvelo predstavu »Raša sa salaša«. Riječ je o komadu čija je autorica i scenaristica *Ana Trkulja*, a u predstavi

igra dvadesetak mališana predškolskoga i školskog uzrasta. Lutke u predstavi izradila su djeca na krativnim radionicama i to od materijala koji se može reciklirati. Reciklirano kazalište najavljuje novu audiciju za travanj kada će početi i priprema nove predstave. »Namjera nam je bila da se educiramo i pomognemo roditeljima, ali se naš rad praktički sveo na kreativne radionice s djecom. Naša popularna radionica je i 'Reciklirajmo se' na kojoj djeca od materijala koji se može reciklirati prave razne predmete. Na taj su način nastale i lutke u predstavi 'Raša sa salaša', a poslije se rodila i ideja o Recikliranom kazalištu u kojemu koristimo sve što napravimo na našim radionicama«, kaže *Nadica*

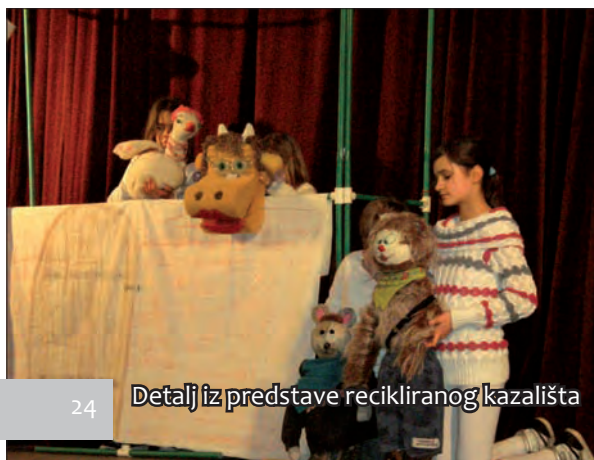
Vujičić, predsjednica Udruženja roditelja osnovanog 2009. godine.

Z. V.

GOSTOVANJE HKUD-A »VLADIMIR NAZOR« Pjevački zbor u Osijeku

Pjevački zbog Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« iz Sombora gostuje danas (petak) u Osijeku kao gost udruge »Šokačka grana«. Domaćini priređuju program posvećen korizmi te će biti izvođene pjesme aktualne za korizmeno vrijeme i izložena jela koja se pripravlja u korizmi. I gosti iz Sombora za tu prigodu prikazat će tradicionalna jela sa svog područja, a to su tucani sir, bundevara, listići, krumpir u »gaćama« i druga posna jela koja su pripravlja u vrijeme korizme.

Z. V.

Detalj iz predstave recikliranog kazališta

TRIBINA POVODOM DANA ŽENA

Kako do svojih prava

Pokraj otežanog pribavljanja materijalnih sredstava za rad ženskih udruga, najveći problem ženskog aktivizma u malim sredinama predstavlja nizak stupanj motiviranosti mlađih žena da se njime bave

Međunarodni Dan žena, 8. ožujka, ove godine diljem svijeta obilježen je pod sloganom »Osnažimo žene na selu – okončajmo glad i siromaštvo«. Dan žena prvi puta obilježen je 1911. godine u Austriji, Njemačkoj, Švicarskoj i Danskoj, a ustanovljen je na Drugoj međunarodnoj konferenciji žena socijalista 8. ožujka 1910. godine u Kopenhagenu na inicijativu Klare Cetkin, vođe ženskog radničkog pokreta.

U povodu obilježavanja Dana žena Skupština APV i Pokrajinski pučki pravobranitelj organizirali su 9. ožujka okrugli stol s temom: »Izazovi života žena u malim sredinama: kako do svojih prava?«

i oštri potezi pretvorilo u duge procese. Osim Romkinja i žena s invaliditetom danas u ugroženu skupinu ulaze i mlade žene koje traže posao, žene koje rade, a ne smiju planirati obitelj, žene srednjih godina koje ostaju bez posla i žene na selu koje su višestruko diskriminirane i ugrožene u području obrazovanja i zdravlja, istaknula je potpredsjednica Sedlarević.

IZ POSJETA LOKALNIM AKTIVIMA ŽENA

Zamjenica pokrajinskog pučkog pravobranitelja za ravnopravnost spolova Danica Todorov predstavila je prva iskustva iz posjeta lokalnim aktivima žena u okviru

aktivnosti udruga žena ne prepoznaju kao nešto što doprinosi boljitku zajednice. Njihov rad, čak i kada je humanitaran, zajednica ne prepoznaje kao koristan. Pomoćnica pokrajinskog tajnika za rad, zapošljavanje i ravnopravnost spolova Anita Beretić i ravnateljica Pokrajinskog zavoda za ravnopravnost spolova Vesna Šijački govorile su o istraživanjima pod nazivom »Žene na selu u Vojvodini«, a na temelju rezultata tih istraživanja Pokrajinsko tajništvo za rad, zapošljavanje i ravnopravnost spolova osmislilo je mnogobrojne aktivnosti. Pomoćnica je naglasila kako postoji preko 300 registriranih udruga žena. Također je istaknula kako je kroz

gradu. Sajam prati i izložba slika »Žene na selu u Vojvodini«.

Vesna Šijački je istaknula kako je cilj istraživanja i to da se stručna, institucionalna, medijska i šira javnost informira i počne raditi na unapređenju položaja žena na selu. Ona je naglasila kako je neophodno da naša zemlja, koja je potpisnica Konvencije UN o eliminiranju svih oblika diskriminiranja žena, a koja je međunarodni obvezujuć ugovor koji garantira ženska prava, treba sagledati i uvažiti sve probleme tih žena i poduzeti sve mjere kako bi se unaprijedio i poboljšao položaj tih žena na selu.

U MJESNIM ZAJEDNICAMA

Nazočnima su se obratile i zastupnice u Skupštini APV Marija Radojčić i Leona Vislavski, a gošće iz Šida, Kule, Apatina i Đurđeva govorile su o radu lokalnih mehanizama za ravnopravnost spolova i o aktivnostima žena u mjesnim zajednicama. Kao najveći problem u radu ovih mehanizama ističe se nedovoljna svijest lokalnih samouprava i lokalnih zajednica o značaju uključivanja žena u sva područja života, kao i o posljedičnom unapređenju kvalitete života, kako žena, tako i cijele zajednice.

Ovim okruglim stolom ukazano je javnosti na probleme s kojima se žene na selu svakodnevno susreću, kao i na činjenicu da žena na selu nije u istom položaju kao i žena u gradu, na stvarne i potencijalne izvore kršenja njihovih prava, kao i na mogućnosti zaštite od diskriminacije i potrebu donošenja mjera za poboljšanje položaja žena koje žive na selu. Zaključci ovog okruglog stola trebali bi poslužiti kao smjernice za djelovanje - kako institucije Pokrajinskog pučkog pravobranitelja, tako i drugih mjerodavnih institucija u području zaštite i unapređivanja prava i kvalitete života žena u AP Vojvodini.

Ankica Jukić-Mandić

Pozdravljajući nazočne, potpredsjednica Skupštine AP Vojvodine mr. Maja Sedlarević naglasila je kako je Dan žena važan datum za cjelokupnu povijest čovječanstva i da ga treba obilježavati kao civilizacijsku stečevinu u borbi za ljudska prava, jer on podsjeća žene dokle su stigle u borbi za svoja prava, ali i koliko se još toga može i mora učiniti u ovom području. »Srbija je zemlja koja je suviše dugo u procesu tranzicije tako da se ono što su trebali biti kratki

projekta »Pokrajinski pučki pravobranitelj bliži građankama i građanima«, a koji ova institucija realizira uz potporu Agencije UN za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena. Žene na selu kao svoje najveće probleme ističu - siromaštvo, nezaposlenost, lošu infrastrukturu, naročito prometnu, nedostupnost zdravstvene zaštite i siromašan društveni život. Lokalne samouprave često nemaju razumijevanja za njihove probleme i prioritete, a lokalna zajednica, pa čak i druge žene,

programe Tajništva omogućena informatička obuka, obuka za usluge gerontodomaćica, za vođenje poslovnih knjiga, pružanje usluga u etno turizmu, pisanje projekata po standardima EU za preko 3000 žena. Godina 2009. proglašena je godinom seoskih žena u Vojvodini, kada je ustanovljeno i obilježavanje 15. listopada kao Međunarodnog dana seoskih žena. Tada je prvi put održan i Sajam stvaralaštva seoskih žena, koji se onda od svake godine održava u drugom

DJEČJE KAZALIŠTE »BOLE« BRANKE DAČEVIĆ

Pružiti radost djeci

Moja je ideja kroz ovo lutkarsko kazalište raditi s djecom ne samo dramatizaciju već i organizirati kreativne radionice, gdje će se oni baviti slikanjem, pisanjem, čitanjem. Tako se od malih nogu mogu učiti očuvanju hrvatskoga jezika, tradicije i običaja.

Kada uđete u prostoriju u kojoj vidite gomilu mališana kako ne trepući gledaju u vuka i prašćića, ne možete se ne raznježiti. Takvo ozračje ovih dana možete vidjeti na mnogim mjestima u Novom Sadu zahvaljujući Lutkarskom kazalištu »Bole« i njegovoj osnivačici Branki Dačević. Ova medicinska sestra podrijetlom iz Varaždina svoju je ideju o dječjem lutkarskom kazalištu pretvorila u stvarnost. Kazalište »Bole« smiješnim i zabavnim lutkama i glumcima uveseljava mališane u Novom Sadu, a kako Branka planira krenut će i dalje i postati putujuće kazalište.

U eri mnoštva crtića koju djeca gledaju na TV-u, kina u kojima se prikazuju 3D, pa sad već i 4D filmovi za najmlađe, odakle Vam ideja da osnujete lutkarsko kazalište?

Moji su počeci bili kroz pisanje pjesama i priča gdje je do izražaja dolazila moja kreativnost koja će mi kasnije i pomoći u pisanju priča za djecu. Kasnije kroz školovanje i kroz sudjelovanje u dramsko-recitatorskoj sekciji to se još više iskristaliziralo. U srednjoj školi se to izgubilo. Poslije dulje stanke, i kako to uvijek biva, utjecaja objektivnih okolnosti, ipak sam se vratila svojoj velikoj ljubavi – dječjem kazalištu. To se dogodilo 2001. godine kada sam upisala alternativne ženske studije »Mileva Marić Ajnštajn« kod profesorice Svenke Savić. Uz veliki poticaj profesorice vratilo mi se samopouzdanje koje me je ponovno odvelo u pisanje i realiziranje priča za djecu. U sklopu ženskih studija sudjelovala sam u projektu »Životne priče žena«.

Glumci iz predstave »Tri praseta i raspevani vuk«

U tom sam razdoblju ponovno pisala poeziju i prozu, a moje su pjesme bile i objavljene u knjizi Preprekovo proljeće koju izdaje HKUD »Stanislav Preprek«. Moje kolege i kolegice koje čine književni klub ovoga društva također su prihvatili moje pjesme i pružili potporu kako bi i one našle svoje mjesto u zbirkama koje su uslijedile. Na Višoj pedagoškoj akademiji u Čakovcu bila sam članica lutkarske sekcije, i tu sam stekla dosta znanja o lutkarstvu. Ali, kao i sve u životu, i ova je ljubav čekala neko svoje vrijeme, da sazri i da i ja budem spremna izići iz anonimnosti. Ozbiljniji rad, ujedno i osnutak kazališta koje nosi naziv »Bole«, dogodio se kada sam se zaposlila u Predškolskoj ustanovi »Radosno djetinstvo«, 2006. godine. Osnutku je prethodilo i to što sam zahvaljujući Hrvatskoj matici

iseljenika završila seminar pod nazivom »Stvaranje kazališta«. Počela sam raditi dramatizacije, rođendanske proslave i prve predstave. Prvi moj osobni značajniji uspjeh u tom razdoblju bila je humanitarna predstava koju sam održala u Kazalištu mladih za jednu romsku nevladinu organizaciju. Osim toga svojom sam predstavom sudjelovala i u humanitarnoj akciji za pomoć jednom djetetu koju je organizirao Radio 021.

Kazalište »Bole« je sada već prepoznatljivo, nesumnjivo i zbog simpatičnog naziva. Kako ste nabavili lutke, kostime, scenu i gdje ste izvodili prve predstave?

»Bole« je ime jednog psa, koji je zaštitni znak lutkarskog kazališta, i koji se pojavljuje u skoro svakoj predstavi bilo kao narator ili kao sudionik u nekom dijalogu. Prve lutke za

kazalište sam kupila, a scenu i tada kao i sada sama smišljala i pravila. Prvu predstavu izvan vrtića izvela sam u kući bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu, a sljedeća je već izvedena u HKPD »Jelačić« također u Petrovaradinu i na njoj je nazočilo 75 djece. To je bila predstava »Zlatokosa i tri medvjedića«. Udruga je tada dala financijsku potporu da se kupe lutke i napravi scena. Ideja mi je bila raditi s djecom kako bi i ona bila sudionici u izvedbi tih priča, što sam i radila u HKPD-u »Jelačić«, ali nažalost kako su predstave radene na hrvatskome jeziku djeca su ubrzo, po tvrdnjama roditelja, počela imati problema u školi oko izgovora i pisanja jer su miješala jezike.

Koje ste predstave izvodili?

Predstava »Snježna kraljica i Sveti Nikola« meni je veoma

draga predstava jer je oduševila djecu. Nju sam izvodila za Sv. Nikolu u HKPD-u »Jelačić«. U predstavi je bilo snjegovića koji su skupa s djecom pozivali Snježnu kraljicu da im pomogne naći Svetog Nikolu. To je interaktivna predstava koja nije samo zabavna nego i edukativna jer se pričalo o Svetom Nikoli, tko je on, odakle je itd. Zatim već spomenuta »Zlatokosa i tri medvjedića«, »Tri praseti«, »Tri praseti i

biti prilagođeni djeci kako bi im se sviđele i kako ih se ne bi plašili. U nekim od predstava glumim na sceni, držim lutku iza scene, a ujedno i sviram ili pjevam kako bi i glazbeno bila praćena cijela priča. Sve to djeluje dosta komplicirano, ali kada čujete djecu kako oduševljeno plješu - sve se zaboravi.

Koliko je teško bilo započeti rad s kazalištem i približiti ga ljudima?

Zahvalnicu Branki Dačević dodijelila je Udruga građana PHRA Lipe

raspjevani vuk«, »Lav i miš« koju sam obradila i za potrebe zdravstvenog odgoja djece i s njom sam se predstavila na susretu medicinskih sestara u Kanjiži 2011. godine. Gotova je i dramatizacija priče »Kako su Ivica i Marica pomogli vještici«. Izvedbu predstave »Tri praseti i raspjevani vuk« organizirali smo skupa moje kazalište i MO DSHV-a Novi Sad, kao dar djeci za Božić, a uz mene su glumile *Milana Perić, Anita Klinac i Ankica Jukić-Mandić* a Djed Božićnjak bio je *Siniša Mandić*. Ove godine za Uskrs također nas četiri organiziramo novu predstavu »Uskršnji zeka«.

Sami radite kostime, lutke i scenografiju?

Za sve predstave osim za Zlatokosu sama radim kostime, lutke i scenu. Za to je nekad potrebno puno vremena. Pri tome njihovi izgledi moraju

Za ove moje ideje sluha je imao vlč. *Stjepan Vukovac* koji je i nudio prostor za rad s djecom, kao i prva predsjednica reosnovane MO DSHV-a u Novom Sadu koja je imala volje saslušati i krenuti u realizaciju mojih ideja.

Puno je posla još pred vama?

Moja je ideja kroz ovo lutkarsko kazalište raditi s djecom ne samo dramatizaciju već i organizirati kreativne radionice, gdje će se oni baviti slikanjem, pisanjem, čitanjem. Ona se tako od malih nogu mogu učiti očuvanju hrvatskog jezika, tradicije i običaja. Novi Sad i okolica ne mogu se pohvaliti velikim brojem ljudi koje se izjašnjavaju kao Hrvati, nemamo odjele u kojima se uči hrvatski jezik, nemamo vrtiće i sve se zasniva samo na odraslima i sve aktivnosti stranačke i kulturne ili bilo koje druge usmjerene su starijima.

Ankica Jukić-Mandić

HUMANOST NA DJELU

Koncert za Darka Provču

Da u današnje vrijeme još uvijek postoje ljudi spremni pomoći i priskočiti u pomoć u svakom momentu, pogotovu u teškim i prijelomnim trenucima života, pokazuje primjer rusinskog Kulturnog prosvjetnog društva »Đura Kiš« i Hrvatskog kulturnog društva »Šid«. Naime, ova su dva kulturna društva organizirala u subotu, 10. ožujka, u prostorijama rusinskog kulturnog društva humanitarni koncert namijenjen dugogodišnjem članu društva *Darku Provču*, oboljelom od teške bolesti. S obzirom da ovaj mladić živi samo s majkom koja je nezaposlena, sredstva od ovog koncerta bit će od velike pomoći za kupovinu lijekova ovom mladiću. Koncertu se odazvao mnogo veći broj gledatelja od očekivanog. O ideji održavanja koncerta predsjednik KPD-a »Đura Kiš« *Miroslav Cirba* je rekao: »Darko Provči je dugogodišnji član ovoga društva, ali i njegova majka je dugi niz godina pjevala u pjevačkoj skupini, tako da smo mi pokušali pomoći im neki način i prikupiti nešto sredstava za liječenje. Više sam nego zadovoljan odzivom posjetitelja. Sakupljeno je oko 29.000 dinara, i mislim da će taj novac pomoći Darku da kupi lijekove.«

Od strane KPD-a »Đura Kiš« istaknut je veliki značaj dobre suradnje s HKD-om »Šid«, koji se te večeri također predstavio posjetiteljima. »Od samog osnivanja HKD-a »Šid« odlično surađujemo. Ovo je prvi put da smo sami organizirali koncert s HKD-om i zahvalni smo što su zajedno s nama sudjelovali u ovoj humanoj gesti«, istaknuo *Miroslav Cirba*.

Posjetiteljima su se te večeri predstavili članovi od najmlađe do najstarije folklorne skupine KPD-a »Đura Kiš«, kao i njihov orkestar, pjevačka skupina i recitatori, a od strane HKD-a »Šid« predstavili su se najmlađa folklorna skupina i tamburaški orkestar.

I predstavnici HKD-a »Šid« izrazili su zadovoljstvo što su na ovaj način mogli pomoći i izrazili spremnost da to čine uvijek kada bude potrebno: »Koncert je samo oblik druženja i suradnje naših društava i drago mi je da je prikupljen barem dio sredstava kako bi se pomoglo ovom mladiću«, izjavio je *Josip Hodak*, predsjednik HKD-a »Šid«.

Suzana Darabašić

SVJETSKO PRIZNANJE ZA HRVATSKU KULTURNU BAŠTINU

Slavonski bećarac na UNESCO-voj listi zaštićenih dobara

Bećarac je jedan od tradicionalnih slavonskih vokalno-instrumentalnih napjeva, zadržao se do današnjih dana i ima ga za svaku prigodu

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske donijelo je još 2007. rješenje kojim se utvrđuje da bećarac ima svojstvo kulturno-ga dobra te da se »određuje upis u Registar kulturnih dobara RH – Listu zaštićenih kulturnih dobara«. Isto je tada učinjeno i za napjev pod nazivom svatovac. Sljedeće, 2008. godine bećarac je predložen za uključivanje na UNESCO-vu listu zaštićene nematerijalne baštine i time je Republika Hrvatska učinila što je bilo do nje. UNESCO je prijedlog prihvatio i na zasjedanju Odbora za očuvanje nematerijalne baštine, u studenome 2011. godine, u indonežanskom Baliju, odlučio je da se dosadašnjem popisu baštine Republike Hrvatske dodaju još i nijemo kolo iz Dalmatinske zagore i slavonski bećarac.

Inače, Hrvatska je dosad imala deset zaštićenih kulturnih dobara: Sinjska alka, ojkanje, fešta svetog Vlaha, paška čipka, medičarski obrt, procesija Za križen na Hvaru, izrada drvenih igračaka u Hrvatskom zagorju, kastavski zvončari, dvoglasje iz Istre i lijepe Ljelje iz Gorjana.

POVIJEST NAPJEVA

Bećarac je jedan od tradicionalnih slavonskih vokalno-instrumentalnih napjeva, zadržao se do današnjih dana i ima ga za svaku prigodu. Povijesni izvori kažu da je nastao polovicom 19. stoljeća i povezan je sa sustavom Vojne krajine (Grani-ce). Tako svjedoči *Maja Bošković Stulli*, dok *Slavko Janković* to povezuje s općom normalizacijom pučkoga života u Slavoniji i Srijemu (Šokadiji) krajem 19. i s početka 20. stoljeća.

U svoje tri objavljene knjige *Slavko Janković* je zabilježio više od 6 tisuća pjesmica i kaže da bi se svaka mogla pjevati na deseterački napjev u nekih 6 spomenutih vrsta: bećarac, svatovac, bušarac (pokladovci), drumarac, poskočice ili napjev u kolu. I što je važno, rima je uvijek imala jednu od ključnih poetičkih uloga.

Bećarac jest slavonski, no vrlo brzo se iz ruralne Slavonije, nošen slavom i popularnošću, proširio na dijelove južne Mađarske i diljem Vojvodine, ali oblik mu je uvijek dvostih, koji se sastoji od dva deseterca, a rima ima neobično važnu ulogu kod ove omiljene pjesmice.

KRATKA MUDROST

Prije par godina o poetici bećarca je na »Šokačkoj riči« u Vinkovcima govorio dr. sc. *Josip Užarević*, redoviti profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i istaknuo da je bećarac jedan od najkraćih lirskih usmeno-književnih oblika, po čemu se ovaj žanr može uspoređivati s narodnim izrekama, poslovicama, aforizmima, sentencijama i zagonetkama. Liričnost bećarca očituje se u njegovoj usmjerenosti na emociju i unutarnje doživljaje (ljubav, strast, zavist, ljutnja, odušev-

ljenje), mada je u njemu često izražen socijalni osjećaj ili čak filozofska sinteza iskustva života i ljudskih odnosa.

Primjera radi, pjesmica zabilježena još u doba *Matije Antuna Reljkovića* glasi:

»Dobro mi je i boljem se nadam, u čem hodim u tome i spavam«. Dok današnja moderna, suvremena inačica ide ovako: »Blago meni i mojem šarovu, on na lancu, a ja na birovu«.

Za bećarac se, kao i za većinu folklornih žanrova, može reći da je intermedijalne naravi, što znači da se pjesmica u svom izvornom obliku ne pojavljuje samo kao oblik jednog medija (jezika), već uključuje i druge – glazbu, igru (kolo), scensku izvedbu (izvedbu u osobitim prostorijama, situacijama i prigodama). Dakako, takva žanrovsko-medijska kompleksnost povezana je s brojnim životnim situacijama, pa se bećarac javlja kao živa sastavnica od rođenja pa sve do groba; glede rada, odmora, obreda, običaja, praznovanja.

PRIMJERI IZ GIBARCA

Istina, mi Gibarčani uvijek smo pjevali srijemski bećarac, pa evo i nekih gibarčkih primjera vezanih za običaje: »Alaj volim ići u svatove / baš u one

di je lane moje«. Zatim poljoprivredne radove: »Tri sam dana kukuruze brala / da bi diki kupila duvana«. Ali odmah otkriva i razloge napornoga nadničarenja: »Tri mi dana soba mirisala / od dikinog finoga duvana«. Tu su i komunalni radovi u selu: »Prodi diko malo našom stranom / i naša je strana partosana«. Zatim vremenske prilike i neprilike: »Kiša pada dika u livada / da sam s njime ma crkla od zime«. Ali ova ima i pripjevak: »Padaj kišo padala do Dova / u mog dike kabanica nova«. Svekrva je česta meta bećarca, bilo u pozitivnom ili negativnom kontekstu: »Ja sirota svekrva bogata / alaj ću se nanositi dukata«. Ili: »Ja sam mala svekrva se boji / valjda poso na nebu ne stoji«.

Ljubav i dika najčešći su predmet bećaraca: »Ja sam mome diki do šešira / njemu druga cura ne pasira. U mog dike u mog vragolana / crne oči kao u gavrana. Berem grožđe biram tamnjaniku / ide jesen poći su za diku«. Ali ima i zadirkivanja: »U mog dike oči povelike / ko u ride kad na zob naiđe. Moja dika nema prednji zubi / kad me ljubi promaja me ubi. U mog dike drombuljava usta / kad poljubi cili šor probudi«.

Gibarac je nezaobilazan u bećarcu – »U Gibarcu ko u nekom gradu / malo nas je al smo za paradu. U Gibarcu nikad blata nema / samo sada i kad kiša pada. Ne zna dika di je staza prika / od Gibarca pa do Tovarnika. Gibarac je selo u dva reda / izdaleka ko Osijek izgleda. Pitaju me odakle si Braca / ja sam Braca iz sela Gibarca. Pitaju me odakle si seko / iz Gibarca to nije daleko. Oj Gibarcu, ne bi te volio / da se nisam u tebi rodio«. Slavko Žebić

LJUBICA KOLARIĆ DUMIĆ NA GLAZBENO-PJESNIČKOJ TRIBINI U PETRINJI

Klasik u dječjoj poeziji

Prošle je subote u Hrvatskom domu u Petrinji održana pjesničko-glazbena tribina na kojoj je predstavljena hrvatska pjesnikinja podrijetlom iz srijemskog mjesta Kukujevci *Ljubica Kolarić Dumić*. Tribinu je u povodu 150. obljetnice osnutka organiziralo Hrvatsko pjevačko društvo »Slavulj« iz Petrinje, a moderator i voditelj bio je prof. *Goran Marjanović*.

U ime organizatora tribinu je otvorio *Željko Crnković* ustvrdivši kako mu je posebna čast u Petrinji pozdraviti Ljubicu Kolarić Dumić, jednu od najznačajnijih imena u dugoj plejadi književnika koje je Srijem podario Hrvatskoj, poglavito u pjesništvu namijenjenom djeci.

»Ljubica Kolarić Dumić je u dječjoj poeziji postala klasik, njene se pjesme nalaze u mnogim antologijama dječje književnosti, a uvrštena je među pedesetak najboljih hrvatskih i svjetskih dječjih književnika. Članica je Društva hrvatskih književnika, Matice hrvatske i Hrvatskog kulturnog vijeća, te dobitnica mnogobrojnih nagrada, između ostalih i Godišnje nagrade Grada Rijeke u 2006. godini za izuzetan doprinos dječjoj književnosti i poetskoj

riječi za djecu«, rekao je u uvodnom dijelu prof. Marjanović te dodao da kao rođena Srijemica, s još uvijek svježim ožiljcima u duši od masovnog egzodusa Hrvata iz Srijema, nije mogla u svojim pjesmama ne spomenuti sve strahote rata, a pisanje o ratu, koji je sam po sebi strašan i mračan, nikako nije lak posao. Kolarić Dumić je to uradila sjajno, sve su joj pjesme napisane s antiratnih pozicija, iz kojih zrači optimizam, vjera u život i vjera u ljude.

U nastavku je Ljubica Kolarić Dumić počastila petrinjsku publiku svojim prekrasnim stihovima, dok je Gradski dječji zbor, kojeg čine petrinjska djeca vrtićke dobi, otpjevao nekoliko njenih uglazbljenih pjesama.

»Veoma mi je drago što su ovu pjesničko-glazbenu večer započeli maleni pjevači, oni koji su zauzeli najveći dio mog srca. Kao učiteljica s učenicima sam dijelila 44 godine radnog vijeka, a odlaskom u mirovinu u školi sam ostavila najljepše što sam mogla, svoje pjesme, jer sam s njima dijelila teškoće, strahove, probleme odrastanja i školovanja«, prokomentirala je nastup dječjeg zbora pjesnikinja. »Pjesme su tematski podijeljene u sedam ciklusa, od ljubavnih, molitvenih, do pjesama posvećenih mojoj majci i zavičaju, a gotovo su sve satkane od čekanja, iščekivanja, sanjarenja o životu, koji često samo prolazi pokraj nas«, rekla je Kolarić Dumić.

Usljedio je nastup Muškog vokalnog ansambla »Slavulj« koji je otpjevao Ljubičinu pjesmu »Hrvatskoj majci«, skladatelja *Ljuboslava Kuntarića*, a za sam kraj glazbenog dijela programa puštena je snimka sa svečanog koncerta »Srijemci Hrvatskoj« održanom u listopadu prošle godine u Koncertnoj dvorani »Vatroslav Lisinski«, na kojoj je veliki zbor od 120 članova pod ravnanjem maestra *Josipa pl. degl' Ivellia*, izveo praižvedbu svečane pjesme (himne) Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata »Vratit ću se zemljo«, koju je na stihove Ljubice Kolarić Dumić uglazbio maestro degl' Ivellio.

Na kraju se autorica Ljubica Kolarić Dumić zahvalila Petrinjcima na gostoprimstvu i zahvalila Bogu što su se nakon dugog progonstva vratili svojim kućama, te ustvrdila kako bi bila presretna da se i njeni Srijemci mogu vratiti u svoj zavičaj, a osobito stanovnici Kukujevaca. Za kraj je čitala pjesme iz svojih zbirki, a oduševljena publika reagirala je velikim spontanom pljeskom i »natjerala« Ljubicu da prije odlaska pročita još nekoliko svojih pjesama, čime je završena ova pjesničko-glazbena tribina u Petrinji.

Zlatko Žužić

NOVA KNJIGA IVICE ČOSIĆA BUKVINA

O povijesti rodne Vrbanje

Prošloga je tjedna u Vrbanji predstavljena 19. knjiga seljaka i pučkoga pisca, dapače publicista *Ivice Čosića Bukvina*, peta o povijesti rodne Vrbanje, a tako ju je i naslovio. Ova, peta Vrbanja govori o komunističkoj represiji u periodu od 1945. do 1955. godine, složeno na 246 stranica A/5 formata u vlastitoj nakladi. Iva donosi pregršt do-

kumentiranih svjedočanstava o događajima u Vrbanji i oko nje, posloženih u pet poglavlja: Cvelferija 1945. – »oslobođenje«, Narodni neprijatelji i »prijatelji«, Seljačke radne zadruge, Dokumentarij i Križari na području spačvanskih šuma.

Rukopis Ive Bukvinog zaslužuje pozornost ne samo kao još jedan u nizu autorovih ra-

dova o povijesti svojega sela i svojega zavičaja, nego i kao još jedan vrijedan doprinos boljem razumijevanju suvremene hrvatske povijesti općenito, kaže u recenziji povjesničar dr. *Mario Jareb*. I drugi recenzent, publicist *Vinko Jusbašić* iz Bošnjaka, nahvalio je autora i iznio kompletnu, bogatu Ivinu bibliografiju i uz to je bacio novo svjetlo na Ivinu društveno angažiranost, od zavičajnih udruga do Urbanih Šokaca, Cvelferskih graničara, do HSS-a i vrijednih izložbi koje je doveo u Vrbanju. Osim

do sada objavljenih 18 knjiga objavio je još dvjestotinjak radova na okruglim stolovima diljem Srijema, Cvelferije i Slavonije i punih 17 godina sudionik je tradicijske sesije »Nijemci i Austrijanci u hrvatskom kulturnom krugu«.

Na promociji nove knjige govorili su već spomenuti Vinko Jusbašić, mr. sc. *Vlatko Virč*, mr. sc. *Vera Erić* i naravno autor Ivice Čosić Bukvin, a velika dvorana Doma kulture u Vrbanji bila je popunjena.

Slavko Žebić

BAĆ-IVIN ŠTODIR

Molitva za rod šokački

Bože dragi, pogledaj milostivo na rod moj šokački. Daj mu snage i volje da pročita vo što je doli natrukovano, pa ako se siti, nek dade i komšijama da pročitu, jel je možda i međ njima kogod kadgoda naš. Do si nam, da i mi, Šokci, sad znademo po malo i pisat i trukovat i beštelovat, što naši stari nisu znali. Tako sad dicama više ne moramo pripovidat ne dugačke pripovijetke od starina, pa ako šta zabardu, zabardu, pripovidaće i oni njevima. Dica nam sad lipo

Piše: Ivan Andrašić

idu u škulu, pa svašta znadu. Nisu ko mi stariji, što smo išli u škulu samo dok nismo naučili dat krsta, a onda nam dada oprti torbicu na rame, pa u Stapare jel u Sentivan u službu. Danas bi se već mogli oma iz škole i oženit.

E, Bože, kako je samo davni dana našima bilo. Oni sluge i nadničari, a Švabe, Mađari i Bunjevci fiškali, pope, učitelji, doktori. Potli velikoga rata i ni što su došli štrekom bili pisari i gospodari. A potli noga manjega, opet, ni što ji dono vitar ko zna otkud, počeli gospodarit i gospodarima. Mi samo gledali, a stari gospodari i pisari bome se i jidili. Al neka ji, nek i oni vidu kako j to. I di bi onda našima još tude i knjiga bila na pameti?

Bože dragi, znadem ja da će vo što je natrukovano koikomu jako bost oči. Tako štogoda ne smije niko ni pomislit, a ne natrukovat, baram niko strancki. Mi kaki smo, oma bi se na njega zauvik nabrundali. Vako štogoda smije reč i natrukovat samo kakigod pravi, starovirecki Šokac, Šokac duše široke ko cili atar, Šokac tvrda dlana, a srca mekana, Šokac iroš, Šokac bečar, Šokac koji će i zapivat i zaigrat, a bome kadgoda i kakugod snašu u kubu odvest. A za svoje... e, ako triba za svoje će i bricu vadit. Takomu Šokcu je sve jedno, na njega se i nako brundamo oduvik. Al ne brundamo se mi na njega zoto što ga ne voljimo, ta Bože sačuvaj, naš je, al šta on tude... zašto bi on moro otit korak dalje i digo glavu za dlan visokije od drugi? Ja tako brundanje više ni ne sapim, jel za dva-tri dana će se opet svi divanit sa mnom ko da ništa ni ni bilo. Taki smo Bože i ako to ne valja, oprostí nam.

Bože, vada ni grij ni vo što sam se tako lipo navadijo na trukovanje, ko kerica na

jajca. Evo, baš gledam. Pritisneš puce i slovo ti već prid očima. Nema klajbasa i pisanke, samo puceta, za svako slovo po jedno. A ništa mi lakše prstima po puceta, neg motikom po zubače. Obaška što si uvijek liti u ladovine, zimi u vrućemu. I ništa što sam stariji, sve se težje krećem od doma.

Bože, nema dana a da se ne sitim kako sam u mladosti jako voljijo vandrovat. U torbicu mi je uvijek svašta stalo, pa sam u svaku vandrovku mogo ponet i klajbas

i pisanku i knjigu, al brež kruva, slanine i luka na put se nikada i nikuda nisam kreto. A prošo sam svita, stojo sam kadgoda u varoši i to u ne bile, jako velike, pa onda u manje i malo manje bile, al kad sam vidijo da polako zaboravljam divanit, zadutnjalo mi je moje još uvijek po malo šokačko srce i fala ti, Bože, što si mi pamet prosvitlilo, vratijo sam se mojemu selu, mojemu Dunovu, ravnice, Šokicama i paoršagu, tamburašma, konjma i pulinma. Puno kadgoda moji ne zna kako j to provozat se sonama, a doklegod ti oko dosegne, čak do benta, sve se bili, bili, jedino tamo nigdi, na po puta, lela se svitlo od lampoša što kradom iskukuca kroz pendžerčić od toploga salašćića. A nuza me jedra, garava Šokica. Umotani smo u pakliju, sidimo na pokrovcu, toplo nam je, grijemo se jedno od drugoga i jedno u drugomu, a srce samo dutnji, iz prsa bi iskočilo od milina. Jel, daleko je salaš...

Bože, daj snage i razuma i nima što su zaboravili na provu i šokački divan oma ščim su se najili bila kruva, da vo pročitu i da mi se pristanu ismijavat kad kažem da niko ide i ništa nosi. Ne znam samo kako to sad odjedamput ne razumu, a otrani su se međ nama. Možda nećedu oma razumit ni vo što je natrukovano, pa nek probu pročitat još jedamput, pa ako triba i još nekoliko put, možda će se u njima makar samo malo promigoljit njeva kadgoda šokačka duša, možda će i komugod od nji malo zadutnjat srce, javit se stari zov ravnice i paoršaga, konja i pulina, snaša i salaša, čardi i tamburaša.

Bože, ako se taki najde, oma mu kaži: dobro došo natrag izgubiti sine! Amen!

NA MEĐUNARODNOM SAJMU U BERLINU

Predstavljena turistička ponuda Vojvodine

UBerlinu je, na najvećem sajmu turizma na svijetu ITB, predstavljena turistička ponuda Vojvodine gdje je Dunavski turistički klaster »Istar 21« predstavio projekt »Bogatstvo različitosti«, realiziran u okviru partnerstva s Pokrajinskim tajništvom za privredu, čija je delegacija na čelu s potpredsjednikom Vlade AP Vojvodine i pokrajinskim tajnikom za privredu, *Istvanom Pasztorom*, također prisustvovala manifestaciji.

HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta predstavio je tradicijsku kulturu Hrvata ovoga kraja

Projekt Pokrajinske Vlade i Dunavskog klastera promovira turističku ponudu Vojvodine, a usmjeren je k predstavljanju 14 sela u kojima žive različite nacionalne zajednice. Ključ uspjeha navedenog projekta je multikulturalnost, tradicija, gastronomija, nošnje i glazba, a obuhvaća sela sposobna da ugoste i predstave svoju specifičnost, kako geografsku tako i ambijentalnu, a posebno ruralnost i nekomercijalne sadržaje.

U proteklih šest godina Pokrajinsko tajništvo za privredu aktivno sudjeluje na Berlinskom sajmu ITB zajedno s turističkim organizacijama, turoperatorima i svima koji se operativno bave ovom djelatnošću u Vojvodini, kako bi ih poduprli u naporima da se predstave i promoviraju svoje potencijale, aktivnosti i proizvode, navodi se u priopćenju Pokrajinskog tajništva za informacije.

Održana godišnja skupština »Cro Arta«

SUBOTICA – Hrvatska likovna udruga »Cro Art« održala je prošle srijede godišnju skupštinu. Predsjednik »Cro Arta« *Josip Horvat* podnio je izvješće o prvoj godini rada te udruge, istaknuvši kako je to bilo razdoblje predstavljanja i upoznavanja u kulturnom, a posebice području likovnog stvaralaštva. Govoreći o planovima za predstojeću godinu, najavio je nastavak suradnje sa sličnim udrugama u zemlji i inozemstvu (Hrvatska, Mađarska, BiH), organizaciju dviju likovnih kolonija »Stipan Šabić 2012.« i »Panon 2012.« te sudjelovanje na manifestacijama hrvatskih udruga u Vojvodini.

Inače, članovi Cro Arta su u subotu sudjelovali na likovnoj koloniji u Segedinu, koju je organizirala tamošnja Hrvatska manjinska samouprava. Sudjelovalo je ukupno 16 slikara, a rad kolonije odvijao se u Nacionalnoj knjižnici Károlya Somogyija. Koloniju je otvorio član segedinskog povjerenstva za kulturu *Nándor Kohári*. Treći saziv kolonije bit će održan u ožujku iduće godine, kada će biti priređena izložba radova nastalih na prvoj i drugoj segedinskoj koloniji, najavio je ovom prigodom *Dušan Marjanović*, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Grada Segedina.

Cetinski oduševio Novosađanke!

NOVI SAD – Novosađani, a osobito njihove ljepše polovine, imale su za Dan žena prigodu uživati u glazbi *Tonija Cetinskog*. Jedan od najboljih vokala na našim prostorima održao je u novosadskom Spensu dvosatni koncert, nižući hitove »Čovjek od leda«, »Blago onom tko te ljubi«, »Ja sam zaljubljen« i dr. U izjavi nakon koncerta Cetinski je naveo kako je i više nego zadovoljan, s obzirom na to da Novosađani važe za »hladnu« publiku. Hrvatski pop pjevač je u Novom Sadu izveo i svoj novi singl »Opet si pobijedila«.

A. K.

Obilježavanje 100. obljetnice rođenja Ane Bešlić

SUBOTICA – U povodu 100. obljetnice rođenja poznate kiparice *Ane Bešlić* (1912. – 2008.), Gradski Muzej Subotica i Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata priređuju večeras (petak, 16. ožujka) svečani program pod nazivom »Život formi Ane Bešlić«.

Program će biti održan u Gradskom muzeju, s početkom u 19 sati. Ovom prigodom bit će otvorena izložba fotografija javnih spomenika i bista koje je snimio *Augustin Juriga* kao i dio legata subotičkog Muzeja. O životu Ane Bešlić i njezinim spomenicima govorit će povjesničarka umjetnosti *Ljubica Vuković Dulić*, a portrete iz legata predstaviti će povjesničarka umjetnosti *Olga Kovačev Ninkov*. Izložba će se moći vidjeti do 16. travnja.

Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata ovim programom počinje obilježavanje Godine velikana koji su svojim djelovanjem ostavili neizbrisive tragove u našoj kulturnoj povijesti.

Koncert Gupčevih tamburaša u Mitrovici

SRIJEMSKA MITROVICA – Veliki tamburaški orkestar HKPD-a »Matija Gubec« iz Rume održat će, nakon dugo vremena, cjelovečernji koncert u Srijemskoj Mitrovici. Koncert će biti održan večeras, petak 16. ožujka, u dvorani kazališta »Dobrica Milutinović«, a u organizaciji Centra za kulturu »Sirmium Art«. Rumski orkestar, kojim će ravhati *Josip Jurca*, nastupit će s čak šestoro vokalnih solista.

Massimo Savić u Novom Sadu

NOVI SAD – Poznati hrvatski pop pjevač *Massimo Savić* nastupit će večeras (petak, 16. ožujka) u Maloj dvorani novosadskog SPENS-a. Karte se mogu kupiti na blagajni SPENS-a. Koncert počinje u 20 sati i 30 minuta.

Priopćenje Upravnog odbora HKC-a »Bunjevačko kolo«

Upravni odbor Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« je u pripravi za godišnju izbornu Skupštinu Centra objavio sljedeće priopćenje:

1. Da bi se dopunila baza podataka članstva HKC-a »Bunjevačko kolo«, u skladu sa Statutom (čl. 11.), molimo sve članove da od 15.3. do 31.3.2012. potvrde obnovu svoga članstva, svaki dan (osim subote i nedjelje) od 8 do 12 sati u prostorijama HKC-a »Bunjevačko kolo«.
2. Što se tiče članarine, također molimo sve članove HKC-a »Bunjevačko kolo« da je tom prigodom podmire, jer na dan Skupštine neće biti moguće to učiniti.
3. Sve one koji nisu članovi, a žele postati, pozivamo da se u istom roku učlane u našu kulturnu instituciju. Za mlađe od 18 godina potreban je pismeni pristanak roditelja, a za sve odrasle je dovoljno popuniti pristupnicu u uredu Centra.

U nadi boljega koordiniranja rada ove važne institucije, pozivamo sve na suradnju, zaključuje se u priopćenju.

Natječaj za »Prepekovo proljeće«

NOVI SAD – HKUPD »Stanislav Prepek« iz Novog Sada raspisao je natječaj za najbolja pjesnička ostvarenja učenika povodom književne manifestacije »Prepekovo proljeće«. Uvjeti su sljedeći: prva kategorija natjecatelja su učenici osnovnih škola, druga kategorija natjecatelja su učenici srednjih škola, a tema pjesme je proizvoljna.

Pjesme je potrebno poslati do 10. travnja na adresu Društva: Cara Dušana 4, Novi Sad ili na e-mail marijansabljak43@gmail.com. Uz pjesmu je potrebno navesti ime i prezime, adresu, školu, razred i kontakt telefon autora.

Nagrađene će biti po tri pjesme iz svake kategorije koje će biti objavljene u zbirci pjesama »Prepekovo proljeće 2012.«. Primjerak zbirke bit će uručen svim sudionicima natječaja.

»Prepekovo proljeće« će se održati 14. travnja 2012. u prostorijama Društva u ulici Cara Dušana 4, s početkom u 17 sati. Sve ostale informacije možete dobiti na telefon: 064/317-64-64.

U POVODU 100. GODINA OD ROĐENJA KIPARICE ANE BEŠLIĆ (1912. – 2008.)

Život formi

Iako ju je životni put odveo do Beograda, gdje je provela najveći dio privatnog i profesionalnog života, Ana Bešlić je nekom osobitom niti ostala vezana za zavičaj. U Subotici je realizirala više javnih spomenika, a tamošnjem muzeju darovala je dvadeset svojih skulptura

Piše: Ljubica Vuković Dulić

Fotografije: dokumentacija Gradskog muzeja Subotica

Na današnji dan, 16. ožujka, točno prije stotinu godinu, rođena je čuvena kiparica *Ana Bešlić*. Podrijetlom sa Šara Pustare, nadomak Bajmoka, Anu je životni put odveo do Beograda, gdje je provela najveći dio privatnog i profesionalnog života. No, Ana Bešlić je nekom osobitom niti ostala vezana za zavičaj. Ostavila je svoj trag na javnim prostorima Subotice i okolnih mjesta (Tavankut, Bajmok), a ti su spomenici postali obilježja po kojima se ovaj grad prepoznaje.

Pored javnih spomenika, Ana Bešlić je 1983. godine, nakon velike retrospektivne izložbe održane u Gradskom muzeju Subotica, a kojom je obilježila trideset godina rada, darovala gradu Subotici i dvadeset svojih skulptura iz različitih razdoblja svog umjetničkog rada. Ti se radovi danas čuvaju u Gradskom muzeju. Ana Bešlić je jedna od značajnih predstavnica suvremene jugoslavenske skulpture. Njezine početke određuju realističke forme i oblici, kada uči gledati prirodu i bogatstvo oblika. Vremenom je radoznalost vodi prema stvaranju novih oblika, koji će biti odraz njezina unutarnjeg sklopa. Faza uprošćenih formi bila je inspirirana prirodom, te stvara pune forme organskog karaktera, a cjelokupni njezin razvojni put vodio je do apstraktnih, čistih plastičkih oblika. U kasnijim radovima

je istraživala i nove materijale. Izvela je veliki broj spomenika i skulptura u slobodnom prostoru, a mnogo je puta izlagala skupno i samostalno u zemlji i inozemstvu. Dobitnica je velikog broja nagrada i priznanja.

DJETINJSTVO I MLA-DOST

Ana Bešlić je rođena u Bajmoku 1912. godine. Kći je uglednog zemljoposjednika *Laze Bešlića* i *Nine*, rođene Deák. Djetinjstvo je proživjela na obiteljskom salašu na Šara Pustari, nadomak Bajmoka, zajedno sa svoje tri sestre *Matijom*, *Vecom* i *Marom*, držeći se, kako je govorila, s prirodom i domaćim životinjama. Osnovnu školu je završila u Bajmoku, a Gimnaziju je četiri godine pohađala u Zagrebu. Kasnije se Ana školuje u Grazu i Beču. Tijekom školovanja uči njemački i francuski. Govorila je kako je voljela promatrati arhitekturu, bečke monumentalne građevine i velike crkve. Slikanje tijekom tih školskih dana, iako pozitivno ocjenjivano, pružalo joj je tek ugodan osjećaj. U to je vrijeme, kako izjavljuje u jednome intervjuu, željela biti glumica. Inspirirao ju je mali teatar nadomak internata. Smatrala je da će kao glumica moći kroz tuđe živote proživjeti ono što nije imala hrabrosti u svojem tadašnjem, strogo određenom, strogo odgojenom. Nakon završenog

Na Akademiji u Beogradu

školovanja vratila se na obiteljsko imanje 1932., kada je slijedilo vrijeme nastavka buržoaskog načina življenja, zabava, balova, ljetovanja i zimovanja. Godine 1937. Ana se udaje za dr. *Kajicu Milanova*, profesora filozofije, nastanjuju se u Beogradu gdje je dr. Milanov bio sveučilišni profesor. Na poticaj supruge, Ana upisuje prvo školu keramike, a potom, 1939. godine, polaže prijemni ispit na Odsjeku za kiparstvo pri Akademiji likovnih umjetnosti u Beogradu, kada počinju njezine avanture u svijetu umjetnosti, koje bivaju prekinute zahuktavanjem Drugoga svjetskog rata. Ratne godine Ana Bešlić provela je izvan Beograda, na imanju svojih roditelja u Bajmoku. Godine 1945. nastavila je studij kod profesora *Sretena Stojanovića* i *Radeta Stankovića*, diplomirala je 1947. godine, a poslijedi-

plomski studij u klasi vrsnog pedagoga *Tome Rosandića* završila je 1949.

U ROSANDIĆEVOJ RADI-ONICI

Kiparska djelatnost Ane Bešlić započinje u vrijeme kada je jugoslavensko kiparstvo bitno određivao socijalistički realizam. Iz toga vremena u Gradskom muzeju Subotica čuvaju se njezini kiparski radovi pod nazivom »Radnik« (1948.) i »Glava djevojke« (1949.) Vrijeme je to kada se poslijeratna umjetnost razumije kao stvaralaštvo koje ima određenu funkciju u poslijeratnom društvu. Pojedinačni kreativni izraz mogao se razvijati unutar strogo određene tematike (revolucija, klasna ravnopravnost, obnova u duhu socijalizma i sl.), no sama oblikovna rješenja postupno su modificirana od

realističkih prema modernijim formama. Socijalistički realizam postupno je omekšavao oblikovne forme, a istodobno je tematski ostao vjeran društveno-političkom kontekstu. Godine koje Ana Bešlić provodi u Majstorskoj radionici Tome Rosandića (od 1950. do 1955.), zajedno s još petero kipara, pridonijele su otklonu od realizma te približavanju novom načinu oblikovanja formi i mogućnosti eksperimentiranja. Majstorske radionice osnovao je Savjet za znanost i kulturu 1948. godine, kojima je upravljao majstor, slikar ili kipar, koji je suradnike birao putem natječaja. Rad u radionici je trajao četiri godine, nakon čega je polaznik dobio najviše zvanje. Rad u ovoj radionici bio je presudan za formiranje modernoga kiparskog stila Ane Bešlić. Kipar Toma Rosandić, predstavnik moderne skulpture jugoslavenskoga prostora prve polovice 20. stoljeća, pokazao se vješt u poravnavanju interesa aktualnoga društva i

politike te umjetničke težnje za autonomnim izrazom. No, pored značajne uloge majstora, na oblikovanje osobnih stilova kipara toga vremena, značajni utjecaj imalo je i otvaranje granica tadašnje države prema zapadnim zemljama te putovanja na studentske ekscurzije, npr. u Pariz. Na prvu ekscurziju u Pariz pošli su 1952. godine te su posjetili Rodenov muzej i Muzej moderne umjetnosti. Stečene dojmove sažela je Ana Bešlić: »Bili smo iznenađeni, nepripremljeni i duboko uznemireni. Nakon jednoobraznosti socijalističkog realizma otkrivalo se ovdje mnoštvo mogućnosti neslučenih, neobičnih, čak neshvatljivih.«

VEZE SA SUBOTICOM

Iako živi i radi u Beogradu, Ana Bešlić je tih poslijeratnih godina prisutna i u likovnom životu Subotice, koji je nakon Drugog svjetskog rata dinamizirao i oživio Kurs figuralnog crtanja, vođen od strane slika-

Glava djevojke, 1949.

ra *Andraša Hande*. Pri kraju poslijediplomskog studija, Ana Bešlić po prvi put izlaže na jednoj izložbi i to u prosincu 1949. godine u Gradskom muzeju na »Izložbi slika i skulptura likovnih umjetnika Subotičana«. Godine 1954. Ana Bešlić s Majstorskom radionicom izlaže u Beogradu u ožujku, a iste godine u rujnu u Subotici, zajedno s *Đorđem Bošanom* (tom izložbom obilježeno je i otvorenje Gradske izložbene sale, prve namjenske dvorane za izlaganje umjetničkih ostvarenja u Subotici). Na ovim izložbama Ana Bešlić je prikazala kako radove realističkih obilježja, tako i one na kojima se očitavalo traganje autorice za izražajnom formom, one koji nagovještavaju njezine asocijativne forme, svedene na čist plastični oblik, snažnog unutarnjeg naboja.

Prva intervencija Ane Bešlić u slobodnom prostoru u Subotici jest »Talija« (1951.), ženski akt postavljen na Ljetnoj pozornici na Paliću, primjer je spoja skulpture i arhitekture. U to je vrijeme Ana Bešlić već u Majstorskoj radionici Tome Rosandića, te

ona kao dio tima radi i na realizaciji »Spomenika žrtvama fašizma« koji je izrađen prema idejnom projektu Tome Rosandića, a otkriven 1952. godine. Ani Bešlić je povjeren i izrada nekoliko portretnih bisti (*Miška Prčića*, *Mije Mandića*, *Aksentija Marodića* i *Istvána Iványija*), te spomenika »Majka i sin« u Aleksandrovo iz 1955. godine. Spomenik je to koji svojim oblikom najavljuje buduću orijentaciju autorice k formama svedenih oblika.

U njezinim radovima očitovat će se rješenje koje je oblikovala Rosandićeva radionica: velike teme socijalističkog realizma treba provoditi individualiziranim činom predstavljanja neke situacije. Godine koje slijede donosit će nova oblikovna rješenja Ane Bešlić. Težit će, kako je govorila, skulpturi oslobođenoj tematskih određenja, formi koja sama po sebi ima svoje opravdanje i svoj unutarnji zakon, skulpturi koja nije iluzija stvarnosti već nova stvarnost sa svojim specifičnim zakonima.

(nastavak u idućem broju)

Majka i sin, Aleksandrovo 1955.

UZ OBLJETNICE ROĐENJA DR. JOSIPA ANDRIĆA I SMRTI A. G. MATOŠA

Veliki pokojnik, velik narod!

Autobiografiju dr. Andrića trebao bi pročitati mladi hrvatski naraštaj kome bi ona možda bila poučnija nego učenje životopisa Mozarta, Haydna ili Beethovena. Za univerzalno obrazovanje potrebno je najprije upoznati život, talente i značaj velikana vlastitoga naroda

Ova je godina proglašena Godinom obljetnica hrvatskih velikana u Vojvodini, koju će sve hrvatske kulturne udruge nastojati dostojno obilježiti zajedničkim ili, pak, pojedinačnim manifestacijama. U ova događanja uključit će se i HKUPD »Matoš« iz Plavne, čiji se članovi u ovo vrijeme prisjećaju velikana čije su likove i djela odlučili trajno njegovati – *Antuna Gustava Matoša* i *dr. Josipa Andrića*. Naime, sve se više pokazuje nužnim proširivanje znanja o svim značajnim ličnostima koje su ostavile vidljiv trag u prošlosti ili ga stvaraju danas u hrvatskoj zajednici, te, u tom kontekstu, izgrađivanja čvrstih veza između svih hrvatskih udruga u Vojvodini i šire.

AUTOBIOGRAFSKI ZAPISI

Svoju autobiografiju, koju je napisao na traženje svoga biografa *Željka Beršeka* iz Zagreba, Josip Andrić započine ovim riječima: »Rodio sam se 14. ožujka 1894. u selu Bukinu, kotar Bačka Palanka, u Bačkoj, od oca Šokca, po zanatu bravara i mlinara, i od majke Šokice *Eve Fabry* iz sela Plavne (kraj Bukina). Majka mi je umrla u studenom 1899. U jesen 1900. pošao sam u Bukinu u prvi razred mađarske pučke škole. Budući da nisam imao majke, za me se brinula očeva sestra *Reza Maričić* iz Šarengrada, majka *Josipa Maričića*, kasnijeg velikog hrvatskog glumca. Kad mi se otac iznova oženio *Amalijom Kavedžić* iz Morovića u Srijemu i kad se u proljeće 1901. preselio u to

selo, morao sam tu, u jesen iste godine, iznova ići u prvi razred hrvatske pučke škole, koju sam završio u lipnju 1905. kao najbolji đak, pa su učitelj *Ladislav Ankebauer* (*Stanišić*) i župnik *Ivan Mikić* nagovorili oca da me pošalje u gimnaziju. Isprva se radilo o tom da pođem u Osijek u biskupsko sjemenište, ali budući da nije bilo više mjesta, dospio sam u nadbiskupski orfanotrofij (kolegij) u Požegu. Kao kolegijaš (orfanotrovac) svršio sam 6 razreda požeške gimnazije od 1905. do 1911., a zatim kao vanjski đak 7. i 8. razred. Stanovao sam kod obitelji požeškog pjesnika *Franje Cirakija*. Maturirao sam 16. lipnja 1913.»

LJUBAV PREMA GLAZBI

Svoju ljubav prema glazbi i glazbenu naobrazbu Andrić opisuje na sljedeći način: »Još kao dijete u Bukinu pokazivao sam velik smisao za glazbu (stric mi je bio flautist). A kad mi je kao pučkoškol-

cu u osmoj godini otac u Mitrovici kupio bisernicu, naučio sam u nju za nekoliko dana tamburati. Svom sam učitelju ja najradije nedjeljom gazio mijeh, da mogu gledati u tipke orgulja, po kojima su učiteljeve ruke prebirale crkvene pjesme. U školi je bio starinski glasovir, te sam mnogo salijetao oca da nagovori učitelja Ankenbauera neka me uči svirati glasovir. Učitelj se dao nagovoriti te me je za jednog školskog sata pozvao glasoviru i rekao mi neka raširim prste; kad mali prsti nisu mogli dosegnuti oktave izjavio je da za mene još nije glasoviranje.

To je za moju mladu dušu, željnu glazbe, bilo prvo glazbeno razočaranje u životu. Mjesto toga nabavio mi je otac doskora harmoniku s dva reda tipaka i 8 basova, u koju sam za nekoliko dana naučio već štošta svirati, tako sam već prve nedjelje mogao zamjenjivati seoskog harmonikaša kod plesa švapskih momaka i djevojaka ... Ljetne praznike iza 4. razreda gimnazije g. 1909. proveo sam u Bačkoj Palanci, da se vježbam u njemačkom jeziku. Uz to sam počeo učiti svirati violinu, koju sam sebi kupio u Novom Sadu, i vježbao se u fotografiranju u ateljeu očeva prijatelja Bukinca *Schlottera*. U 5. i 6. razredu gimnazije učio sam violinu kod požeškog glazbenika *Vjenceslava Holuba* koji mi je davao i pouku u sviranju na harmoniju, te sam već u proljeće g. 1910. postao i kolegijaški orguljaš. U to vrijeme skladao sam i objelodanio u 'Slavoncu' i svoju prvu crkvenu skladbu 'Ave Marija' za mješoviti zbor

i orgulje, koja je iste godine prvi put izvedena u Krapini...«

SPOMENIK VELIKANIMA

Cijelu autobiografiju dr. Andrića trebao bi pročitati mladi hrvatski naraštaj kome bi ona možda bila poučnija nego učenje životopisa *Mozarta*, *Haydna* ili *Beethovena*. Za univerzalno obrazovanje potrebno je najprije upoznati život, talente i značaj velikana vlastitoga naroda.

Kad već govorimo o životu i smrti dvojice hrvatskih velikana, od kojih jedan ima i svoj spomenik u središtu Plavne, završit ćemo ovaj osvrt riječima velikog A. G. Matoša (13. lipnja 1873. – 17. ožujka 1914.) i njegovu razmišljanju o ovom artefaktu, odnosno spomeniku zaslužnim osobama: »Spomenik je simbol, i koji spomenik nije simbol, nije spomenik. Spomenik je metamorfoza misli, put ideje iz pokojnika preko kamena u narod, u čovječanstvo. Spomenik je slika altruiziranog individualizma ili obratno. Za dobar spomenik treba troje, tri veličanstva: veličina mrtvaca, veličina živoga naroda, pa veličina umjetnosti. Velik pokojnik, velik narod, velik klesar!« (De monumentis, 1904.)

Možda na samom završetku ostaje još nedoumica, a zgodno bi se uklopila i parafraza jedne Markesove priče »Vječita je ljubav od smrti jača« ili »Vječita je smrt od ljubavi jača«. O tome bi se moglo još razmišljati, ali znanje o našim velikanima i kulturnoj baštini koju su nam ostavili i dalje ostaje našom trajnom zadaćom. Zvonimir Pelajić

KNJIGA »ŠOKICA PRIPOVIDA« RUŽE SILADEV PREDSTAVLJENA U ZAGREBU

Biser dijalektalne proze

U svojoj drugoj knjizi Ruža Silađev predstavlja se kao sakupljačica narodnih proza, a knjiga sadržava i popis nadimaka u Sonti, rekla je dr. sc. Sanja Vulić

U organizaciji Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata održana je prošle srijede u Zagrebu književna večer na kojoj je predstavljena knjiga *Ruže Silađev »Šokica pripovida«*. Autorica je rođena 1949. u Sonti, gdje je završila i osnovnu školu, dok je Srednju medicinsku školu, farmaceutski odjel, završila u Somboru. Službovala je kraće vrijeme u Žminju i Iloku, a preostali radni vijek do mirovine provela u Sonti radeći kao ljekarnica. Prva joj je objavljena knjiga, etnografska zbirka dijalektalnih proza »Divani iz Sontek«, tiskana 2007., a druga »Šokica pripovida« objavljena prošle godine također u nakladi NIU »Hrvatska riječ« iz Subotice.

IZAZOVI NAKLADNIŠTVA

Urednik knjige ali i nakladničke djelatnosti NIU »Hrvatska riječ« iz Subotice *Milovan Miković*, govorio je o književnoj produkciji te izdavačke kuće ustvrdivši kako je u razdoblju od 2005. do 2011. godine objavljeno 47 naslova.

»Moglo ih je biti objavljeno barem još toliko, ako je suditi prema raspoloživim, kvalitetnim rukopisima. Ili, još i mnogo više, pridodamo li sva relevantna djela iz književne prošlosti ovoga podneblja, koja smo dužni poznavati, pomno proučiti i ostaviti naraštajima koji dolaze. O objavljenim djelima očitovali su se mnogi ugledni pisci, stručna kritika i drugi kompetentni sudionici književne javnosti, te drugi nakladnici, koji dobro poznaju sve teškoće, izazove i iskušenja uspostave – konzistentne nakladničke djelatnosti, pogotovu u manjinskoj zajednici, u

Ruža Silađev, Sanja Vulić i Milovan Miković

kojoj je mnogo toga, iz različitih razloga, postavljeno mimo knjige, a ne rijetko i protiv nje. Upravo radi toga dužan sam istaknuti kako je 2009. za okruglim stolom poznavatelja spisateljstva, knjige, kritike i nakladništva, u organizaciji Hrvatske matice iseljenika, na zagrebačkom 32. Interliberu – Nakladnička djelatnost NIU »Hrvatska riječ« proglašena za najbolju u cjelokupnom izvandomovinstvu. Ne samo u pogledu brojnosti objavljenih naslova, već i njezine profiliranosti«, rekao je Miković i dodao kako ta književnost obuhvaća sve stvaraoce koji su pisali i pišu na hrvatskom jeziku, uključivši i njegove dijalekte, bačku bunjevačku i šokačku ikavicu, a podrijetlom su iz Vojvodine, ili tamo žive i stvaraju, te su svoje djelo svjesno utkali u korpus hrvatske književnosti.

LOKALNI BESTSELER

Jedan od tih bisera književnosti vojvođanskih Hrvata je i knjiga »Šokica pripovida«, koju je predstavila njezina pri-

ređivačica dr. sc. *Sanja Vulić* s Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, ustvrdivši kako je ona svojevrsni nastavak prve knjige *Ruže Silađev*, koja je u lokalnoj zajednici, ali i šire, postala pravi bestseler, pa je ubrzo objavljeno i novo izdanje.

»Veći dio ove nove knjige sadrži autoričine tekstove na dijalektu koji su tematski vezani uz blagdanske običaje te ostale običaje i tradiciju, uključujući i različita pučka vjerovanja. Druga skupina dijalektalnih proznih priloga uglavnom je motivirana autoričinim sjeća-

njima na relativno novije događaje. Neke su od tih proza tek kratke crtice anegdotalnoga tipa, vrlo privlačnoga suvremenomu čitatelju. Ta skupina dijalektalnih tekstova također je svojevrsni nastavak prve knjige. Novost u ovoj drugoj knjizi predstavljaju narodne kratke proze iz Sontek, naravno na dijalektu, koje je Ruža Silađev zapisala od pučkih kazivača. U tom nam se dijelu knjige Ruže Silađev predstavlja kao sakupljačica narodnih proza koja uvijek točno navodi ime kazivača, a knjiga sadržava i jedan onomastički dodatak, odnosno popis nadimaka u Sonti«, rekla je dr. Vulić i naglasila da je autorica sastavila »tumač manje poznatih riječi i izraza« kako bi se širem čitateljstvu omogućilo lakše razumijevanje dijalektalnih proznih tekstova. Posljednja je govorila autorica Ruža Silađev zahvalivši svima koji su na bilo koji način pomogli u realizaciji knjige te pročitala nekoliko ulomaka iz nje.

Predstavljanju knjige »Šokica pripovida«, između ostalih, nazočio je i predsjednik »Šokadije« iz Zagreba *Martin Vuković*.

Zlatko Žužić

KORIZMENE DUHOVNE VEČERI U SOMBORU

Čovjek čovjeka ne čuje

Crkva nije obična zajednica u društvu, već zajednica svetih, a sveti su oni koji vjeruju Isusu Kristu, jer imaju jedan za drugoga osjećaja, sućuti, blizine, duše

Duhovni centar oca Gerharda ponedjeljkom organizira Duhovne večeri pod nazivom »Korizma 2012.« Na trećoj po redu duhovnoj večeri, koja je održana u ponedjeljak 12. ožujka, tema je bila »Vjerujem-vjerujemo«, a o tome je govorio otac Vjenceslav Mihetec. Dvorana udruge »Gerhard« bila je pretijesna da primi sve zainteresirane koji su željeli čuti oca Vjenceslava Miheteca. Svoje izlaganje otac Vjenceslav počeo je nekolicinom priča iz svakodnevnog života, kao svjedodžbom o tome koliko ljudi danas ne obraćaju pažnju jedni na druge, koliko ne poznaju jedni druge i koliko jedni za druge nemaju razumijevanja i sućuti.

»Pamtim, dok sam bio školarac, u Zagrebu smo se u tramva-

Otac Vjenceslav desno

ju poznavali, danas ni slučajno da naiđeš na nekoga poznatoga s kojim bi stao i porazgovarao. No svi mi činimo Crkvu i kakva je razlika između Crkve i onoga što svakodnevno gledamo na ulici? Ljudi su isti, brige ljudi iste. Međutim, teško je osjetiti zajedništvo, teško je osjetiti sućut jednih za druge. A sućut izaziva pomoć jednih drugima. Imamo svijet, imamo Crkvu.

No, taj svijet čini i Crkvu. Što je onda jedno, a što je drugo. Crkva je jedna drugačija zajednica, zato je zovemo svijetom. Ona je zajednica koja ne pripada ovome svijetu, već zajednica u kojoj se nastanjuje budućí svijet, već danas. Crkva je zajednica koja se ovdje trudi živjeti ono što će živjeti u vječnosti. Najkraće rečeno Crkva je zajednica Isusovih vjernika,

onih koji vjeruju Isusu Kristu«, kazao je otac Vjenceslav. Crkva nije obična zajednica u društvu, već zajednica svetih, a sveti su oni koji vjeruju Isusu Kristu, jer imaju jedan za drugoga osjećaja, sućuti, blizine, duše. »Crkva nije masa. To je zajednica onih koji vjeruju Isusu Kristu, u kojoj svatko ima ime i prezime. Imenom te zazvah, ti si moj ljubljani sin. Zato se na krštenju prima ime po kome nas pozna Bog. Kada ste na utakmici ili u kazalištu, tko koga poznaje ili mu zna ime? U Crkvi da«, kazao je otac Vjenceslav. Zadatak Crkve je otkrivati Isusa Krista, otkrivati njegovo tijelo u ovoj našoj zajednici. Tu je onda Crkva narod Božji. »Vratimo se na početak ove naše priče i na slučajeve kada smo prošli pored nekoga tko ima problem, a nismo stali da mu pomognemo. To su stvari gdje Crkva treba biti vidljivom, gdje treba pokazati lice Isusa Krista«, kazao je otac Vjenceslav.

Z. Vasiljević

TRIBINA U FRANJEVAČKOM SAMOSTANU U BAČU

Pazimo jedni na druge, potičimo se na ljubav i dobra djela

U nedjelju, 11. ožujka, u Franjevačkom samostanu u Baču održana je tribina naziva »Otvoreni korizmeni razgovor«, koju je vodio fra Josip Špehar O.F.M. predstojnik Samostana.

»Pazimo jedni na druge da se potičemo na ljubav i dobra djela«, (Heb.10,24) korizmena je poruka pape Benedikta XVI. za korizmu 2012. godine i upravo je to bila tema ovonedjeljne tribine. Poslije izlaganja fra Josipa, svoje viđenje o poticanju na ljubav i dobra djela iznio je i župnik vlč. Josip Štefković. U otvorenom razgovoru vjernici su imali prigodu izreći svoja viđenja o sadašnjem stanju stvari u svojoj sredini i društvu, o nedostatku ljubavi i razumijevanja, te kako potaknuti sebe i ljude u svom okruženju na ljubav, dobra djela, molitvu, Božju riječ i prihvatanje Krista. Odgovor je u papinoj poruci koju su pojasnili i vjernicima približili fra Josip i vlč. Štefković. »Plod prihvatanja Krista je život koji počiva na tri teologne krijeposti, to jest pristupiti Gospodinu istinitim srcem u punini vjere da se zajedno s braćom čine 'ljubav i dobra djela'. Kao potpora vjerniku u tom ponašanju, u skladu s evanđeljem, važno je sudjelovati na liturgijskim susretima i molitvi zajednice, to jest puno zajedništvo u Bogu«.

(citat iz Papine poruke).
Stanka Čoban

Križni put sa svijećama

Ove godine, po prvi puta na subotičkoj Kalvariji, organizira se Križni put sa svijećama. Čitanje postaja i pjevanje predvodit će mladi. Organizatori su mladi župe Uskrsnuće Isusovo, koji pozivaju vjernike da se odazovu na ovu pobožnost. Noćni Križni put održat će se u petak pred Cvjetnicu, 30. ožujka. Početak je u 20,30 sati, a ulaz je sa Somborskog puta. Očekuju vas mladi župe Uskrsnuće Isusovo.

A. Sudarević

KRIŽNI PUTEVI NA SUBOTIČKOJ KALVARIJI

- 18. ožujka, 15h – Križni put djece
- 25. ožujka, 15h – Križni put mladih
- 30. ožujka, 20.30h – Križni put sa svijećama
- 1. travnja, 15h – Križni put obitelji
- 6. travnja, 10h – Križni put za sve

* u slučaju lošeg vremena pobožnost će se održati u crkvi Uskrsnuće Isusovo

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Priprema: Lazar Merković

KRONOLOGIJA od 16. do 22. ožujka

16. OŽUJKA 1766.

U skladu s naredbom Namjesničkog vijeća Ugarske, u Požunu, Generalna kongregacija (skupština) Bačke županije odlučila je da Subotica, unatoč žalbe, ima obvezu i nadalje plaćati domestikalni porez, kojemu je osnovica iznosila 820 forinata.

17. OŽUJKA 1990.

U Gradskoj knjižnici otvorena je izložba fotografija *Aleksandra Sedlaka*, »Sjećanje na kocku«, taj od drveta izrađeni predmet koji je zamjenjivao stol u nekadašnjem bistrou »Maximarketa«, oko kojega su se okupljali umjetnici, boemi, alternativci i dr. U dugoj povijesti Subotice jedno od najznačajnijih gradskih okupljališta.

17. OŽUJKA 1991.

Tavankutskom KUD-u vraćen je naziv koji je ponijelo prigodom osnutka 1946. godine: Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo Matija Gubec.

17. OŽUJKA 1995.

U galeriji Gradske knjižnice otvorena je izložba posvećena 125. obljetnici od pokretanja »Bunjevačkih i šokačkih novina« naslovnog biskupa *Ivana Antunovića*.

18. OŽUJKA 1893.

Umro učitelj *Stipan Govorković*, koji je u bunjevačkim subotičkim školama predavao na onodobnom hrvatskom standardu. Rođen je 1806. godine.

18. OŽUJKA 2002.

U Maloj Bosni je utemeljena Hrvatska udruga kulture »Lajčo Budanović«.

19. OŽUJKA 1726.

U Tukulji je rođen *Tadija Bošnjak*, franjevac, profesor filozofije i teologije na hrvatskim učilištima u Podunavlju. Od 1777. do

1783. bio je ravnatelj franjevačke gimnazije u Somboru, a od 1783. do 1786. poglavar samostana u Petrovaradinu. Umro je u Baji 26. listopada 1787.

19. OŽUJKA 1870.

Pojavio se prvi broj »Bunjevačkih i šokačkih novina« koje je izdavao i uređivao *Ivan Antunović*. Pokrenuo ih je na tragu Hrvatsko-ugarske nagodbe, odnosno Zakona o narodnim manjinama iz 1868. godine, a cilj im je naznačio u pozivu na pretplatu ovoga lista: »Braćo mila, svanulo je, neka je dakle kraj neplodnoj tužbi, nastao je dan i pozivljemo se svikoliki, u kojima još bunjevačka, šokačka krv vrije, da se združimo, snagu i svu našu silu sjedinimo i narod naš od sjegurne propasti izbavimo, a na onog, koji bi se iz ovog narodnog posla izvukao, na sve grlo vičemo: da ga nije mila Bunjevka, Šokica svojim slatkim mliekom dojila, već nemila Turkinja odgojila.« Antunović je tri godine izdavao i uređivao BŠN, uspješno se odupirući odnarođivanju bunjevačkih i šokačkih Hrvata, no nisu ni njegovi protivnici mirovali, pa su ga vlastodršci javno i arogantno ometali u njegovu pothvatu. Antunović u prosincu 1872. obustavi izlaženje ovog lista, a nastavi s izdavanjem »Bunjevačke i šokačke Vile«, koja je do tada izlazila kao prilog BŠN.

19. OŽUJKA 1948.

Okružni sud u Subotici izrekao je oštru presudu tzv. grupi *Ivana Kujundžića* zbog navodne protunarodne, protudržavne i neprijateljske djelatnosti. Istodobno je počelo suđenje grupi prof. *Marije Čović*, koja je također osuđena na višegodišnju kaznu zatvora.

19. OŽUJKA 1998.

Na sjednici subotičke Skupštine općine, većinom glasova odbornika, *Milovan Miković* ponovno

je izabran za direktora i glavnog i odgovornog urednika NIP »Subotičke novine«. Na istoj sjednici *Valéria Ágoston Pribilla* izabrana je za direktoricu Dječjeg kazališta.

20. OŽUJKA 1813.

Rođen je *Karlo Bjelicki*, financijski službenik, bibliofil i utemeljitelj somborske Gradske knjižnice koja danas nosi njegovo ime. *Bjelicki* je isprve okupio čitateljski krug, a kasnije pokrenuo Udrugu za osnutak općinske knjižnice i također izradio njezin statut 1859. godine. Među ostalim razvio je plodnu suradnju sa zagrebačkom Maticom ilirskom koja mu pruža svesrdnu pomoć u nabavci knjiga, časopisa i novina. Knjižnicu je utemeljio u svom domu, a u fondovima je sakupio oko deset tisuća knjiga. Umro je 16. veljače 1878. godine.

20. OŽUJKA 1954.

Skupina mladih glumaca i redatelja koja se »odmetnula« od zagrebačkog HNK, na čelu s prof. dr. *Brankom Gavellom*, i preuzela (29. svibnja 1953.) zgradu Malog kazališta (u Frankopanskoj 10) osnovala je – Zagrebačko dramsko kazalište. Budući da je započela obnova toga prostora cijelo je kazalište došlo na gostovanje u Suboticu gdje su izveli svoju prvu predstavu. Kazalište je otvorilo vrata gledateljima 30. listopada 1954. godine Golgotom *Miroslava Krleže*, u postavci *B. Gavelle*.

20. OŽUJKA 1995.

U okviru obilježavanja 25. obljetnice Kulturno-umjetničkog društva Bunjevačko kolo, mr. sc. *Josip Buljovčić* je govorio o značaju i doprinosu »Bunjevačkih i šokačkih novina« i »Bunjevačke i šokačke vile«, u preporodnom pokretu i osvješćivanju podunavskih Hrvata, pridonoseći kasnije pokretanju i drugih hrvatskih

glasila u ovom podneblju.

20. OŽUJKA 1981.

U Gradskoj knjižnici započela je izrada prve cjelovite bibliografije o Subotici. Od 1848. godine, kada je izašao prvi list »Honunk Állapota ...«, ovdje je pokrenuto oko 400 raznih listova i časopisa, a tiskano je više stotina knjiga i drugih publikacija.

21. OŽUJKA 1902.

U 58. godini života preminuo je *Ago Mamužić*, pravnik, glavni odvjetnik Gradskog poglavarstva, pisac i novinar. Bio je pokretač više kulturnih udruga i listova, a također i »Pučke kassine«. Izdavao je novine pod naslovom »Bácskai Ellenör« (Bački revizor).

21. OŽUJKA 1999.

Okončano je zračno snimanje Subotice, neophodno za izradu novog, detaljnog urbanističkog plana grada i Palića. Snimanje je završeno u zadnji čas, budući da je za tri dana započelo ratno stanje i bombardiranje i Subotice s okolicom.

22. OŽUJKA 2002.

U Dubrovniku je preminuo *Geza Kikić*, profesor jezika i književnosti, književni kritičar i antologičar. Početkom sedamdesetih godina XX. stoljeća u Zagrebu su mu, nakladom Matice hrvatske, objavljena dva značajna djela – Antologija poezije bunjevačkih Hrvata i Antologija proze bunjevačkih Hrvata. Ubrzo su uslijedile optužbe zbog sudjelovanje u hrvatskom proljeću i progoni zbog tobožnjeg hrvatskog nacionalizma, uz zabranu objavljivanja. Zbog ovih i drugih razloga Kikić se preseljava u Hrvatsku. U rukopisu su mu ostala djela u kojima se bavi obradom tema iz preporodnog pokreta i književnom kritikom bunjevačkih i šokačkih Hrvata.

NASTAVLJAMO I DALJE KROZ SVIJET KULINARSTVA, SLANIH I SLATKIH DELICIJA, NAPITAKA I JOŠ MNOGO ČEGA PAMETNOGA I POUČNOG...

Riža – namirnica antikviteta

Riža u mitologiji Dalekog Istoka (Kina, Japan, Burma i dr.) zauzima važno mjesto. Smatra se darom od bogova, odnosno u nekim se zemljama vladar smatrao bogom zrenja riže.

Čovjek koristi rižu već više od 5000 godina. Pradomovina su joj Indija i Kina, odakle je prenesena u Siriju i istočnu Afriku. U Europi se uzgaja od 8. stoljeća, premda ju je, zahvaljujući ratnim pohodima *Aleksandra Velikog*, Grčka upoznala već u 4. st. prije Krista, pa možemo reći da je riža namirnica antikviteta.

Međutim, danas se smatra da je upravo zahvaljujući arapskom narodu ova namirnica opstala u mediteranskom području i tako se proširila među stanovnicima Sredozemlja. Zapadni dijelovi europskog kontinenta dugo su ovu namirnicu smatrali rijetkom i egzotičnom biljkom, a njezina je cijena u tim područjima bila toliko visoka da su je mogle priuštiti samo bogate obitelji.

Postoje zapisi s kraja 12. i početka 13. stoljeća o uzgoju riže na imanjima bogatih obitelji, oko samostana i sanatorija. Postojala je priča, zapravo prava »fama« o tomu da je riža terapijska namirnica, nutritivno vrlo vrijedna, lako probavljiva i gastronomski zahvalna jer omogućuje mnoštvo različitih načina pripreme. Zbog svega toga pojedine su se obitelji, ondašnja vlastela, naprosto natjecale u tome da ovu namirnicu uvrste na svoje svakodnevne tpeze.

Koncem 15. stoljeća riža se intenzivno uzgaja na području sjeverne Italije i na taj

način postaje dostupnija i uz našu obalu, osobito na onim njezinim dijelovima koji su razvijali trgovinsku razmjenu sa susjednim državama na Apeninskom poluotoku.

Uz pšenicu riža je najvrjednija žitarica na svijetu, osnovna je namirnica gotovo polovici čovječanstva. U usporedbi s ostalim žitaricama, riža ima najveću energetsku vrijednost.

Danas se riža prodaje u svim većim trgovinama i marketima. Riža može biti neoljuštena, obavijena vanjskom opnom, poluoljuštena i oljuštena. U prehrani

čovjeka najviše se upotrebljava oljuštena riža. Postoji više od 1500 sorti riže koje se razlikuju izgledom i sastavom. Prema obliku zrna razlikujemo rižu dugog, srednjeg i okruglog zrna. Vrste riže dugog zrna najčešće imaju i druge nazive koji upućuju ili na njihov način obrade ili na njihovo podrijetlo, kao npr. *parboiled*, smeđa riža, basmati, jasmin i indijanska – divlja riža.

Najpoznatije riže okruglog zrna su *arborio*, *splendor*, *verona*, *ostija*.

SLATKE KUGLICE OD RIŽE

Potrebni sastojci:

- 200 g integralne riže
- 100 g popečenih lješnjaka
- 100 g grožđica
- 50 g popečenih pšeničnih klica
- sok i korica od naranče
- 1-2 žlice likera od riže ili od naranče
- kokosovo brašno

Priprema:

- Rižu skuhajte i ohladite. Dodajte mljevene lješnjake, narezane grožđice, sok i naribanu koru naranče, pšenične klice i liker. Umijesite tijesto i od njega oblikujte kuglice. Kuglice od riže uvaljajte u kokosovo brašno. Kuglice možete uvaljati u rogač ili mljevene bademe.

Piše i uređuje: Branka Dulić

KRUMPIR S RIŽOM – stari recept iz iz Gorskog kotara!

Potrebni sastojci:

2 veća krumpira / 5 žlica riže / 4 žlice ulja /
1 manja glavica luka / 1 žlica sitno narezanog peršina /
na vrh noža slatke crvene paprike /
vegeta, sol, papar

Priprema:

1. Pripremiti sve sastojke za ovo jelo, krumpir narezati na kockice, očistiti rižu, sitno nasjeckati luk i sitno nasjeckati peršin.
2. Na ulju popržiti posoljen luk dok ne postane staklast, dodati crvenu papriku i krumpir pa sve pirjati nekoliko minuta.
3. Na krumpir staviti rižu, zaliti s 3 dl tople vode, dodati sjecani peršin, vegetu, papar i malo soli, pa kuhati dok krumpir i riža nisu kuhani i dok voda ne ispari. Ovo jelo je prilog uz meso.

PRIPREMA JELA S RIŽOM

Kako bi riža postala jestiva, mora se termički obraditi. Najčešći način termičke obrade riže jest kuhanje. Rižu stavljamo kuhati u kipuću posoljenu vodu, a omjer između količine riže i vode trebao bi biti najmanje 1: 4. Riža se kuha, ovisno o sorti, između 15 i 20 minuta, a zrna moraju jednolično nabubriti bez međusobna lijepljenja te zadržati oblik.

Ili, kako se pjesnički izrazio o pripremanju riže *Chiu-Lin*: »Riža mora biti prozračna kao biseri i lepršava kao trešnji cvijet«.

Sorte dugog zrna upotrebljavaju se kao dodaci juhana i salatama, za pripremu nadjeva, kao kuhani ili prženi u obliku kreketa ili kuglica prilozi mesnim jelima i kao samostalna jela u kombinaciji s povrćem, mesom ili ribom.

Najpoznatije jelo koje se priprema od okruglog zrna riže, koje sadrži dosta škroba, je rižoto. Riža se poslužuje i kao desert u obliku raznih nabujaka, pudinga, pa čak i sladoleda.

Kako je riža nezaobilazan dio rizi-bizija i juhe od rajčica, tako je i zanimljiv sastojak salata, bilo da je ona pripremljena na grčki, tajlandski, marokanski ili meksički način. U kombinaciji s povrćem, mesom i ribom možete je uviti u tanko tijesto i peći ili pržiti, naravno radi se o »spring-rolls« ili proletnim rolnicama.

Najpoznatiji japanski izvozni kulinarSKI proizvod koji sadrži rižu je sushi. Iako to jelo poznajemo kao kombinaciju sirove ribe i riže obavijene morskom algom, termin sushi u japanskoj kuhinji označava sva jela koja su napravljena od riže uz dodatak octa.

Za dobrodošlicu uz jela azijske kuhinje ne zaboravite rižino vino – sake.

MOŽDA NISTE ZNALI, A TREBATE ZNATI!

Riža se po svojim svojstvima ubraja u dijetne namirnice. Hranjiva je i lako probavljiva. Brzo donosi energiju, dobro djeluje na crijevnu floru i nikada ne izaziva alergije. Budući da ne sadrži gluten, važan je dio bezglutenske dijetete. Sadrži minerale poput magnezija, koji je anti-stresni mineral. Riža nadalje regulira krvni tlak, povećava elastičnost krvnih žila, smiruje živce, štiti od ateroskleroze, srčanog infarkta, nervoze... Korisna je i kao hrana za dojenčad.

POLIKLINIKA
 Jelene Čović 28, 24000 Subotica, 024/553-774, 024/567-495, 063/508-813
www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata
Badawi
 Kardiologija, Ultrazvuk, Gastroskopijska, Laboratorij, Alergotest
 Budwig protokol, Akupunktura, Biorezonanca-SCIO, Detox,
 Ellman-Radiotalasna kirurgija, tehnika emocionalne slobode-EFT, Masaža, Bahove kapi, Bioptron, Magneti i ostalo...

20 godina sa vama

Poliklinika za vašu obitelj

	SLAVNI SPANJOLSKI SLIKAR, PERJANICA KUBIZMA	POK. SLIKAR MURTIĆ	GORNJI DIO LICA	POVRŠINSKI DIO TKIVA	TESLINI INICIJALI	ITALIJA	NOVINARKA ROŽMAN	PLOSNATA RIBA S MORSKOG DNA	PRI, DO	FOTOGRAF VESOVIĆ	ELAN, ZANOS	RIMSKA JEDINICA	RAIFIN IMENJAK
POMFRIT													
VATRENI PRISTAŠA						RIMSKI NOGOMETNI KLUB RIZIČNOST						PRVI VOKAL ZGB. ROCKER, DRAGO	
BOLOVI KRACE					VRSTA ŽITARICE (KRUH) GLJIVICE NA HRANI				TALIJANSKI REDATELJ, ERMANNODRAŽ				
RIMSKA PEDESETICA		KALAUZ BOKSAČI KOJI IDU NA NOKAUT (MNOŽ.)								NJEMAČKA NOGOMETNA REPREZENTACIJA PODVALA			
JA, TI, ...			GLUMICA MARTINELLI TRANS-PORTNI TERET (FON.)				TALIJANSKI GRADIĆ PJENUŠKA ŠPLITER GRANATE						DUBROVAČKI POMORAC, MIHO
USKLIK, POKLIC						ŽBUN GLASATI SE JECAJIMA					NIKOLA PILIĆ STRIČEVA ŽENA		
MJESTO KOD OPATJE				KOKOŠI "PROIZVOD" HODŽA NA MINARETU					RIJEKA U MÜNCHENU SKLADATELJ AR-NAUTALIC				
STARLETA IZ SPASILAČKE SLUŽBE													
NAŠ KNJIZEVNIK (CAREVA KRALJEVINA)													
SRPSKI SLIKAR IZ OTOKA													
SELEN			RUMUNJSKI MEDVJEDIĆ (obrnuto: TONE) IZBOR					NJEMAČKI STANDARD DOBRO (NIJE LOŠE)				"TONA" GLASATI SE RIKOM	
BOSANSKI PIJETAO (HOROZ)					IVICA ANTI KOSTELIĆU PTICA GRABLJIVICA				IMPERATOR KVIZ VODITELJ FILIPOVIĆ				BIVŠI VATRENI NOGOMETAŠ, DARIO
GOVORNIK UMJETNIM JEZIKOM IDO BILJKA S ALIZARINOM							GRČKO SLOVO NORDIJSKO MUŠKO IME (OLAF)				POVIK ZA TJERANJE KOKOŠI IZAKOV SIN		
BELGIJA		ČEŠKI: DA APSCISE I ORDINATE				OLIČEV NADIMAK MJERE ZA EL. OTPOR				PRETHODNIK EURA (ECU) PJEVAČ PATTIERA			
ČOVJEK U ROPSTVU				DOMINACIJA BOJA U LIKOVNOM DJELU RIJEKA									
ČINITI SIROMAŠNIJIM													
NAŠ ARHITEKT I RESTAURATOR													

RJEŠENJE KRIŽALJKE:
 pecarec, stojan aralica, se, enot, din, t, oroz, sin, car, idist, eta, is, b, ano, ola, eki, rob, kolorizam, osiromašivati, čiril iekovic.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
 »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
 Ivan Gregurić, Mato Groznica,
 Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
 Josip Stantić, Thomas Šujić,
 Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
 e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

mr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
 Slavica Mamužić (novinarka)
 Dražen Prčić (sport i zabava)
 Željka Vukov (društvo i urednica Hreka)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
 Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

LEKTOR:

Vladan Čutura

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
 Ljubica Vujković-Lamić
 Josip Horvat

TELEFON:

++381 24/55-33-55
 ++381 24/55-15-78
 ++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN:

355-1023208-69

E-MAIL:

hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB:

www.hrvatskarijec.rs

TISAK:

»Rotografika«
 doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
 Agencije za privredne registre Republike Srbije
 pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
 у публикацији Библиотека
 Матице српске, Нови Сад
 32+659.3(497.113=163.42)

Ledolomei s Mostonge

Mnogi su ove zime veljaču doživjeli kao nešto natprirodno s čim se još nisu susretali u svom životu. Hladni talas koji je zadesio ove naše krajeve donio je pomutnju u normalan život i pokraj svih pogodnosti koje pruža XXI. stoljeće. Zimi i snijegu radovala su se samo djeca i rijetki zaljubljenici u zimu i zimske čarolije. U sveopćoj krizi koja nas uporno prati već više od dva desetljeća, ovako jaka zima donijela je samo dodatne troškove na ionako oslabljene kućne proračune. A prije samo nešto više od sedam-osam desetljeća ljudi su zimu i njene prateće pojave znali i te kako dobro iskoristiti. I to na ovim prostorima. Nije tu bilo nikakvih zimskih skijališnih centara ili zimskih odmarališta, no zaleđeni jendeci, rječice i kanali itekako su bili dobro iskorišteni za: »korčulanje« na specijalno za to napravljenim »korčulama«, klizanje, po koje »grutanje«, sanjkanje i sl. Ipak, vodene površine su se u zimskom periodu i korisno eksplloatirale.

Kada bi zima dobro pokazala svoje čudi i rijeke i rječice dobro prekrivio led, privatni obrtnici, kojih je u to vrije-

me bilo dosta, osobito mesari, gostioničari i slastičari (sladoledari), zakupljivali bi od općine dio rijeke da bi mogli odnositi led u svoje ledare. Za taj posao u Baču je najpogodija bila rječica Mostonga koja se zbog svog laganog toka redovito zamrzavala svake zime. Kao svi veliki poslovi u ono vrijeme, i ovaj posao se odvijao uz pomoć mobe, prijatelja i susjeda. »Proces proizvodnje« je tekao ovako – »ledolomci« su lomili i odvajali led iz zamrznute rijeke, potom bi se komadi leda tovarili u zaprežne saonice i odvozili do ledare. Ledare su bile na praznim placevima u selu, obično u vlasništvu dotičnog obrtnika komu je led bio potreban. To su bile kućice napravljene od trske ili kukuruzovine koje su u unutarnjem dijelu umjesto poda imale iskopanu rupu u koju su se lagerovali komadi leda. Red leda, red trske ili kukuruzovine, i tako dok ponestane ili leda ili trske. Da bi se ovako spremljen led što dulje sačuvao od topljenja, na kraju bi se sve to dobro zatrpalo kukuruzovinom, trskom ili slamom i tako spakirano stajalo dok se nije ukazala prva potreba za hlađenjem namirnica –

mesa, sladoleda, pića. U Baču su bile tri ovako napravljene kućice za čuvanje leda i sve tri su bile u blizini Mostonge.

Koncem tridesetih i početkom četrdesetih godina prošloga stoljeća, dok još električna energija nije ušla u svačiji dom, u bačkim mesnicama, gostionicama, slastičarnama, pa i u nekim »gospodskim kućama«, pojavili su se hladnjaci koji su hladili uz pomoć leda iz Mostonge, tj. iz ledare. Ovi hladnjaci su bili napravljeni od drveta, a s unutarnje strane su bili izolirani limom i izolacijskim materijalom prirodnog podrijetla iz tog vremena. Na sredini rashladnog uređaja nalazio se limeni rezervoar u koji se spremao led, a sa strane

su se čuvale namirnice koje je taj led hladio. Na dnu rezervoara nalazila se pipa kroz koju se puštala voda kada bi se led otopio. Ovakve hladnjake, uz već spomenute obrtnike, koristili su i vlasnici dreš vršilica u vrijeme žetve, da bi sačuvali hranu i piće za svoje radnike na salašima i guvnima prilikom vršidbe. Stariji čitatelji sigurno se sjećaju sladoledara koji su prolazili kroz sela s kolicima punim sladoleda. I taj sladoled je hladio led iz ledare.

Mostonga je presušila, nema više leda, nema ni ledara, a pokoji hladnjak na led se čuva samo još u muzejima ili etno kućama. Šteta, koliko bismo samo struje uštedjeli.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

RECITATORI NA HRVATSKOM JEZIKU NASTAVLJAJU NIZATI USPJEHE

Održana Zonska smotra recitatora

Još se nije osušila tinta na diplomama dodijeljenim na Općinskoj smotri recitatora, a već je održano i Zonsko natjecanje. Nastavljajući pozitivnu tradiciju, recitatori na hrvatskom jeziku su i ovoga puta zasijali.

Mlađi uzrast

Srednji uzrast

Stariji uzrast

Od ukupno osam recitatora koji su govorili na hrvatskom jeziku čak šestoro ih se plasiralo na Pokrajinsku smotru koja će biti održana u Sečnju, od 20. do 22. travnja.

Zonska smotra recitatora održana je 9. ožujka u prostorijama Čitaonice Gradske knjižnice za najbolje recitatore Apatina, Sombora, Bačke Topole, Kanjiže, Ade, Sente, Bečeja, Malog Idoša i Subotice. Oko devedeset natjecatelja - podijeljenih u tri starosne dobi: mlađi uzrast (učenici od I. do IV. razreda osnovne škole), srednji uzrast (od V. do VIII. razreda) te stariji uzrast

(srednjoškolci) - ocijenjivalo je tročlano prosudbeno povjerenstvo u sastavu: **Miodrag Petrović**, glumac iz Novog Sada, **Katalin Fazekas**, profesorica iz Novog Sada i **Katarina Čeliković**, profesorica iz Subotice. Oni su odlučili da su svojim kazivanjem poezije čak 33 recitatora stekli pravo sudjelovanja na Pokrajinskom natjecanju.

Sve čestitke pobjednicima sa željom da iz Sečnja donesu bar nekoliko zlatnih diploma. Dotad, dragi moji prijatelji, čitajte poeziju i govorite je glasno u svakoj prigodi, a ne samo kada je neko natjecanje. Kazivanje lijepih biranih riječi oplemenjuje dušu onoga koji govori, no i onoga koji sluša. Razlog više je i to što sljedeći tjedan, točnije 21. ožujka, obilježavamo Svjetski dan poezije. Ako vam bolje ide pisanje od kazivanja poezije, napišite neku pjesmu i pošaljite nam ju, a mi ćemo je rado objaviti.

Nagrađeni recitatori na hrvatskom jeziku:

Mlađi uzrast: Lucija Ivanković Radaković i Donna Karan.

Srednji uzrast: Davorin Horvacki, Josip Jaramazović i Filip Nimčević.

Stariji uzrast: Dragana Sudarević.

KALENDAR ZA NAREDNI TJEDAN

- 16. ožujka - Dan pravika
- 17. ožujka - Svjetski dan pomorstva
- 19. ožujka - Dan lastavica
- 19. ožujka - Dan svetog Josipa
- 20. ožujka - Svjetski dan bez mesa
- 20. ožujka - Dan frankofonije
- 20. ožujka - Svjetski dan pripovijedanja
- 20. ožujka - Međunarodni dan kazališta za djecu i mlade
- 20. ožujka - Ravnodnevnica ili ekvinocij, početak proljeća
- 21. ožujka - Svjetski dan poezije – UN
- 21. ožujka - Međunarodni dan za eliminaciju svih oblika rasne diskriminacije – UN
- 21. ožujka - Svjetski dan zaštite šuma – Dan Gorana
- 21. ožujka - Svjetski dan sindroma Down
- 21. ožujka - Međunarodni dan invalida rata
- 22. ožujka - Svjetski dan vode – UN
- 22. ožujka - Svjetski dan lutkarstva

19. OŽUJKA – BLAGDAN SVETOG JOSIPA I HRVATSKE ZAJEDNICE U SRBIJI

Sveti Josipe, moli za nas!

Odlukom Hrvatskoga nacionalnog vijeća, blagdan svetog Josipa je jedan od četiriju blagdana hrvatske zajednice u Srbiji.

O svetom Josipu ne znamo previše. Znamo da je, prema evanđeljima, bio iz Davidove kraljevske dinastije, a po zanimanju tesar. Evanđelist i apostol sveti Matej za nj kaže da je bio pravednik, što znači krepostan i svet muž.

Štuje se i kao poglavar Svete obitelji.

Sveti Josip je ostao zbunjen kada je vidio da je Marija trudna, a nije znao na koji način se to dogodilo. Bio je siguran da je Marija čestita žena te da izbjegne govorkanje i sve negativno što bi za nju slijedilo, odlučio ju je potajice otpustiti. No, kada ga je Anđeo Božji poučio da je Marija trudna po Duhu Svetome, prihvatio je bez bojazni Božji plan. Išao je s Marijom u Betlehem na popis pučanstva i tada se rodio Isus. Potom je bježao u Egipat pod Herodovom smrtnom prijetnjom Isusu. Hodočastio je s dvanaestogodišnjim Isusom i Marijom iz rodnog Nazareta u Jeruzalem i zabrinuto tražio Isusa, koji se izgubio. O kasnijem životu i kada je umro ne znamo ništa.

Ali znamo da se Odlukom Hrvatskog sabora od 1687. godine sveti Josip štuje kao zaštitnik hrvatskoga naroda. Skupa s Marijom i Isusom čini Svetu obitelj.

U tijeku je Devetnica svetom Josipu u crkvi svetog Roka

Postoje brojne molitve svetom Josipu koje se mole u određenim prigodama i potrebama. Svoju molitvu možete i sami sastaviti, svojim riječima iz srca i duše. Ukoliko više volite već sastavljene molitve evo jedne molitve za obitelj.

MOLITVA SVETOM JOSIPU ZA OBITELJ

O Josipe, Oče Sveti,
čuvaj našu kuću
i posveti svu obitelj da se složi,
ljubav sveta među svima neka se množi.
Mir, veselje k nama svrati,
strah Gospodnji neka nas prati.
Krijepošću da nam život plodi,
putem raja da nas vodi.
Čuj nam, Oče, molbu vruću,
čuvaj nas i svu nam kuću.
Tebi ključeve naše kuće predajem,
gospodarom Te u njoj prepoznajem.
Sve što može naškoditi kući, dostoj se odstraniti.
U Presvetog Srca Rani Ti nas Oče sve nastani,
da živimo na tom svijetu kao Ti u Nazaretu.

u Subotici. Još uvijek nije kasno da se priključite i izmolite potrebne milosti od ovog sveca. Devetnica traje do ponedjeljka, 19. ožujka, a počinje svaki dan u 17.30.

Uskoro Uskrsna kreativna radionica u Gradskoj knjižnici

Na Dječjem odjelu Gradske knjižnice protekli vikend je bio rezerviran za stalne kreativne radionice. Ovoga puta djeca su naučila jednu novu i interesantnu tehniku. Izrađivali su okvir za slike pletući ga od traka isječenih PVC boca. Morate priznati da je tema bila više nego dobra, pri tome ekološka, ali i veoma kreativna jer se ovom tehnikom mogu izrađivati i drugi predmeti: razne torbe, neseseri, kutije i slično, a čak se i materijal može zamijeniti i drugim korisnim otpadom. Primjerice papirićima od bombona, omotima od keksa i čokolade i slično.

Kako su se djeca snašla pokazuju sljedeće fotografije.

Bliži se Uskrs pa iz Gradske knjižnice poručuju da se već sada možete prijaviti za Uskrsnu radionicu koja će biti održana na Dječjem odjelu 31. ožujka u ustaljenim terminima, od 9 i od 11 sati. Broj mjesta je kao i dosad ograničen te osigurajte svoje mjesto što prije putem telefona: 024/ 553-115 ili osobno na Dječjem odjelu. Potrebni materijal osigurava knjižnica, a gotove uratke djeca nose kući. Cijena je 150 dinara.

Pripremite se za Uskrs i dođite na Uskrsnu radionicu Gradske knjižnice.

**PETAK
16.3.2012.**

06:07 Najava programa
06:12 Trenutak spoznaje
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
09:09 Lugarnica 19, serija
09:52 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Dnevnik s Antarktike, dokumentarni film
11:10 Debbie Travis preuređuje 1
12:00 Dnevnik
12:30 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela
13:15 Dr. Oz, talk show
14:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:10 Drugo mišljenje
14:40 Kad čuješ trubu ti uzmi sombrero, emisija pučke i predajne kulture
15:15 Ponos Ratkajevih, serija
16:00 Alisa, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u pet
17:22 Hrvatska uživo
18:25 Putem europskih fondova
18:42 Iza ekrana
19:12 20pet, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Odabrao Delo H.: Lost JFK Tapes - the Assassination, dokumentarni film
21:05 Ciklus hrvatskog filma: Konjanik
23:30 Dnevnik 3
00:05 Peti dan, talk show
00:55 Na rubu znanosti
01:45 Filmski maraton: Opasna pratnja, američko-britanski film
03:30 Filmski maraton: Pogled u visine, američki film
04:55 Lugarnica 19, serija

06:35 Najava programa
06:40 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela
07:25 Teletubbies, animirana serija
07:50 Mala TV:
--:-- TV vrtić: Most
--:-- Oblutak: Oblutak uči voziti, crtani film
--:-- Tajni dnevnik patke Matilde: Izlet (R)
08:20 Mega Mindy, serija
08:45 Connor na tajnom zadatku 2, serija za mlade
09:10 Školski sat: Biti

balerina/baletan - kako izgleda biti učenik baletne škole
10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
13:30 Sunny i slon, francuski film
15:05 Crtani film
15:10 Degrassi Novi naraštaj 3, serija za mlade
15:35 Obična klinka, serija za mlade
16:00 Školski sat: Biti balerina/baletan - kako izgleda biti učenik baletne škole
--:-- Puni krug
16:45 Mala TV:
--:-- TV vrtić: Most
--:-- Oblutak: Oblutak uči voziti, crtani film
--:-- Tajni dnevnik patke Matilde: Izlet (R)
17:15 Briljanteen
18:00 Regionalni dnevnik
18:20 Županijska panorama
18:30 Tree Hill 7, serija
19:15 Teletubbies, animirana serija
19:40 Glazba, glazba...
20:00 Moj rođak Vinny, američki film
22:00 Spaliti nakon čitanja, američko-britansko-francuski film
23:40 Nora Roberts 2: High Noon, mini-serija
01:10 Retrovizor: Simpsoni 19, humoristična serija
01:35 Retrovizor: Mercy 1
02:20 Retrovizor: Kojak 1
03:10 Noćni glazbeni program

05:55 I tako to..., serija
06:25 Nate Berkus Show
07:20 Beba Felix, serija
07:45 Jumanji, crtana serija
08:10 TV izlog
08:25 Kad lišće pada, serija R
09:25 TV izlog
09:40 Izgubljena čast, serija R
10:40 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:40 IN magazin R
13:30 Larin izbor, serija R
14:30 Walker, teksaški rendžer, serija
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast, serija
22:00 Smrtonosno oružje 3, igrani film
00:10 Miris love, igrani film, R
01:55 Magla, igrani film, R
03:45 Ezo TV, tarot show
05:15 Nad lipom 35, show R
06:15 Dnevnik Nove TV R
07:05 IN magazin R

07:40 Kraj programa

06:05 RTL Danas, (R)
06:50 Vatreno nebo, telenovela (R)
07:45 PopPixie, crtani film
08:00 Moji džepni ljubimci, animirani film
08:20 Dragon Ball Z, animirani film
08:45 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)
09:10 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode) (R)
11:15 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
12:05 Vatreno nebo, telenovela (dvije epizode)
14:05 Krv nije voda, serija (R)
15:00 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode)
16:55 RTL 5 do 5
17:05 Večera za 5
18:00 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 Krv nije voda, serija
20:00 Lara Croft Tomb Raider 2: Kolijevka života, igrani film, avanturistički
22:05 Čuvari, igrani film, znanstveno-fantastični/akcijski
01:10 Zrcala, film, horor
03:10 Astro show, emisija uživo
04:10 RTL Danas, (R)
04:45 CSI, kriminalistička serija (dvije epizode)

**SUBOTA
17.3.2012.**

05:55 Najava programa
06:00 Drugo mišljenje
06:45 Iza ekrana
07:15 Kad čuješ trubu ti uzmi sombrero, emisija pučke i predajne kulture
07:45 Hrvatska kronika BiH
08:00 Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Udaljeni bubnjevi, američki film
09:40 Fotografija u Hrvatskoj
10:00 Vijesti
10:09 Kućni ljubimci
10:45 Indonezija - tropski raj, dokumentarni film
11:15 Normalan život
12:00 Dnevnik
12:30 Veterani mira, emisija
13:15 Duhovni izazovi, međureligijski magazin
13:50 Prizma
14:35 manjinski Mozaik
14:50 HAZU portreti
15:05 Eko zona
15:35 Earth Under Water, dokumentarni film

16:30 Euromagazin
17:00 Vijesti u pet
17:20 Reporteri
18:20 Potrošački kod
18:50 Globalno sijelo
19:20 Loto 7/39
19:30 Dnevnik
20:10 Do posljednjeg zbora
21:10 Najmoćnije žene svijeta: Wallis Simpson, dokumentarna serija
22:05 Dnevnik 3
22:35 Kriminalci na godišnjem, američko-britanski film
00:25 Filmski maraton: Milk, američki film
02:30 Filmski maraton: Ševe na koncu, češki film
04:00 Fotografija u Hrvatskoj
04:15 Najmoćnije žene svijeta: Wallis Simpson, dokumentarna serija
05:05 Eko zona

07:00 Najava programa
07:05 Opera box
07:35 Patak Frka, crtana serija (R)
08:00 Maharal - tajna talismana, serija za mlade
08:25 Mala TV
--:-- Baltazar: Izumitelj cipela
--:-- Danica: Danica i komarac (R)
--:-- Čarobna ploča - II.razred (R)
08:55 Schladming: Svjetski skijaški kup - slalom (Ž), prijenos 1. vožnje
09:45 Crtani film
09:55 Schladming: Svjetski skijaški kup - veleslalom (M), prijenos 1. vožnje
10:55 Trolovi, crtana serija
11:25 Schladming: Svjetski skijaški kup - slalom (Ž), prijenos 2. vožnje
12:25 Schladming: Svjetski skijaški kup - veleslalom (M), prijenos 2. vožnje
13:25 KS Automagazin
14:25 Odabrao Delo H.: Lost JFK Tapes - Assassination, dokumentarni film
15:15 Ružiona
15:45 Crtani film
15:55 4 zida
16:25 Direkt: Nesreća
16:55 Rukomet, Seha liga: Nexa - Borac, prijenos
18:40 Vaterpolo, Jadranska liga - final four: Primorje - Jug, prijenos
20:00 Ciklus dok. filmova dobitnika Oscara: Zaljev
21:35 What Just Happened?, američki film
23:15 Mankellov inspektor Wallander 2, serija

00:45 Gala koncert Njujorške filharmonije - 120 godina Carnegie Halla
02:00 Noćni glazbeni program

06:45 TV Izlog
07:00 Smallville, serija
07:55 Zauvijek susjedi, R
09:10 Peppa, crtana serija R
09:20 Peppa, crtana serija
09:25 Winx, crtana serija
09:50 Gormiti, crtana serija R
10:15 Ptica trkačica
10:40 Larin izbor, serija R
13:15 Bingo, igrani film
15:00 Izgubljeni u Europi, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Provjereno, R
18:05 Nad lipom 35, show
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Točka prednosti, film
21:55 Da Vincijev kod, film
00:45 Smrtonosno oružje 3, igrani film R
02:45 Šišmiši 2, igrani film
04:15 Ezo TV, tarot show
05:10 Nad lipom 35, show R
06:10 Kraj programa

06:35 RTL Danas, (R)
07:10 X-Men, animirani film (R)
07:30 PopPixie, animirani film
08:55 Učilica, kviz za djecu
09:25 Ruža vjetrova, dramska serija (dvije epizode) (R)
11:40 Jednostavno neodoljiva, film, romantična komedija
13:30 Veliki film, film, komedija
15:15 Mexican, film, triler
17:25 Zvijezde Ekstra: Cameron Diaz, igrani film, zabavna emisija
18:30 RTL Danas
19:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
20:00 Čudovišta protiv izvanzemaljaca, igrani film, animirani
21:40 Opasne djevojke, igrani film, komedija (R)
23:25 Ovo nije nemoguća misija, film, komedija
01:05 Astro show, emisija uživo
02:05 RTL Danas, (R)
02:40 Upozorenje, igrani film, triler

**NEDJELJA
18.3.2012.**

05:38 Najava programa
05:43 Duhovni izazovi
06:25 Normalan život, emisija
07:00 Globalno sijelo

07:28 Zlatna kinoteka:
Midway, američki film
09:38 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:08 ni DA ni NE: Uniforme u školama
11:03 Poirot 3, serija
12:00 Dnevnik
12:25 Plodovi zemlje
13:20 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Djevojka iz Jersey, američki film
17:00 Vijesti u pet
17:15 Mir i dobro
17:45 Vrtlari
18:15 Lijepom našom: Pakrac
19:20 Loto 6/45
19:30 Dnevnik
20:10 Sve u 7!, kviz
21:00 Downton Abbey, serija
22:10 Dnevnik 3
22:30 Vijesti iz kulture
22:40 Vjenčani, samci, ostalo - serija
23:35 Nedjeljom u dva
00:35 Djevojka iz Jersey, američki film
02:15 Poirot 3, serija
03:05 Skica za portret
03:25 Vrtlari
03:50 Lijepom našom: Pakrac
04:50 Plodovi zemlje

06:20 Najava programa
06:25 Gala koncert Njujorške filharmonije - 120 godina Carnegie Halla
07:25 Mala TV
--:-- TV vrtić: Mijin idol
--:-- Brlog: Žličarke (R)
--:-- Tajni dnevnik patke Matilde: Izlet (R)
07:55 Vesele trojke, crtana serija
08:20 Hamtaro, crtana serija
08:45 Svjetski skijaški kup - slalom (M), emisija
08:55 Schlading: Svjetski skijaški kup - slalom (M), prijenos 1. vožnje
09:55 Lovrečića: Misa, prijenos
11:00 Biblija
11:15 Svjetski skijaški kup - slalom (M), emisija
11:25 Schlading: Svjetski skijaški kup - slalom (M), prijenos 2. vožnje
12:25 Schlading: Svjetski skijaški kup - veleslalom (Ž), prijenos 2. vožnje
13:15 Svjetski skijaški kup - slalom (M), emisija
14:50 Magazin Lige prvaka
15:15 Olimp - sportska emisija
15:40 Vaterpolo, Jadranska liga - final four, prijenos
16:55 Rukomet LP: Metalurg - Zagreb CO, prijenos
18:30 Sportski ili

dokumentarni program
19:05 Teletubbies, animirana serija
19:30 Glazba, glazba... evergreen
20:00 Rio Conchos, američki film
21:50 Filmski boutique:
Obračun na dan svetog Valentina, američki film
23:25 Posebni dodaci, emisija o filmu
23:40 Glazbeni specijal
00:05 Noćni glazbeni program

06:10 TV Izlog
06:25 Braća, serija
06:50 Klub otpisanih, serija
07:20 Zauvijek susjedi, serija R
09:00 Peppa, crtana serija R
09:05 Peppa, crtana serija
09:15 Winx, crtana serija
09:40 Gormiti, crtana serija
10:05 Ptica trkačica
10:30 Magazin Lige prvaka
11:00 Larin izbor, serija R
14:00 Izgubljeni u Europi, igrani film R
15:55 Nad lipom 35, show
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Nad lipom 35, show - nastavak
17:20 Kaktus Jack, igrani film
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
22:00 Red Carpet, showbiz magazin
23:20 Da Vinci je kod, igrani film R
01:50 Točka prednosti, igrani film R
03:25 Gospodari iluzija, show
04:10 Red Carpet, showbiz magazin R
05:20 Braća, serija R
05:45 Klub otpisanih, serija R
06:15 Kraj programa

06:20 RTL Danas, informativna emisija (R)
06:55 X- Men, animirani film (R)
07:20 Moji džepni ljubimci, animirani film (R)
08:40 Ruža vjetrova, dramska serija (dvije epizode) (R)
10:50 Otok, dramska serija (dvije epizode)
13:10 Opasne djevojke, igrani film, komedija (R)
15:00 Čudovišta protiv izvanzemaljaca, igrani film, animirani (R)
16:40 Ljubav je na selu, dok. sapunica (R)
17:40 Ekkluziv Vikend
18:30 RTL Danas
19:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija

HRT1 16.03.2012. 21:05 CIKLUS HRVATSKOG FILMA: KONJANIK, hrvatski film

Sredinom XVIII. stoljeća južna Europa je podijeljena granicom između Mletačke Republike i Turskog Carstva, granicom između Hrvatske i Bosne, između kršćanstva i islama. Dok nas lica ove priče vuku u komplicirane i uzbuđujuće labirinte svojih pojedinačnih drama, otkrivaju se korijeni stoljetne političke tragedije... Film je snimljen 2003. i te je godine na Filmskom festivalu u Puli Danko Ljuština dobio Zlatnu arenu za najbolju sporednu mušku ulogu u »Konjaniku«.

Trajanje: 134 min.

Uloge: Nikša Kušelj, Zrinka Cvitešić, Goran Grgić, Mladen Vulić, Borko Perić, Božidar Orešković, Dejan Aćimović, Gordana Gadžić, Dragan Despot, Danko Ljuština, Dinka Grubišić
Scenarij: Branko Ivanda, Ivan Aralica
Redatelj: Branko Ivanda

20:00 Survivor: Povratak u civilizaciju, emisija iz studija
21:00 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
22:00 CSI: Miami, serija (tri epizode)
00:35 Ovo nije nemoguća misija, film, komedija (R)
02:10 Astro show, emisija uživo
03:10 RTL Danas, (R)

PONEDJELJAK 19.3.2012.

05:37 Najava programa
05:42 Rijeka: More
06:12 Mir i dobro
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
09:09 Lugarnica 19, serija
09:52 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Les viles de l'extreme, dokumentarna serija
11:10 Debbie Travis preuređuje 1
12:00 Dnevnik
12:30 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela
13:15 Dr. Oz, talk show
14:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:10 Treća dob, emisija
14:40 Glas domovine
15:12 Ponos Ratkajevih, serija
16:00 Alisa, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u pet
18:20 8. kat, talk-show

19:12 20pet, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 TV Bingo
20:35 Tito - posljednji svjedoci testamenta, dokumentarna serija
21:35 Puls Hrvatske
22:38 Rekonstrukcija
23:10 Dnevnik 3
23:35 Vijesti iz kulture
23:45 Svijet profita
00:15 Katarina Livljanić, dokumentarni film
01:05 In medias res
01:50 Dr. House 7, serija
02:35 TračERICA 3, serija
03:15 Zločinački umovi 5
03:55 Skica za portret
04:05 Svijet profita
04:35 Lugarnica 19, serija
05:20 8. kat, talk-show (R)

06:35 Najava programa
06:40 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela
07:25 Teletubbies, serija
07:50 Mala TV
--:-- TV vrtić
--:-- Krčić prikazuje
--:-- Brlog
--:-- Čarobna ploča
08:20 Mega Mindy, serija
08:45 Connor na tajnom zadatku 2, serija za mlade
09:10 Školski sat
10:00 Alisa, slušaj svoje srce
10:45 Degrassi Novi naraštaj 3, serija za mlade
11:10 Žderonja 2, crtana serija
11:35 Glazbeni specijal
12:00 Glazba, glazba... (R)
12:15 KS Automagazin

12:45 4 zida
13:15 Bigfoot: Nezaboravan susret, američki film
14:40 Crtani film
15:05 Degrassi Novi naraštaj 3, serija za mlade
15:30 Obična klinka, serija
15:55 Školski sat
--:-- Školski sat
16:40 Mala TV: (R)
17:10 Doktor Who 3, serija
18:00 Regionalni dnevnik
18:20 Županijska panorama
18:30 Downton Abbey, serija
19:30 Teletubbies, animirana serija
20:00 In medias res
20:50 Top Gear 10, dokumentarna serija
21:40 Dr. House 7, serija
22:25 TračERICA 3, serija
23:10 Zločinački umovi 5
23:55 Kalifornikacija 3, serija
00:25 Retrovizor: Simpsoni 19, humoristična serija
00:50 Retrovizor: Mercy 1
01:35 Retrovizor: Kojak 1
02:25 Noćni glazbeni program

05:35 Nate Berkus show, serija
06:25 Beba Felix, serija
06:50 Jumanji, crtana serija
07:15 TV izlog
07:30 Izgubljena čast, serija R
09:30 TV izlog
09:45 Walker, teškaški rendžer, serija R
11:40 IN magazin R
12:30 Larin izbor, serija R
14:30 Walker, teškaški rendžer, serija
16:25 Zauvijek susjedi, serija

17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast, serija
21:00 Larin izbor, serija
22:35 Večernje vijesti
22:55 Romeo mora umrijeti, igrani film
01:10 Kaktus Jack, igrani film R
02:40 Opasna igra, serija
03:30 Seinfeld, serija
03:55 Ezo TV, tarot show
04:55 Dnevnik Nove TV R
05:45 Kraj programa

06:00 RTL Danas, (R)
06:40 Dragon Ball Z, animirani film
07:05 PopPixie, crtani film
07:20 Moji džepni ljubimci, animirani film
07:35 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode) (R)
09:25 Ekkluziv Vikend, magazin (R)
10:05 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
11:10 Vatro nebo, telenovela (dvije epizode)
13:10 Ruža vjetrova, dramska serija (R)
14:05 Krv nije voda, serija (R)
15:00 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode)
16:55 RTL 5 do 5
17:05 Večera za 5
18:00 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:00 Survivor, reality show
21:45 TV premijera: Djeca čovječanstva, igrani film, znanstveno-fantastični
23:40 RTL Vijesti
23:55 Survivor: Bez cenzure, reality show
00:50 CSI: Miami, kriminalistička serija
01:35 Astro show, emisija uživo
02:35 CSI: Miami, serija (dvije epizode)
04:05 RTL Danas, (R)

UTORAK 20.3.2012.

06:07 Najava programa
06:12 Treća dob, emisija za umirovljenike
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
09:07 Lugarnica 19, serija
09:52 Vijesti iz kulture

10:00 Vijesti
10:10 Les viles de l'extreme, dokumentarna serija
11:10 Debbie Travis preuređuje 2
12:00 Dnevnik
12:30 Kad zovlim, vrijeme stane - telenovela
13:15 Dr. Oz, talk show
14:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:10 Među nama
14:40 Znanstvena petica
15:15 Ponos Ratkajevih, serija
16:00 Alisa, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u pet
18:20 8. kat: Novi život, talk-show
19:12 20pet, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Sve u 7!, kviz
21:05 U Europi; 1945. Njemačka i Rusija, dokumentarna serija
21:40 24 (8), serija
22:30 Otvoreno
23:10 Dnevnik 3
23:40 Novozelandske priče, dokumentarni film
00:55 Ciklus europskog filma: Bitka za Hadithu, britanski film
02:30 In medias res
03:15 Tračica 3, serija
03:55 Zločinački umovi 5
04:35 Lugarnica 19, serija
05:20 8. kat: Novi život, talk-show

06:35 Najava programa
06:40 Kad zovlim, vrijeme stane - telenovela
07:25 Teletubbies
07:50 Mala TV:
--:-- TV vrtić
--:-- Ninin kutak
--:-- Crtani film
--:-- Danica
08:20 Mega Mindy, serija
08:45 Connor na tajnom zadatku 2, serija za mlade
09:10 Školski sat
10:00 Alisa, slušaj svoje srce
10:45 Degrassi Novi naraštaj 3, serija za mlade
11:10 Žderonja 2, crtana serija
11:35 Rekonstrukcija
12:05 Glazba, glazba... (R)
12:20 Top Gear 10, dokumentarna serija
13:40 Rin Tin Tin 2: Superpas, američki film
15:05 Degrassi Novi naraštaj 3, serija za mlade
15:30 Obična klinka, serija
15:55 Školski sat
--:-- Navrh jezika
16:40 Mala TV:
--:-- TV vrtić (R)
--:-- Ninin kutak
--:-- Crtani film

--:-- Danica
17:10 Doktor Who 3, serija
18:00 Regionalni dnevnik
18:20 Županijska panorama
18:30 Tree Hill 7, serija
19:15 Teletubbies
20:00 In medias res
20:50 Briači 2: Ponovno na poslu, američki film
22:35 Tračica 3, serija
23:20 Ružiona
23:50 Zločinački umovi 5
00:35 U uredu 5, hum.serija
01:00 Retrovizor: Simpsoni 19, humoristična serija
01:25 Retrovizor: Mercy 1
02:10 Retrovizor: Kojak 1
03:00 Noćni glazbeni program

05:50 Nate Berkus show, serija
06:50 Beba Felix, serija
07:15 Jumanji, crtana serija
07:40 TV izlog
07:55 Kad lišće pada, serija R
08:55 TV izlog
09:10 Izgubljena čast, serija R
10:10 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:10 IN magazin R
13:00 Larin izbor, serija R
14:30 Walker, teksaški rendžer, serija
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast, serija
21:00 Larin izbor, serija
22:35 Večernje vijesti
22:55 Fantastična petorka, igrani film
01:05 Romeo mora umrijeti, igrani film R
03:05 Opasna igra, serija
03:55 Seinfeld, serija
04:15 Ezo TV, tarot show
05:00 Dnevnik Nove TV R
05:50 Kraj programa

06:15 RTL Danas, (R)
06:50 Dragon Ball Z, animirani film
07:20 PopPixie, crtani film
07:30 Moji džepni ljubimci, animirani film
07:45 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode) (R)
09:45 Ekkluziv Tabloid, (R)
10:05 Večera za 5, (R)
11:10 Vatro nebo, telenovela (dvije epizode)
13:10 Ruža vjetrova, serija (R)
14:05 Krv nije voda, serija (R)
15:00 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode)
16:55 RTL 5 do 5
17:05 Večera za 5, lifestyle

emisija

18:00 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 Krv nije voda, serija (R)
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:00 Survivor, reality show
21:45 Kost, kriminalistička serija (dvije epizode)
23:25 RTL Vijesti
23:40 Survivor: Bez cenzure, reality show
00:35 Djeca čovječanstva, igrani film, znanstveno-fantastični (R)
02:20 Astro show, emisija uživo
03:20 RTL Danas, (R)

SRIJEDA 21.3.2012.

06:07 Najava programa
06:12 Među nama
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
09:07 Lugarnica 19, serija
09:52 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Les viles de l'extreme, dokumentarna serija
11:10 Debbie Travis preuređuje 2
12:00 Dnevnik
12:30 Kad zovlim, vrijeme stane - telenovela
13:15 Dr. Oz, talk show
14:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:10 Riječ i život, religijska emisija
14:40 Indeks
15:13 Ponos Ratkajevih, serija
16:00 Alisa, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u pet
17:22 Hrvatska uživo
18:20 8. kat: Celibat svećenika, talk-show
19:10 20pet, kviz
19:20 Loto 7/39
19:30 Dnevnik
20:10 Misija: Zajedno
21:05 Paralele
21:35 24 (8), serija
22:25 Otvoreno
23:10 Dnevnik 3
23:45 Drugi format
00:35 Putem europskih fondova
00:50 Vrijeme je za jazz: 65 godina Jazz orkestra HRT-a, glazba Mire Kadoića
02:00 In medias res
02:45 Zločinački umovi 5, serija
03:30 Indeks, emisija
03:55 Drugi format
04:40 Lugarnica 19, serija
05:25 8. kat: Celibat svećenika, talk-show

06:35 Najava programa
06:40 Kad zovlim, vrijeme stane - telenovela
07:25 Teletubbies, animirana serija
07:50 Mala TV:
--:-- TV vrtić
--:-- Crtani film
--:-- EBU drama za djecu
08:20 Mega Mindy, serija
08:45 Connor na tajnom zadatku 2, serija
09:10 Školski sat
10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
13:30 Jedna posebna djevojčica, francuski film (R)
15:00 Degrassi Novi naraštaj 3, serija za mlade
15:20 Obična klinka, serija
15:45 Školski sat
--:-- EBU dokumentarac za djecu - Izazovi
16:30 Mala TV:
--:-- TV vrtić (R)
--:-- Crtani film
--:-- EBU drama za djecu
17:00 Doktor Who 4, serija
17:55 Rukomet, kvalifikacije za EP 2012.(M): Hrvatska - Danska, prijenos
19:30 Teletubbies
20:00 In medias res
20:50 Život, američki film
22:35 Tračica 3, serija
23:20 Zločinački umovi 5, serija
00:05 Kath i Kim 1, humoristična serija
00:30 Retrovizor: Simpsoni 19, humoristična serija
00:55 Retrovizor: Mercy 1, serija
01:40 Retrovizor: Kojak 1, serija
02:30 Noćni glazbeni program

05:50 Nate Berkus show, serija
06:50 Beba Felix, serija
07:15 Jumanji, crtana serija
07:40 TV izlog
07:55 Kad lišće pada, serija R
08:55 TV izlog
09:10 Izgubljena čast, serija R
10:10 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:10 IN magazin R
13:00 Larin izbor, serija R
14:30 Walker, teksaški rendžer, serija
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV

20:05 Izgubljena čast, serija
21:00 Larin izbor, serija
22:35 Večernje vijesti
22:55 Šuška se šuška, igrani film
00:50 Helen, igrani film
02:55 Opasna igra, serija
03:45 Seinfeld, serija
04:10 Ezo TV, tarot show
05:00 Dnevnik Nove TV R
05:50 Kraj programa

06:15 RTL Danas, informativna emisija (R)
06:50 Dragon Ball Z, animirani film
07:20 PopPixie, crtani film
07:30 Moji džepni ljubimci, animirani film
07:45 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode) (R)
09:45 Ekkluziv Tabloid, (R)
10:05 Večera za 5, (R)
11:10 Vatrene nebo, telenovela (dvije epizode)
13:10 Ruža vjetrova, dramska serija (R)
14:05 Krv nije voda, serija (R)
15:00 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode)
16:55 RTL 5 do 5
17:05 Večera za 5
18:00 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, dramska serija
21:00 Survivor, reality show
21:45 CSI: NY, kriminalistička serija (dvije epizode)

23.30 RTL Vijesti
23:45 Survivor: Bez cenzure, reality show
00:40 Kost, serija (R)
01:25 Astro show, emisija uživo
02:25 Kost, serija (R)
03:10 RTL Danas, (R)

**ČETVRTAK
22.3.2012.**

06:07 Najava programa
06:12 Riječ i život, religijska emisija
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
09:07 Lugarnica 19, serija
09:52 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Les viles de l'extreme, dokumentarna serija
11:10 Debbie Travis preuređuje 2
12:00 Dnevnik
12:30 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela
13:15 Dr. Oz, talk show
14:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:10 Trenutak spoznaje
14:40 Hrvatska kronika BiH
14:55 Kulturna baština
15:13 Ponos Ratkajevih, serija
16:00 Alisa, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u pet
17:22 Hrvatska uživo
18:20 8. kat: Liječničke pogreške, talk-show
19:12 20pet, kviz

19:30 Dnevnik
20:10 Sve u 71, kviz
21:05 Pola ure kulture
21:35 Ciklus dobitnika
Oscara: Lawrence od Arabije, britanski film
01:05 Dnevnik 3
01:40 Massimo u Tvornici kulture, snimka koncerta
02:40 In medias res
03:25 Dr. House 7, serija
04:05 Zločinački umovi 5
04:45 Lugarnica 19, serija
05:30 8. kat: Liječničke pogreške, talk-show

06:35 Najava programa
06:40 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela
07:25 Teletubbies, animirana serija
07:50 Mala TV:
--TV vrtić
--Crtani film
08:20 Mega Mindy, serija
08:45 Connor na tajnom zadatku 2, serija za mlade
09:10 Školski sat
10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
13:30 Le renard et l'enfant, francuski film
15:05 Crtani film
15:10 Degraasi Novi naraštaj 3, serija za mlade
15:30 Školski sat
16:15 Škrinja: Vodenkrilci
17:10 Doktor Who 4, serija
18:00 Regionalni dnevnik
18:20 Županijska panorama
18:30 Tree Hill 7, serija

19:15 Teletubbies, animirana serija
20:00 In medias res
20:50 Zalagaonica, dokumentarna serija
21:10 Zalagaonica, dokumentarna serija
21:35 Dr. House 7, serija
22:20 Tračerića 3, serija
23:05 Zločinački umovi 5
23:50 Uvijek je sunčano u Philadelphiji 5, humoristična serija
00:15 Retrovizor: Simpsoni 19, humoristična serija
00:40 Retrovizor: Braća i sestre 4, serija
01:25 Retrovizor: Kojak 1, serija
02:15 Noćni glazbeni program

05:50 Nate Berkus show, serija
06:50 Beba Felix, serija
07:15 Jumanji, crtana serija
07:40 TV izlog
07:55 Kad lišće pada, serija R
08:55 TV izlog
09:10 Izgubljena čast, serija R
10:10 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:10 IN magazin R
13:00 Larin izbor, serija R
14:30 Walker, teksaški rendžer, serija
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast, serija
21:00 Larin izbor, serija

22:35 Večernje vijesti
22:55 Provereno
23:55 Superbad, igrani film
02:00 Rocket, igrani film
03:30 Glupost nije zapreka, serija
03:55 Sjedi i šuti!, serija
04:15 Ezo TV, tarot show
05:00 Dnevnik Nove TV R
05:50 Kraj programa

06:15 RTL Danas, (R)
06:50 Dragon Ball Z
07:20 PopPixie, crtani film
07:30 Moji džepni ljubimci, animirani film
07:45 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode) (R)
09:45 Ekkluziv Tabloid, (R)
10:05 Večera za 5, (R)
11:10 Vatrene nebo, telenovela (dvije epizode)
13:10 Ruža vjetrova, serija (R)
14:05 Krv nije voda, serija (R)
15:00 Cobra 11, (dvije epizode)
16:55 RTL 5 do 5
17:05 Večera za 5
18:00 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:00 Survivor, reality show
21:45 CSI, kriminalistička serija (dvije epizode)
23:30 RTL Vijesti
23:45 Survivor: Bez cenzure, reality show
00:40 CSI: NY, serija (R)
01:25 Astro show, emisija uživo
02:25 CSI: NY, serija (R)
03:10 RTL Danas, (R)

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Starišća emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18i30 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14,40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Populane melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20,00 Divni novi svijet
• 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

NOGOMET

Olovne noge i prvi poraz

SONTA – Nogometaši sončanskog Dinama u nedjelju su odigrali prvu službenu utakmicu u ovoj godini. U kup-natjecanju na području općine Apatin poraženi su na svojem terenu od Jedinstva iz Ribareva, rezultatom 0-1. U većem dijelu prvog poluvremena igralo se na polovici gostiju, a Dinamovi napadači ni iz najpovoljnijih prigoda nisu uspijevali pogoditi okvir gola, osim u jednom

navratu, kada je bravuroznom intervencijom zgoditak spriječio iskusni vratar Desnica. U drugom dijelu igre gosti se oslobađaju pritiska Plavih, a u 57. minuti, nakon vulgarne psovke upućene sucu Desnici, isključen je sedamnaesotgodišnji Đanić. Pet minuta kasnije, nakon grube pogreške obrane Plavih, gosti, zgoditkom Miškovića, postižu prednost koju su do kraja i sačuvali. Kod igrača obiju ekipa bilo je vidljivo da su im u ovoj fazi priprema noge još uvijek olovne, a lopta neposlušna. Do početka proljetnog dijela prvenstva u MOL Sombor – Apatin – Odžaci – Kula ostalo je još dva tjedna, a prvi protivnik Plavima bit će upravo Jedinstvo, opet na stadionu u Sonti.

Dinamo: D. Duraković (Balog), Krstin, M. Vidaković, Krpijan, Klipa, Đanić, Šarac, Barunov (A. Duraković), Kmezić, Karajkov, K. Vidaković (Vučićević)

Pobjeda na otvaranju sezone

BANATSKI KARLOVCI – Po jedan pogodak u svakom poluvremenu donio je pobjedu protiv domaćeg Jedinstva (2-0) i nove bodove NK Bačka u 16. kolu, prvom u proljetnom nastavku sezone u Vojvođanskoj ligi skupina Istok. S 33 osvojena boda Subotičani se nalaze na diobi drugog mjesta, a sljedeći susret igraju kao gosti protiv Borca u Starčevu.

Bačka: Gorjanac, Đereg, Hubert, Vasić, S. Marković, Koprivica, Bursać, N. Marković (Rajkovača), Sovilj, Nikutović (Kozoš), Simović (Vojnić Hajduk)

HRVANJE

Bronca za Štefaneka

BEOGRAD – Pobjedom protiv Bjelorusa Kaharskog (2-1), reprezentativac Srbije Davor Štefanek osvojio je treće mjesto i brončanu medalju na Europskom prvenstvu u hrvanju grčko-rimskim stilom. Odlučujući susret na putu do medalje Štefanek je dobio u repesažnom duelu protiv hrvatskog reprezentativca Tolimira Sokola (2-1).

KARATE

Četiri prijateljska turnira

ZVORNIK – Karatisti »ENPI«-ja nastupili su protekloga vikenda na četiri prijateljska turnira u Zvorniku, Brčkom, Kraljevu i Subotici, u sklopu priprema za 13. Super ENPI kup i prvenstvo Vojvodine. Na svim natjecanjima zabilježeni su vrijedni rezultati, a slijede nastupi na turnirima u Novom Sadu, Šidu, Srebreniku i Valjevu.

PLIVANJE

Prvenstvo Vojvodine

NOVI SAD – U konkurenciji 21 kluba s 473 natjecatelja koji su sudjelovali u 1. kolu prvenstva Vojvodine u Novom Sadu, PK »Spartak« iz Subotice osvojio je 16 medalja (5 zlatnih, 4 srebrne i 7 brončanih). U ekipnoj konkurenciji osvojeno je treće mjesto u konkurencijama mlađih pionira i kadeta.

DIZANJE UTEGA

Juniorski prvaci Vojvodine

BAČ – Juniorska ekipa KDT »Spartak« osvojila je prvo mjesto na prvenstvu Vojvodine održanom prošlog vikenda u Baču. Tamaš Kajdoči postavio je dva nova državna rekorda za učenike osnovnih škola u kategoriji 94+ (trzaj 113 kg i Olimpijski biatlon 251), a prvo mjesto u svojim kategorijama osvojili su Tivadar Kajdoči i Ervin Rožnjik.

STOLNI TENIS

Kadetsko prvenstvo Srbije

SUBOTICA – Nikola Marinković i Ivana Vejnović osvojili su naslove kadetskih prvaka Srbije na državnom prvenstvu održanom u Subotici. Uz pojedinačne pobjede, te pobjede u parovima – Marinković, Jovičić, odnosno – Vejnović, Agošton, uspjeli su osvojiti zajednički naslov u igri mješovitih parova.

FLASH VIJESTI

NOGOMET, Superliga: Spartak – Radnički 1923 0:0

NOGOMET, Prva liga, žene: Ravangrad – Spartak 0:12

KOŠARKA, Prva B liga: Spartak – Jagodina 88:81

ODBOJKA, Prva liga: Spartak – Sterija 3:0

ODBOJKA, Superliga, žene doigravanje: Jedinstvo – Spartak 1:3

STEVAN ČUPIĆ, KOŠARKAŠKI TRENER

Uspješan povratak u seniorsku košarku

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Nakon nekoliko godina treniranja mlađih kategorija, košarkaški trener Stevan Čupić je od prošle godine ponovno angažiran u radu sa seniorkama, nakon što je preuzeo žensku ekipu »Baje« iz istoimenoga mađarskog grada. Iskristili smo priliku tijekom njegova kraćeg boravka u rodnom gradu i porazgovarali o »mađarskim dojmovima« aktualnog trenutka njegove trenerske karijere.

»Posljednju godinu proveo sam na čelu seniorske ekipe Baje i uspio ostvariti zacrtani cilj plasmana među prvih osam, što nam je donijelo mjesto u doigravanju za naslov prvaka i povijesni klupski uspjeh. Za dva tjedna počinju dueli u doigravanju, ali, objektivno rečeno, nemamo nekih prevelikih ambicija i vjerojatno ćemo se boriti za plasman za 6. ili 7. mjesto, što je i realan doseg ovog sastava«, upoznao nas je

Stevan Čupić sa dosadašnjim radom u Baji.

BAJAI NKK

O kakvom se sportskom kolektivu radi i uvjetima za trening Čupić kaže:

»BAJAI NKK je ženski košarkaški klub iz jedne male sredine koja nikada nije imala većih ligaških rezultata, pa su naše dobre igre u prvenstvu i plasman u doigravanje povećale interes publike. Mi smo jedina prvoligaška ekipa u gradu i svaku našu domaću utakmicu prati 600 do 700 navijača uz pratnju bubnjeva. Atmosfera u dvorani je zbilja prava natjecateljska, što je dodatni motiv za bolju igru. Igrački kadar je baziran na amaterskoj postavi u kojoj su samo dvije košarkašice profesionalke, treniramo dva puta dnevno uz maksimalnu posvećenost i rezultat nije izostao. U prvom kolu doigravanja igrat ćemo protiv trećeplasira-

ne ekipe Pecs, prošlogodišnjih prvakinja i u nastavku natjecanja nas, vjerojatno, očekuju igre za plasman od 5. do 8. mjesta. Ekipa je ipak mlada i neiskusna, a očekivani rezultat je već dostignut.«

PROMJENA

Godinama je Stevan Čupić u ženskoj košarci. Posljednjih se godina fokusirao na rad s mladim igračicama, ali se, prihvativši ponudu iz Mađarske, ponovno vratio u seniorske vode.

»Nije bilo nikakvih problema adaptirati se na rad sa starijim igračicama. Konačno, prije četiri godine sam također radio u Mađarskoj i brzo sam se prilagodio drukčijem načinu rada. Protekla sezona mi je iznimno godila i bio sam prilično motiviran u nastojanju postizanja što boljeg rezultata. Zadovoljan sam, a zadovoljna je i uprava kluba što smo uspjeli u tome. Što se tiče rada, kao pravi profesionalac imam jednak pristup u radu sa svakom starosnom kategorijom, bilo to treniranje petogodišnjeg djeteta ili iskusne igračice. Uvijek se trudim dati sve što mogu, prije svega da budem maksimalno korektan u odnosu na relaciji trener – igračica i zahvaljujući tim svojim pristupom sam uspio stvoriti jedan zdrav, pobjednički mentalitet u ekipi.«

TREnerski OSJEĆAJ

Skupa s novim trenerom, na njegovo inzistiranje, dovedena je Maja Šćekić, kao jedina strana igračica u ekipi, što se pokazalo velikim dobitkom.

»Maja je odlično odigrala sezonu i prva je strijelasiica lige, pa smo u paru napravili rezultatsko čudo i sada nas druge ekipe traže 'u paketu'. Ukoliko budem mijenjao sredinu, bit će to opet u paru s njom. Naš dobar rezultat na najbolji način predstavlja našu državu u Mađarskoj i mogao bi 'otvoriti' vrata i drugim stručnjacima, te prije svega igračicama s ovih prostora. Tijekom proteklih godina sam se uvijek trudio

davati priliku mnogim talentiranim igračicama koje su danas afirmirane i renomirane igračice s brojnim klupskim naslovima. Dunja Prčić ima već nekoliko šampionata s Partizanom, Jovana Rad igra već nekoliko sezona uspješno u Španjolskoj, Tijana Ajduković je osvojila još jedan kup s Hemofarmom i još nekoliko drugih košarkašica, što mi je izuzetno drago. U budućnosti ću nastojati dovesti još nekoliko subotičkih košarkašica u Mađarsku i na neki način nastaviti tradiciju kvalitete koja potječe iz naše sredine koja je uvijek bila puna talentiranih igračica.

KOŠARKAŠKA USPOREDBA

Kako bi, na temelju radnog iskustva u objema državama, usporedio realaciju između mađarske i srpske ženske košarke?

»Ženska košarka u Srbiji, izuzev prva četiri tima, bazirana je na čistom amaterizmu gdje u ekipama igraju djevojke od 15, 16 godina, dok je u Mađarskoj, zahvaljujući boljim uvjetima za rad i kvalitetnijoj infrastrukturi, to ipak znatno drukčije. Ima mnogo više djece, publike i onoga najvažnijega, financijskih sredstava što u konačnici donosi bolje i kvalitetnije rezultate. Mislim da bi samo četiri najbolje srbijanske ekipe mogle ravnopravno igrati u Prvoj mađarskoj ligi, dok bi ostale igrački zastajale.«

SPORTSKA FILOZOFIJA

»Sve se postiže samo radom. Ne postoje talenti, nego samo veliki radnici koji su spremni puno trenirati i raditi. Puno je bilo talenata koji, nažalost, zbog svoje lijenosti nisu napravili ništa. Moja košarka je bazirana na agresivnom, brzom pristupu igri po cijelom terenu, vrlo slično muškom, što je i donijelo dobar rezultat u Baji«, zaključio je na kraju razgovora košarkaški trener Stevan Čupić.

POGLED S TRIBINA

Status quo

Proljetni nastavak prvenstva u 1. HNL nije donio puno novog u pogledu veće natjecateljske neizvjesnosti i pogled na tablicu vrlo sliči »zimskom stanju«. Dinamo je i dalje neprikosnoveni lider šampionata, uz još dva boda više u odnosu na jednog ozbiljnog pratitelja, splitskog Hajduka, i nova titula je već »kaparirana« za maskinarske vitrine. Deset bodova dostatna je zaliha za deset kola do kraja natjecanja i samo »čudo« bi moglo »Modre« odvojiti od ispijanja šampionskog šampanjca.

Splitski »Bili« nastavljaju s toplo-hladnim partijama, a čini se kako su ih domaći kiksevi protiv Istre i Splita trajno udaljili od potencijalnih nadanja kako bi ove sezone ipak mogli napraviti nešto više od drugog mjesta, na koje su već sezona pretplaćeni.

Najugodnije iznenađenje sezone svakako je Slaven Belupo koji kontinuitetom dobrih igara i rezultata drži visoko treće mjesto, podsjećajući na vremena kada su Koprivničani pružali odlične partije i na europskoj sceni. Split, koji u nastavku prvenstva igra nešto slabije nego jesenas, i dalje je visoko gore (četvrti), dokazujući kako prošlogodišnji uspjeh nije »pjesma za jedno ljeto«.

U donjem domu neke stvari su već odavno jasne i po svemu sudeći Varaždinu nema spasa, a za prvoligaški status grčevito će se boriti tandem Karlovac i Lučko. Ostale momčadi, uključujući i Šibenik, koji je najbliži »ugroženima«, ipak su u sigurnim bodovnim lukama i ostatak prvenstva trebaju samo očuvati postojeće zalihe.

Po svemu sudeći, na osnovi viđenog u prvim kolima nastavka, ništa se neće promijeniti u bližoj nogometnoj budućnosti natjecanja u 1. HNL.

Status quo ostaje na snazi...

D. P.

NOGOMET

Splitski derbi bez pobjednika

Hajduk nije uspio na Poljudu svladati gradskog rivala Splita (0-0), što je Dinamo iskoristio i pobjedom protiv Lučkog (0-4), uvećao prednost na deset bodova. U slavonskom derbiju, Cibalia je napravila malo iznenađenje i slavila u Gradskom parku protiv Osijeka (1-2).

Ostali rezultati 20. kola: Zadar – Inter 2:1, Karlovac – Slaven 0:0, Varaždin – Zagreb 2:3, Lokomotiva – Istra 1961 0:2, Šibenik – Rijeka 2:2

Tablica: Dinamo 51, Hajduk 41, Slaven 35, Split 33, Cibalia 32, Rijeka, Lokomotiva, Osijek 29, Zagreb 28, Zadar 25, Istra 1961 24, Šibenik 21, Lučko 16, Karlovac 15, Varaždin 8

KOŠARKA

Tri poraza

Svi hrvatski predstavnici u regionalnom košarkaškom natjecanju doživjeli su poraze u 24. kolu ABA lige. Drugoplasirana Cedevita je poražena na gostovanju kod Širokog (76-65), desetoplasirani Zagreb je pretrpio visoki poraz kod lidera Maccabija (88-68), dok je sedma momčad prvenstva Cibona izgubila od Crvene zvezde u Beogradu (80-67).

RUKOMET

Metalurg – Zagreb CO

Prvi susret osmine finala Lige prvaka u rukometu između makedonskog prvaka Metalurga i Zagreba CO igrat će se u nedjelju, 18. ožujka, u Skoplju s početkom u 17 sati. Uzvratni susret je na programu tjedan dana kasnije, 24. ožujka, u Zagrebu.

TENIS

Neuspješni Indian Wells

Ivo Karlović, Ivan Dodig i Marin Čilić u muškoj i Petra Martić u ženskoj konkurenciji nisu uspjeli preskočiti prve prepreke na turniru Masters serije u Indian Wellsu, koji neslužbeno slovi za »peti Grand Slam«. Najbliži prolasku bio je najbolji hrvatski tenisač Marin Čilić koji je tijesno poražen od Nalbandiana u dva tie-break seta (6-7, 6-7).

HOKEJ

Prva pobjeda u polufinalnom doigravanju

Hokejaši Medveščaka svladali su KAC u trećem susretu polufinalnog doigravanja (3-2) i smanjili prednost momčadi iz Klagenfurta na 2-1. Nakon velike borbe i vodstva od 3-0, »Medvjedi« su dozvolili gostima da se približe na samo gol razlike i završnicu susreta su bili primorani okončati grčevitom obranom vlastitoga gola. Plasman u finale izborit će ekipa koja prva stigne do četiri pobjede.

**NAMA JE DOVOLJNO
DA ZNATE ZA NAS**

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovođa i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rs

e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodajem stan 42 m² u Kerskom naselju. Može zamjena za poljoprivredno zemljište (okolica Starog Žednika, Đurđin, Mala Bosna, Verušić). Cijena: 20.500 eura. Tel.: 069 2355039.

Hrvatska glazbena udruga »Festival bunjevački pisma« iz Subotice moli ljude dobre volje da im daruju polovni pianino ili bolju klavijaturu (sintisajzer) potrebnu za aktivnosti udruge. Predstavnik udruge možete kontaktirati na telefon: 060/016-1167.

Kupujem: plinske boce, plaćam 1000 dinara, krupnač krupač Odžaci do 70 eura, a Lifam do 50 eura i kupujem traktor IMT ili Rakovica, priključne strojeve, motokultivator. Tel.: 063-8131246.

Izdajem sobe s kupatilom i upotrebom kuhinje u Makarskoj. Parking osiguran. Tel.: 021 6433 – 395; 060 6331 910; 00 385 21 617 909.

Prodajem nedovršenu kuću na placu od 400 m² u Tavankutskoj ulici, preko puta Blaškovo križa, u blizini centra grada. Tel.: 062 513 798.

Izdajem u Novom Sadu, kod Master centra dvosoban namješten stan, 56 četvornih metara, I. kat. Cijena 150 eura, plus depozit. Tel.: 064 3486975

Izdajem poslovni prostor u Subotici veličine 240 m² (radionica/skladište 100 m², 2 ureda 56 m² i 4 prazne prostorije za maloprodaju ili usluge) u Ulici Ivana Ivanića br. 33 (iz Braće Radića). Tel.: 069 754 202.

U Subotici na Radijalcu izdajem jednokrevetnu namještenu sobu s upotrebom kupaonice, CG CATV, za učenika-cu studenta-cu nepušača. Tel.: 024-558227 ili 061-1979116.

Izdajem u Novom Sadu, kod Master centra dvosoban namješten stan, 56 četvornih metara, I. kat. Cijena 150 eura, plus depozit. Tel.: 064 3486975

Izdajem poslovni prostor u Subotici veličine 240 m² (radionica/skladište 100 m², 2 ureda 56 m² i 4 prazne prostorije za maloprodaju ili usluge) u Ulici Ivana Ivanića br. 33 (iz Braće Radića). Tel.: 069 754 202.

Torte i kolače pravim. POVOLJNO. Tel.: 024-527-499 i 064-18-39-591.

Prodajem sliku ulje na platnu hrvatskog slikara Ivana Čorka. Slika je stara 50-60 godina Tel.: 061-139-19-52.

Prodajem ulje lavande, pomaže kod problema s bakterijom eserihije coli, bronhijalne astme glavobolje. Tel.: 064-29-42-338.

Jeftino se prodaje sljedeća dječja oprema: dječji kreveta, dječja kolica, ljetna kolica, hodalica, hranilica, igračka Kengur, ruksak za nošenje bebe. Tel.: 24-525-232

U najljepšem dijelu Kertvaroša u Subotici 800 m od Gradske kuće prodaje se dio obiteljske kuće cca 60 m spremno za adaptaciju za 15.500 eura. Tel.: 063-8838747 i 024-572-875.

Kupio bih vjetrenjaču za 12V=750W. Može nekompletna ili neispravna. Tel.: 061 691 92 37.

U Subotici, na Radijalcu, izdajem jednokrevetnu namještenu sobu s upotrebom kupaonice, CG, CATV. Za učenika ili učenicu, studenta, nepušača. Tel.: 024 558 227 ili 061 19 79 116.

Izdajem dvosoban namješten stan u Zagrebu (Folnegovićevo naselje), 3 kreveta, plinsko grijanje, blizina tramvajske stanice. Cijena: 300 eura. Tel.: 00381 63 8820654 (Srbija) ili 00385 91 1770000 i 00385 98 819437 (Hrvatska).

Prodajem zbirke zadataka za pripremu državne mature za hrvatski, engleski, matematiku, fiziku, kemiju i biologiju. Tel.: 063 8820654.

Tražim mladu ženu osobu koja nije u radnom odnosu za poslove u kući. Tjedno dva puta po par sati. Tel.: 024 520 764. Zvati od 12 do 14 sati.

Povoljno prodajem 80 knjiga iz kompleta »Pet stoljeća hrvatske književnosti«. Tel.: 024/542-754.

Prodajem petosobnu kuću na kat u centru Kertvaroša, može za 2 obitelji, od čvrstog materijala izgrađena 1966.-1968., gradsko grijanje, voda, trofazna struja, parket, cca 200-200 m², plac cca 500 m². Tel.: 024-545-901.

Čamci od belog slavonskog hrasta, po vašim ili mojim dimenzijama, prijevoz po dogovoru. Petar Okrugić, Morović. Tel.: 064-3467056; www.okrugic-camci.co.rs

Primila bih u svojoj kući u Bačkoj Topoli dvije ili tri osobe za izdržavanje; primam i nepokretne. Plaćanje po dogovoru. Tel.: 069-177-17-99.

Pakrac – na prodaju odmah useljiva obiteljska kuća – dvokatnica površine oko 280 m² sa svim priključcima. Dokumentacija o vlasništvu uredna. Tel.: 00 381 62 788 932.

Prodajem kvalitetan bolnički električni krevet i toaletnu stolicu u odličnom stanju. Tel.: 062 890 16 44.

Izdajem poslovni prostor u Subotici, 54m², strogi centar, pješačka zona, ulični deo 10 m, sve u staklu. Tel.: 063 516-300.

Prodajem Opel Astru 2001 godište 1,6 plin atest do 2018 godine, registriran do 16. 6. 2012. godine Cijena 2700 eura. Tel.: 064-1826160.

Prodajem: proso, zob, kombajn Zmaj 780 u odličnom stanju, peč za centralno grijanje na čvrsto gorivo, novi »smederevac« i električni štednjak s polovinom na plin. Tel.: 064-2281100.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važit će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara

☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 40 EURA

☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22

VOJVOĐANSKA BANKA

AD MS FIL. SUBOTICA

IBAN: RS3535500000200292421

NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

Ljubaznost na prvom mjestu

Uvijek nasmijan, raspoložen i predusretljiv prema svima, na minus dvadeset ili plus trideset, već godinama za svojim novinskim štandom na Mliječnoj tržnici u Subotici stoji Ričard Bereš. Gotovo sve mušterije osobno poznaje i prilikom prodaje tiskovina redovito razmijeni po koju riječ kao dio svakodnevnog, pomalo tradicionalnog rituala. Ovoga puta, u rano prijepodne prošloga četvrtka, Riči je bio naš sugovornik u priči o njegovom poslu.

»Prodajem novina sam se počeo baviti još 1995. godine na štandu koji se nalazio na gradskom korzu i u to vrijeme smo uglavnom prodavali isključivo tadašnje oporbene novine. S vremenom je počela i medijska normalizacija, pa su se u ponudi našle i ostale dnevne i periodične tiskovine, koje od 2000. godine prodajem na ovom štandu na Mliječnoj tržnici«, kaže u uvodu razgovora Ričard Bereš.

ULIČNI PRODAVAČ

Na naš upit kako izgleda posao uličnog prodavača novina iliti kolportera, Ričard iskreno odgovara:

»Nije lako biti na ulici, jer za razliku od prodavača u kioscima, ja sam uvijek vani bez obzira na trenutnu temperaturu koja može biti u velikom temperaturnom minusu ili plusu i moram biti jednako raspoložen prema svojim kupcima. Osobne probleme ostavljam doma, uvijek nastojim biti nasmijan i ljubazan prema mušterijama koje su uvijek u pravu, kako se to trgovački kaže, i saslušati svaki njihov komentar ili možebitnu sugestiju. Ukoliko sam u prilici

Kupovina novina je za mnoge prilika za koju lijepu riječ

Zabilježio: Dražen Prčić

pomoći na bilo koji način, rado ću se odazvati svakom pozivu«.

Zna li koliko naslova stoji u ponudi njegova radnog mjesta? »Zbilja ne bih mogao točno reći koliko se raznoraznih tiskovina nalazi u prodaji, ali čini mi se kako je to brojka zasigurno viša od 800 naslova na srpskom, hrvatskom i mađarskom jeziku. Poznajem sve vrste novina koje prodajem i u najvećem broju znam i njihovu cijenu, kao i vrijeme izlaženja. Istina, nemam vremena čitati ih sve, ali povremeno znam pojedine prelistati i biti informiran o njihovom sadržaju.«

RADNI DAN

Priroda posla kojim se godinama bavi zahtijeva i određenu radnu rutinu koja započinje već s ranim jutarnjim satima.

»Svako jutro ustajem u pola pet, a sat kasnije već moram biti na štandu i preuzeti tisak od dostavljača. Radno vrijeme traje negdje do podneva ili nešto dulje ukoliko ima potrebe, no, većina novina se uvijek proda znatno ranije. Ljudi najviše kupuju novine već prilikom dolaska na tržnicu, dok su im torbe i vrećice prazne, oso-

bito dnevni tisak s kojim većina voli započeti novi dan. Zbog toga i imam svoj sustav raspoređivanja i slaganja novina, pa su mi najnoviji naslovi uvijek pri ruci, dok se nešto starije tiskovine nalaze malo dalje od mjesta na kojem stojim.«

PRODAJA

Osjeća li se kriza i u prodaji novina i kojim danima one najbolje prolaze?

»Kao i u svemu, naravno da se osjeća, ali ljudi ipak vole doći, kupiti novine i malo popričati. To je dio jedne lijepe navike kojoj ne može nauditi niti kriza, ni sve jači utjecaj internetskih portala koji su u velikoj prednosti u odnosu na klasične novine. Također, dobro znam kako mnoge moje redovite mušterije usput prođu pokraj brojnih trafika, ali uvijek kupe novine baš kod mene i razmijene po koju lijepu i šaljivu riječ s kojom i dan ljepše započinje. Konačno, i ja sam uvijek raspoložen za šalu i dobar ugođaj. Ljude ne znam po imenima, ali dobro znam što kupuju i gotovo uvijek ih, kada vidim da nailaze, bez pitanja, uslužujem s njihovim omiljenim novinama. Što se tiče same

prodaje, ona je uvijek najbolja u vrijeme većih blagdana i državnih praznika kada je više povezanih slobodnih dana i ljudi imaju više slobodnog vremena. Opet, ima ljudi koji jednostavno ne mogu bez novina i svakoga dana se vidimo na mom štandu.«

ODNOS PREMA MUŠTERIJAMA

»Kao što sam već rekao, uvijek nastojim biti pun razumijevanja prema svim mušterijama, što one veoma cijene i često me znaju častiti raznoraznim sitnicama poput slastica ili pića. Eto, danas sam od jednih starih kupaca dobio na dar njemačke Haribo gumene bombone, malo smo popričali, uzeli su novine i nastavili dalje u kupovinu. Lijepo je znati da ljudi cijene vaš trud«, zaključio je razgovor Ričard Bereš i nastavio sa svojim svakodnevnim poslom uličnog prodavača novina.

Hrvatska riječ

Vaš tjednik se prodaje više ili manje iz tjedna u tjedan, ali najbolje ide kada je u njemu dječji podlistak »Hrcko«.

Tamburaš za štafelajem

Mnogi od nas imaju nekakav hobi od rane mladosti, čak i od djetinjstva, pa ga dugo, dugo, čak i do zrele dobi, u nedostatku vremena, u jurnjavi za drugim obvezama, potiskuju duboko u sebi. U pravilu, potrebna je samo jedna slabašna iskra, kako bi se taj u dnu duše zapretni plamičak razbuktao. Kod *Stipana Lukića* iz Sonte ta iskra je istodobno raspirila dva hobija. Kažu ljudi da je svaka umjetnička duša dom za više vrsta umjetnosti, a uvijek nasmijani Lukić je očiti primjer te tvrdnje. Voditelj je tamburaškog sastava i najak-

tivniji član likovne sekcije KPZH »Šokadija«. Treba ga vidjeti na probama »Šokadijinih« tamburaša. Nije školovan glazbenik, perfektan je sluhist. Nema melodije koju ne »skine« nakon samo jednoga slušanja. A ne svira samo prstima, svira dušom. Toliko se unese u glazbu da on i njegov bas-prim djeluju kao jedno tijelo. Treba ga vidjeti i za platnom dok slika. Tijelom je tu, a dušom i pogledom tko zna gdje. Možda tamo negdje u dječakim danima, s jednim velikim »pajtašom«, danas afirmiranim slikarom naivcem *Josipom Dekanom*, a možda i samo nekoliko metara dalje, na djeliću jednoga krajolika, ali na djeliću kojega i kako samo njegove oči i duša vide, a kojega će ostali tek kasnije vidjeti na platnu. »U osnovnoj školi nerazdvojni drug bio mi je danas priznati umjetnik Josip Dekan, koji od ratnih devedesetih živi u Belom Manastiru i član je Hrvatskog društva naivnih umjetnika iz Zagreba. Obojica smo za svoju dob bili vrlo jaki crtači. I međusobno smo se natjecali u brzini izrade nekog crteža, u preciznosti, pa je nekada ono što smo nacrtali djelovalo poput prekopiranoga, ali oni koji su nas gledali, znali su da smo obojica radila na način: što oko vidi, ruka nacrtala. Iako smo imali puno zajedničkih snova i planova, kako to najčešće biva, život je htio nešto drugo. Razdvojio nas je, a moja umjetnost se uspravala negdje u najdubljem kutu duše. I sam sam pomišljao da je samo davna prošlost, jedna od onih priča iz djetinjstva, koje čovjeku uvijek unose dozu topline u dušu i sjećanja. Mladost sam posvetio rukometu i gitari. Svirao sam u društvu i za društvo, u to vrijeme je onaj koji je držao gitaru bio glavni lik. Zrelije godine posvetio sam obitelji i profesiji, pa se u dnu duše i svirka pridružila slikanju. Dolaskom u »Šokadiju«, koji se slučajno poklopio i s mojim odlaskom u mirovinu, pojavio mi se i nekakav višak vremena. Na poziv *Andrije Adina* pridružio sam se tamburaškom sastavu, a nije mi uopće predstavljalo problem u ruke uzeti za mene novo glazbalo, bas-prim. U međuvremenu su došli neki novi klinici. Ja sam danas voditelj toga sastava i u svirci odista uživam. Utemeljivanjem »Šokadijine« likovne sekcije, kasnije i kolonije, u mojoj duši se razbuktao i drugi plamičak i pretvorio se u živi oganj. Našao sam sebe u slikanju, krajolici su mi omiljeni motivi. Puno slikam. Slikam kod kuće, slikam u »Šokadiji«, tek sada žalim što se slikanju nisam posvetio puno ranije. Koliko u tamburi nalazim zadovoljstva, toliko me slikanje smiruje, oplemenjuje«, kaže Lukić, s ljubavlju uzima svoj bas prim u ruke i bez pogreške »skida« melodiju pjesme koju prvi put čuje.

16. ožujka 2012.

U NEKOLIKO REDAKA

Garderoba

Još malo pa nam stiže proljeće, no jutro su još uvijek dio zimskog ugođaja. Istina sunce je sve jače, ali ga treba iščekati do podneva. Zbog toga je u ožujku pomalo problematično izabrati pravu odjevnu kombinaciju. Treba izbjeći jutarnje smrzavanje i dnevno kuhanje što iziskuje dobru procjenu baziranu na prijašnjim iskustvima i osjećaj pravilnog izbora. I tako danima...

FOTO KUTAK

Pupi!

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

KVIZ

Marcel Kiepatch

Koje godine i gdje se rodio hrvatski izumitelj Marcel Kiepatch?
 Što sve pokrivaju njegovi izumi?
 Gdje se znanstveno usavršavao?
 Koji je bio njegov značajni patent u dobi od samo šesnaest godina?
 Što je patentirao u Francuskoj?
 Kakav je njegov doprinos razvoju rendgena?
 Koje društvo nazvano njegovim imenom djeluje u Križevcima?
 Kada i gdje je u umro Marcel Kiepatch?

Rodio se 12. veljače 1894. godine u Križevcima
 Područja elektronike, magnetizma, akustike...
 Gospodarske znanosti u Berlinu, elektrotehniku u Charlottenburgu
 Brodski kompas koji pokazuje sjever bez obzira na magnetske sile ili željezo
 Dinamo za rasvjetu vozila
 Izumio je strujni prekidač na principu strujnog tlaka
 Inovatorsko društvo
 Poginuo je na ruskoj fronti 12. kolovoza 1915. godine

VICEVI

Svađaju se dva školarca:

- Moj otac je bolji od tvog!
- Nije točno. Moj otac je bolji!
- E pa onda je moja majka bolja od tvoje.
- Znam. To i moj tata stalno govori.

- Naš sin ima 15 kilograma – kaže žena svom suprugu
- To je nemoguće. Pa mali ima tek pola godine. Gdje si ga to mjerila?
- Na onoj tvojoj vagi na kojoj mjeriš ulov iz robolova

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

PUTUJTE S **JP »SUBOTICA-TRANS«** NA MEĐUNARODNOJ LINIJI:

SUBOTICA-NOVI SAD-ZAGREB I OSTVARITE ZNAČAJNE POPUSTE.

POLASCI U 8,00 h SVAKOG DANA IZ SUBOTICE I ZAGREBA.

CIJENA KARATA:

DJECA DO 6 GODINA – VOZE SE BESPLATNO.

DJECA OD 6-12 GODINA (POPUST OD 50%) – 1.425,00 DINARA

STUDENTI:

JEDAN SMJER (POPUST OD 20%) – 2.280,00 DINARA.

POVRATNA (POPUST OD 30%) – 3.990,00 DINARA.

OSTALI:

JEDAN SMJER – 2.850,00 DINARA.

POVRATNA (POPUST OD 15%) – 4.845,00 DINARA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

SVE NA JEDNOM MJESTU

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

VIKEND AKCIJA 16.3.-19.3.2012.

Kobasica VP 1kg

165.~~205.90~~**90din**

Domaća svinjska mast u crijevu 1 kg

135.~~165.90~~**90din**

Sir Leskovačka feta 500g

149.~~165.90~~**90din**

Luk crni 1 kg

13.~~23.90~~**90din**

Vino Karlovački rizling 1 l

155.~~169.90~~**90din**

Rum kasato 3+1 GRATIS

132.~~144.90~~**50din**

Silan Sensitive 2 L + Merix Lilac Garden 600 g GRATIS

306.~~379.90~~**90din**

Zemlja za cvijeće + humus 5L + 1L GRATIS

96.~~119.90~~**90din**

Kolica za bebe Disney

5.199.~~6.499.00~~**00din**

VOJVOĐANSKA Svaštara